

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

AASTAARUANNE **2022**

MTÜ EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA

KONSOLIDEERITUD MAJANDUSAASTA ARUANNE 2022

Mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrikood: 80004733

Toom-Kooli 17, 10130 Tallinn

Tel: +372 604 0060

Faks: +372 604 0061

koda@koda.ee

www.koda.ee

Majandusaasta algus: 01.01.2022

Majandusaasta lõpp: 31.12.2022

Juhatuse esimees

Toomas Luman

Juhatuse aseesimehed

Väino Kaldoja

Gunnar Kraft

Juhatuse liikmed

Veljo Ipits

Robert Kitt

Neinar Seli

Sven Mats

Meelis Milder

Feliks Mägi

Ruth Oltjer

Janek Pohla

Eve Toots

Enn Veskimägi

Oliver Väärtnõu

Peadirektor

Mait Palts

Audiitor

KPMG Baltics OÜ

SISUKORD CONTENTS

3

4 TEGEVUSARUANNE

27 RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE

- 27 Konsolideeritud bilanss
- 28 Konsolideeritud tulude ja kulude aruanne
- 29 Konsolideeritud rahavoogude aruanne
- 30 Konsolideeritud netovara muutuste aruanne

31 RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD

- 31 Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamisalused
- 35 Lisa 2. Raha ja pangakontod
- 35 Lisa 3. Lühiajalised finantsinvesteeringud
- 36 Lisa 4. Ettemakstud tulevaste perioodide kulud
- 36 Lisa 5. Pikaajalised finantsinvesteeringud
- 37 Lisa 6. Materiaalse põhivara liikumine
- 37 Lisa 7. Immateriaalne põhivara
- 38 Lisa 8. Kasutusrent
- 38 Lisa 9. Lühiajalised kohustused
- 39 Lisa 10. Maksukohustused
- 39 Lisa 11. Netovara
- 39 Lisa 12. Tingimuslikud kohustused
- 40 Lisa 13. Müügitulu tegevusalade ja geograafiliste piirkondade lõikes
- 40 Lisa 14. Liikme- ja sisseastumismaksud
- 40 Lisa 15. Muud tegevustulud
- 41 Lisa 16. Mitmesugused tegevuskulud
- 41 Lisa 17. Tööjõukulud
- 41 Lisa 18. Kaubanduskoja konsolideerimata finantsinformatsioon
- 44 Lisa 19. Tehingud seotud osapooltega

46 JUHATUSE ALLKIRJAD 2022 AASTA MAJANDUSAASTA ARUANDELE

47 SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

48 JUHATUS / BOARD

49 TÖÖTAJAD / STAFF

56 ANNUAL REPORT

82 KONTAKTID / CONTACTS

TEGEVUSARUANNE

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda on vabatahtliku liikmeskonnaga ettevõtjate esindusorganisatsioon, mille missiooniks on ettevõtluse edendamine Eestis ettevõtjasõbraliku majanduskeskkonna arendamise ning praktiliste teenuste osutamise kaudu.

Kaubanduskoda on mõjukaim, vanim ja suurim ettevõtjate esindusorganisatsioon Eestis, millel on hea rahvusvaheline maine. Kaubanduskoda on võrdne partner valitsusele Eesti majanduspoliitilise keskkonna kujundamisel.

Kaubanduskoja juhatus koosneb 15 liikmest. 2019. aasta üldkoosolekul 30. mail 2019. a. valiti kaubanduskojale 15-liikmeline juhatus järgnevas 4 aastaks. 04.01.2023.a. esitatud avalduse alusel soovis Andres Järving kaubanduskoja juhatuse tööst taanduda, mille kaubanduskoja juhatus rahuldab. 2022. aastal pidas kaubanduskoja juhatus kokku 4 koosolekut.

2022. aastal oli kaubanduskoja keskmine töötajate arv 34 ning tütarettevõttes Eesti Konjunktuuriinstituut AS (EKI) 16 töötajat.

2022. aasta palkade ja tasude kogusumma oli 1 427 646 eurot.

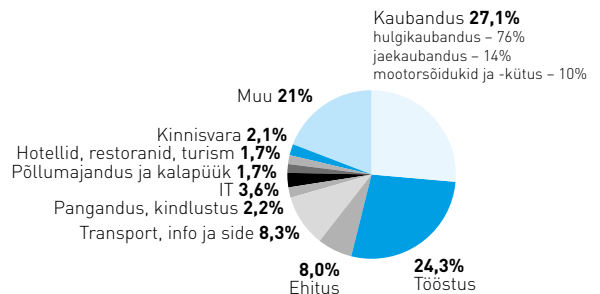
Finantssuhtarvud	2022	2021
Müügitulu (€)	989 165	990 531
Käibe kasv (%)	-0,14%	2,34%
Lühiajaliste kohustuste kattekordaja	3,05	2,64

Suhtarvude arvutamisel kasutatud valemid:
 Käibe kasv (%) = (müügitulu 2022 - müügitulu 2021) / müügitulu 2021 * 100
 Lühiajaliste kohustuste kattekordaja (kordades) = käibevara / lühiajalised kohustused

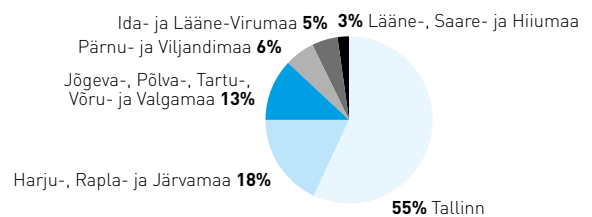
KAUBANDUSKOJA LIIKMESKOND

2022. aasta 31. detsembri seisuga oli kaubanduskojal 3545 liiget. 2022. aastal astus liikmeks 276 uut ning välja arvati 280 liiget.

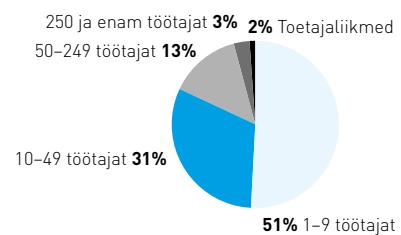
Liikmesettevõtete jagunemine tegevusalade kaupa

Liikmesettevõtete jagunemine piirkonniti

Liikmesettevõtete jagunemine nende suuruse (töötajate arvu) järgi

KAUBANDUSKOJA AKTIIVNE ROLL LIIKMETE HUVIDE ESINDAMISEL

Põhikirja kohaselt on koja üheks olulisemaks eesmärgiks esindada oma liikmete huve Eesti majanduspoliitika kujundamisel ning osaleda ettepanekute esitamises seadusandluse täiustamiseks.

2022. aastal töötasime läbi rohkem kui 7000 lehekülge õigusloomega seotud materjale ning esitasime ministriumitele, riigikogule ning teistele riigiasutustele 191 kirjalikku arvamust

eelnõude, väljatöötamiskavatsuste, tegevuskavade ja muude dokumentide kohta. Lisaks tegime ettepanekuid olemasolevate õigusaktide muutmiseks ja täiendamiseks. Koja esindajad osalesid ka erinevate töögruppide koosseisus. Lisaks tegime ülevaateid ettevõtete jaoks kõige olulisematest seadusemuudatustest ning andsime infot kehtestatud sanktsioonide kohta.

Ülevaade 2022. aasta olulisematest tegevustest ja teemadest

- Tegime valitsusele ettepaneku luua ettevõtetele ajutised toetusmeetmed kõrge elektri-hinna hüvitamiseks.
- Koja töövõit: elektri universaalteenust saavad kasutada ka väikeettevõtjatest üürnikud.
- Töövõit: tööandja kohustused seoses kaugtööga on seaduses selgemalt kirjas.
- Tööandjale tulid uued kohustused seoses töötervishoiuga.
- 2 töövõitu seoses välistööjõuga.
- Tähtjaliste töölepingute regulatsiooni tuleb muuta veelgi paindlikumaks.
- Valveaja reeglid muutusid paindlikumaks.
- Jõustusid erisused iseseisva otsustuspädevusega töötajatele.
- Algasime „Terve töötaja algatuse“.
- Tegime valitsusele ettepaneku laiendada ajutiselt erimärgistatud diislikütuse kasutusala.
- Koja töövõit: Ukraina abistamiseks tehtud annetused on ka 2023. aastal tulumaksuvabad
- Olime vastu uue saastetasu kehtestamisele.
- Äriregistri andmed on kõigile tasuta kättesaadavad.
- Tegime ettepaneku tõsta isikliku sõiduauto kasutamise hüvitise maksuvaba piirmäära.
- Saatsime rahandusministeeriumile olulised põhimõtted, mille eest tuleb seista ettevõtete miinimumtulmaksu direktiivi läbirääkimistel.
- Riik käitus ettevõtjatest partnerite suhtes pahauskselt.
- Olime vastu laenumaksetelt tulumaksukohustuse vähendamise piiramisele.
- Koja ettepanekul jäi seadusesse lisamata tööandja kohustus sisustada kaugtöö töökoht.
- Seisime pakendiettevõtjate huvide eest pakendiseaduse muudatuste väljatöötamisel.
- Juhtisime tähelepanu mitmetele probleemidele seoses Euroopa Komisjoni äriühingute kestliku juhtimise algatusega.
- Kutsehaiguse diagnoosimisel peab töötervishoiuarst suhtlema ka tööandjaga.
- Vilepuhujate kaitse seaduse eelnõu näol on tegemist ülereguleerimisega.
- Olime vastu kahele ebamõistlikule tarbijaõiguste rangemaks muutmise ettepanekule.
- Ka suurettevõtted vajavad energiakriisis toetavaid meetmeid.
- Ettevõtjad ootavad jätkuvalt lahendusi haridusvaldkonnas olevatele kriitilistele probleemidele.
- Euroopa Komisjoni plaan piirata kasvuhoonegaaside emiteerimist võib ettevõtete jaoks osutada liiga ambitsioonikaks.
- Kevadel saatsime valitsusele pöördumise looduslike ressursside kättesaadavuse tagamiseks.
- Koda tegi ettepaneku peatada keeleseaduse muudatuste menetlus.
- Eesti on endale võtnud LULUCF ehk maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse vallas üle jõu käivad kohustused.
- Ebaõiglane haigushüvitiste maksmise kord rasedatele töötajatele peab muutuma.
- Ettevõtete juristidele ei peaks panema kohustusliku juristieksami läbimise kohustust.
- Soovisime teada, kui kaugele on riik jõudnud riigieelarve revisjoniga.
- Tegime mitmeid ettepanekuid välisinvesteeringu usaldusväärseuse hindamise seaduse eelnõu muutmiseks.
- Ehitusvaldkonna peatöövõtja vastutus muutus koja ettepanekul plaanitust väiksemaks.
- Fantoomliitumiste probleemiga tegelemine väärrib kiitust, ent eelnõus on ka palju ebaselgust.
- Tegime ettepaneku leevendada taastuvelektri tootmisseadmete liitumise toetusmeetme tingimusi.
- Finantsteenuste kauglepingute direktiivi ettepanekus sisaldus mitu ebamõistlikku nõuet.
- Avaldasime oma seisukohad positiivse krediidiregistri loomise idee kohta.
- Koda ei pea finantsvaidluste kohtuvälise lahendamise üksuse loomist hädavajalikuks.
- Ettevõtluskontoga seotud reegleid tuleb uuendada.
- Koja töövõit: I riskiklassi meditsiiniseadmete esmakordsest levitamisest teavitamise kohustus jäi tulemata.
- Esitasime mitmeid ettepanekuid täienduskoolitustega seotud seaduseelnõu muutmiseks.

- Uus energiatõhususe direktiiv seab ambitsioonikad eesmärgid hoonete energiatõhususele.

Tegime valitsusele ettepaneku luua ettevõtetele ajutised toetusmeetmed kõrge elektrihinna hüvitamiseks

Detsembris pöördusime koos 20 ettevõtlusorganisatsiooniga valitsuse poole ettepanekuga luua ajutised toetusmeetmed Eesti ettevõtetele kõrge elektrihinna hüvitamiseks. Valitsusele saatsime neli ettepanekut: vabastada ettevõtted ajutiselt elektri võrgutasu maksmisest, vabastada ettevõtted taastuenergia tasust, hüvitada ka ettevõtetele osa hinnalage ületavast elektri hinnast, laiendada universaalteenust kõigile ettevõtetele. Ettevõtete toetamine on hädavajalik, sest paljud teised liikmesriigid on pakkunud ja pakuvad ka edaspidi ettevõtetele toetusmeetmeid kõrge elektri hinnaga toime tulekuks. Kui Eesti seda ei tee, väheneb siinsete ettevõtete, eelkõige töötleva tööstuse konkurentsivõime eksporditurgudel.

Koja töövõit: elektri universaalteenust saavad kasutada ka väikeettevõtjatest üürnikud

2022. aasta 23. oktoobril jõustusid elektrituruseaduse muudatused, mille kohaselt on mikro- ja väikeettevõtjatel võimalus osta kuni 2023. aasta lõpuni elektrienergiat universaalteenusena. Koja ettepanekul lisandus seadusesse põhimõte, et üürileandjad, kes üürivad kinnisvara mikro- ja väikeettevõtjatele, saavad universaalteenust pakkuda ka mikro- ja väikeettevõtjatele. Eelnõu esialgne versioon ei näinud sellist võimalust ette. Koda tegi eelnõu väljatöötamise ajal ettepaneku võimaldada universaalteenust kasutada ka keskmise suurusega ettevõtjatel ja suureettevõtjatel, kuid seda ettepanekut ei võetud arvesse.

Töövõit: tööandja kohustused seoses kaugtööga on seaduses selgemalt kirjas

Kuna kaugtöökoha tingimused on enamasti tööandja kontrolli alt väljas, siis ei ole mõistlik tööandjalt nõuda, et kaugtöö korral tuleb täita samasuguseid reegleid nagu töökohal töötamise korral. Tegime 2020. aasta lõpus sotsiaalministeeriumile ettepaneku tuua seaduses konkreetselt välja, milliseid kohustusi

peab tööandja täitma kaugtöö korral. Koja ettepanek võeti arvesse ning vastavad tööttervishoiu ja tööohutuse seaduse muudatused jõustusid 2022. aasta 19. novembril. Tööandjal on nüüd kaugtöö korral peamiselt kuus kohustust: kaugtööga seonduvate võimalike riskide kajastamine riskianalüüsis ja riskide maandamiseks abinõude rakendamine, töötaja juhendamine enne kaugtööle lubamist, tööülesannete täitmiseks sobilike töövahendite tagamine, töötaja tervisekontrolli korraldamine, tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste uurimine ning haigushüvitise maksmine. Tööandja peab täitma muid tööttervishoiu- ja tööohutusealaseid kohustusi ainult siis, kui see on kaugtöö eripärasid arvestades võimalik.

Tööandjale tulid uued kohustused seoses tööttervishoiuga

2023. aasta 1. jaanuaril jõustusid tööttervishoiu ja tööohutuse seaduse muudatused, mis panevad tööandjale täiendavaid kohustusi seoses tööttervishoiuga. Kui varasemalt oli tööandjal kohustus saata töötaja teatud juhtudel tervisekontrolli, siis edaspidi peab tööandja tellima tööttervishoiuarstilt tööttervishoiuteenust, mis hõlmab lisaks töötajate tervisekontrolli korraldamisele tööttervishoiu olukorra terviklikku analüüsimist ning tööttervishoiuarsti poolset nõustamist töökeskkonna parandamise ja töötajate tervise edendamise küsimustes. Koja hinnangul on töötaja tervisesse panustamine väga oluline, kuid väljapakutud lahendus ei pruugi tuua praktilist kasu. Näiteks on küsitav, kas esimest korda ettevõttesse saabuv ja ettevõttes võrdlemisi vähe aega viibiv tööttervishoiuarst on võimeline konkreetse ettevõtte spetsiifikast lähtuvalt viima läbi terviklikku analüüsi või nõustama töötajaid ja tööandjaid. Teise probleemina näeme, et väheneda võib tööttervishoiuteenuse kättesaadavus.

Tööandjate ja tööttervishoiuarstide koormuse vähendamiseks saatsime riigile mitmeid ettepanekuid tööttervishoiuteenuse osutamise korra paindlikumaks muutmiseks. Näiteks tegime ettepaneku muuta seadust selliselt, et tööandjal oleks võimalik teatud juhtudel saata oma töötaja tervisekontrolli ka töötaja perearsti juurde. Seda ettepanekut ei võetud arvesse.

2 töövõitu seoses välistöajaga

Oleme varasematel aastatel korduvalt teinud riigile ettepaneku vabastada sisserände kvoodi alt välismaalased, kellele makstakse vähemalt 1,5-kordset Eesti keskmist palka. Vastav muudatus jõustus välismaalaste seaduses 2022. aasta 24. mail. Lisaks jõudis 2023. aasta 1. jaanuaril seadusesse koja ettepanek võimaldada kvoodiväliselt taotleda elamisluba ka välismaalastel, kes soovivad Eestis töötada mõned aastad. Edaspidi on välismaalastel võimalik taotleda kuni kaheks aastaks lühiajaliseks töötamiseks mõeldud elamisluba, mis ei lähe sisserände piirarvu arvestusse. Selle elamisloa saamise üheks tingimuseks on, et välismaalane peab olema vahetult enne elamisloa taotlemist töötanud Eestis lühiajalise töötamise registreerimise alusel vähemalt üheksa kuud. Oleme teinud ettepaneku vabastada sisserände piirarvu alt ka insenerid, kuid seda ettepanekut ei ole arvesse võetud.

Algasime „Terve töötaja algatuse“

2022. aasta detsembris algatasime koos 16 vabaühenduse ja erialaliiduga algatuse inimeste kiiresti halveneva vaimse ja füüsilise tervise päästmiseks. Algatuse abil soovime riiklike tervise edendamise toetamise reeglite ajakohastamist, et tööandjad saaksid rohkem inimestesse investeerida. Näiteks tuleks tõsta tervise edendamiseks tehtavate kulude maksumaba piirmäärat praeguselt 400 eurolt 800 euroni aastas. Lisaks tuleks laiendada teenuste loetelu, mida saab maksumaba piirmääras raames tööandja hüvitada. Loetellu võiksid lisanduda näiteks vaktsineerimine, terviseuuringud, vaimse tervise ja tervishoiutöötaja poolt määratud tõendus põhise ennetuse ja raviga seotud teenused ning laiemalt heaoluteenused, näiteks massaaž.

Tähtjaliste töölepingute regulatsiooni tuleb muuta veelgi paindlikumaks

2022. aasta 24. detsembril jõustus töölepingu seaduse muudatus, mis annab tööandjale võimaluse sõlmida järjestikuseid lühiajalisi töölepinguid töötuna arvel oleva inimesega. Koda tegi ettepaneku laiendada sellist võimalust kõikidele töötajatele, kuid seda ei võetud arvesse. Lisaks ei arvestatud meie ettepanekut lubada tööandjal ja töötajal sõlmida tähtjalist tööle-

pingut ilma mõjuva põhjuseta. Tegime ka ettepaneku muuta seadust selliselt, et tööandjatel ja töötajatel oleks suurem paindlikkus leppida kokku tähtjaliste töölepingute pikendamises või lepingute järjestikku sõlmimises, ilma et tööleping muutuks tähtjatuks. Ka see ettepanek ei leidnud heakskiitu.

Valveaja reeglid muutusid paindlikumaks

2022. aasta märtsis tegime sotsiaalministeeriumile ja sotsiaalpartneritele ettepaneku muuta töölepingu seadust selliselt, et teatud töötajate, näiteks elutähtsa teenuse osutaja töötajate osas oleks lubatud valveaja kasutamise korral kõrvale kalduda igapäevase ja iganädalase puhkeaja piirangust. Koja ettepanek võeti osaliselt arvesse. 2022. aasta 24. detsembril jõustus töölepingu seaduse muudatus töötajate osas, kelle tööülesanne on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teenuste ja taristu järjepideva toimimise või infoturbe tagamine. Edaspidi on tööandjal lubatud eelpool nimetatud töötajaga sõlmida kokkulepe, et valveaja puhul ei tule kinni pidada igapäevasest ja iganädalasest puhkeaja piirangust. Samas sisaldab seadus täiendavaid tingimusi, millele see kokkulepe peab vastama. Näiteks ei tohi valveaja kestus ühes kuus ületada 130 tundi ning töötajale tuleb tagada kaks tööst ja valveajast vaba nädalavahetust kuus.

Jõustusid erisused iseseisva otsustuspädevusega töötajatele

2022. aasta märtsis pöördusime sotsiaalministeeriumi ja sotsiaalpartnerite poole ettepanekuga lisada töölepingu seadusesse säte, mis lubab tööandjal sõlmida töötajaga kokkulepe, et töötaja saab ise valida endale sobiva tööaja ning tema suhtes ei kehti töö- ja puhkeaja reeglid. Koja ettepanek võeti arvesse ning vastav muudatus jõustus töölepingu seaduses 2022. aasta 24. detsembril. Tööandjal on nüüd lubatud sõlmida iseseisva otsustuspädevusega töötajaga kokkulepe, et töötaja suhtes ei kehti töölepingu seadusest tulenevad reeglid, mis puudutavad öötöö ja riigipühäl tehtava töö hüvitamist, tööaja korraldust, valveaega, öötöö piirangut, igapäevast ja iganädalast puhkeaja ning tööaja lühendamist. Seaduse kohaselt on iseseisva otsustuspädevusega töötaja töötaja, kes on töö iseloomust lähtuvalt vaba oma töö-

aega korraldama. Sellisel töötajal peab olema suurem võimalus korraldada tööaega vastavalt oma soovidele ja vajadustele.

Tegime valitsusele ettepaneku laiendada ajutiselt erimärgistatud diislikütuse kasutusala

2022. aasta augustis tegime koos nelja organisatsiooniga (Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Toiduainetööstuse Liit ning Eesti Õliühing) valitsusele ettepaneku muuta vedelkütuse erimärgistamise seadust selliselt, et erimärgistatud diislikütust oleks lubatud kasutada kütmiseks ning ka tootmises kaks järgmist kütteperioodi ehk kuni 2024. aasta 1. maini. Ettepaneku elluviimisel oleks kütmiseks ja paikes mootoris kasutatava diislikütuse aktsiis vähenenud praeguselt 37,2 sendilt 2,1 sendini liitri kohta. Valitsus ei võtnud meie ettepanekut arvesse.

Koja töövõit: Ukraina abistamiseks tehtud annetused on ka 2023. aastal tulumaksuvabad

2022. aasta märtsis võttis Riigikogu koja ettepanekul vastu tulumaksuseaduse muudatuse, mis võimaldas juriidilistel isikutel teha 2022. aasta lõpuni Ukraina heaks annetusi tulumaksuvabalt, kui annetus on tehtud järgmistele organisatsioonidele: MTÜ Eesti Pagulasabi, MTÜ Mondo, Ukraina Kultuurikeskus, Riigikaitse Edendamise Sihtasutus, Eesti Punane Rist, Päästeliit ja Rotary Klubi Tallinn Vanalinn. Septembri alguses pöördusime rahandusministeeriumi poole ettepanekuga pikendada seda erandit veel vähemalt aasta võrra. Koja ettepanek võeti arvesse ning Ukraina abistamiseks tehtud annetuste tulumaksuvabastuse erisus kehtib vähemalt 2023. aasta lõpuni.

Olime vastu uue saastetasu kehtestamisele

Keskkonnaministeerium tuli 2022. aasta kevaldel välja ettepanekuga panna ettevõtetele kohustus maksta ringlusse võtmata plastpakendijäätmete eest saastetasu 750 eurot tonni kohta. Koda oli koos kaheksa ettevõtlusorganisatsiooniga sellele ettepanekule vastu, sest saastetasu kehtestamine suurendab motivatsiooni jätta plastpakendijäätmete kogus deklaareerimata ning seeläbi suureneb ebaaus kon-

kurents, uue tasu üle on keeruline teostada järjevalvet ning plaanitav saastetasu on eba-mõistlikult kõrge. Meid võeti kuulda ning ministeerium loobus uue saastetasu kehtestamisest.

Äriregistri andmed on kõigile tasuta kättesaadavad

Koda on eelnevatel aastatel korduvalt teinud ministeeriumitele ja riigikogule ettepaneku teha äriregistri andmed kõigile tasuta kättesaadavaks. Alates 2022. aasta 1. oktoobrist on e-äriregistri andmed kõigile tasuta kättesaadavad. Varasemalt olid tasuta kättesaadavad üksnes registrikaardi andmed. Tasuta andmed annavad ettevõtetele võimaluse senisest lihtsamalt ja odavamalt vaadata andmeid oma koostööpartnerite või konkurentide kohta ning luua uusi innovaatilisi teenuseid.

Tegime ettepaneku tõsta isikliku sõiduauto kasutamise hüvitise maksuvaba piirmäära

Koda tegi 2022. aasta septembris rahandusministeeriumile ettepaneku tõsta tulumaksuseaduses sätestatud isikliku sõiduauto kasutamise hüvitise maksuvaba piirmäära praeguselt 335 eurolt 479 euroni ühes kuus. Praegune maksuvaba piirmäär kehtib alates 2014. aasta 1. septembrist ning see ei võimalda enam hüvitada töösõite varasemas mahus, võttes arvesse viimase aja väga kõrget inflatsiooni. Rahandusministeerium andis meile septembri lõpus teada, et isikliku sõiduauto kasutamise hüvitise maksuvaba piirmäära tuleks muuta, kuid hetkel ei ole võimalik seda muudatust teha, sest puudub eelnev analüüs.

Saatsime rahandusministeeriumile olulised põhimõtted, mille eest tuleb seista ettevõtete miinimumtulumaksu direktiivi läbirääkimistel

2021. aasta lõpus avalikustas Euroopa Komisjon direktiivi ettepaneku, mille kohaselt peavad vähemalt 750 miljoni eurose müügituluga kontsernid maksma iga aasta tulumaksu vähemalt alammääras 15 protsenti. Kuna tänane ettevõtete tulumaksusüsteem on Eesti ettevõtluskeskkonna üheks oluliseks nurgakiviks ning selgeks rahvusvaheliseks konkurentsieeliseks, siis peame väga oluliseks, et direktiivi ettepanek võimaldaks maksimaalselt suurel määral säilitada Eestil praegust ettevõtete tulumaksusüs-

teemi. Seetõttu saatsime rahandusministeeriumile mitmeid põhimõtteid, mille eest peab Eesti riik tugevalt seisma direktiivi läbirääkimistel Euroopa Liidus. Näiteks rõhutasime, et direktiiv ei tohi kõrvale kalduda OECD eestvedamisel valminud rahvusvahelisest kokkuleppest. Lisaks tegime ettepaneku lükata edasi direktiivi jõustamise tähtaega, sest liikmesriikidel ei ole võimalik väga lühikese aja jooksul mahukaid reegleid siseriiklikusse õigusesse üle võtta. Rahandusministeerium lähtus läbirääkimistel koja poolt välja toodud põhimõtetest.

Riik käitus ettevõtjatest partnerite suhtes pahauskselt

2022. aasta oktoobris pöördusime nõrdimusega valitsuse poole, sest ettevõtjate usaldus valitsuse suhtes oli langemas, kuna riigi antud lubadused jäid sageli täitmata või osutusid näilikeks. Pöördumises andsime teada, et ettevõtjatele valmistavad muret juhtumid, kus valitsus ja erinevad avaliku sektori organisatsioonid ei ole ettevõtjate suhtes käitunud hea usu põhimõtte kohaselt. Sellisteks juhtumiteks on näiteks riigipoolsete hangete hinnamuudatuste tegemata jätmine erakordse inflatsiooni tingimustes ning LNG-kai rajamisega seonduv.

Olime vastu laenumaksetelt tulumaksukohustuse vähendamise piiramisele

Euroopa Komisjon tuli 2022. aasta suvel välja plaaniga, mille kohaselt oleks edaspidi võimalik laenumaksetelt tulumaksukohustust vähendada kuni 85 protsendi ulatuses, samas kui praegu saab laenumaksetelt tulumaksu täielikult maha arvata. Komisjon põhjendas oma plaani sooviga kaotada olukord, kus ettevõtjad võtavad oma tegevuse rahastamiseks laenu, mitte ei kasuta omakapitali, sest laenumaksetelt on tulumaksu võimalik maha arvata, omakapitalilt aga mitte. Koda oli komisjoni plaanile tugevalt vastu, sest see muudaks laenukapitali kaasamise ebasoodsamaks ja avaldaks negatiivset mõju kapitali kättesaadavusele ja ettevõtete likviidsusele. Muudatuse tulemusena võib väheneda ka ettevõtete võimekus teha investeringuid, näiteks investeerida rohe- ja digipöördesse. 2022. aasta lõpus ei olnud teada, kas ja millisel kujul plaanib Euroopa Komisjon selle algatusega edasi minna.

Koja ettepanekul jäi seadusesse lisamata tööandja kohustus sisustada kaugtöö töökoht

Koda oli vastu ettepanekule lisada töötervishoiu ja tööohutuse seadusesse põhimõte, et tööandja peab kujundama ja sisustama kaugtöö töökohta, välja arvatud juhul, kui tööandja ja töötaja on kokku leppinud teisiti. Meie ettepanek võeti arvesse ning seadusesse lisati üksnes punkt, et kaugtöö töökoht sisustatakse töötaja ja tööandja kokkuleppel. Vastav muudatus jõustus 2022. aasta 19. novembril.

Seisime pakendiettevõtjate huvide eest pakendiseaduse muudatuste väljatöötamisel

Koja ettepanekul muutus ettevõtjasõbralikumaks jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille peamine eesmärk on vältida ja vähendada ühekordsete plasttoodete kasutamist. Näiteks oli eelnõus algselt kirjas, et ettevõtjad peavad kehtestama minimaalse hinna (50 senti) osadele toidupakenditele ja joogitopsidele ning lisaks nägi eelnõu ette teatud korduskasutuspakenditega seotud nõuded. Need punktid on eelnõust välja jäetud. Eelnõu praeguses versioonis on kirjas, et ettevõtted peavad vähendama ühekordselt kasutatavate plastist toidupakendite ja joogitopside tarbimist aastaks 2026, kuid iga ettevõtte saab ise otsustada, kuidas seda eesmärki täita. Koda ettepanekul on eelnõust välja jäänud ka punkt, mille kohaselt tuleb ettevõttel võtta müügipakendijäätmeid tagasi ka jäätmevoost. Samas on eelnõus veel mõningaid probleeme ning seetõttu saatsime 2022. aasta oktoobris riigikogu keskkonnakomisjonile mitmeid muudatusettepanekuid. Näiteks tegime ettepaneku anda ettevõtetele eelnõu jõustumisel vähemalt 6-kuuline tähtaeg ühekordselt kasutatavate plastist toidupakendite ja joogitopside kasutamise vähendamise tegevuskava koostamiseks. Lisaks tegime ettepaneku muuta eelnõud selliselt, et esmakordselt tuleb pakendiettevõtjal esitada pakendiregistrisse ühekordselt kasutatavate plasttoodete koguse andmed 2023. aasta, mitte 2022. aasta kohta. 2022. aasta lõpus ei olnud teada, kas riigikogu võtab koja ettepanekuid arvesse. Eelnõu menetlus jätkub 2023. aastal.

Juhtisime tähelepanu mitmetele probleemidele seoses Euroopa Komisjoni äriühingute kestliku juhtimise algatusega

Euroopa Komisjon tuli välja direktiivi ettepanekuga, mis paneb ettevõtetele mitmeid uusi kohustusi seoses äriühingute kestliku juhtimise ning inimõiguste- ja keskkonnaalase hoolsuskohustuse täitmisega. Kuigi koda toetab direktiivi ettepaneku eesmärki, näeme selles mitmeid probleeme. Suurimaks kitsaskohaks on see, et ettepanek paneb äriühingule vastutuse seoses äriühingu äripartneri inimõiguste- ja keskkonnaalase hoolsuskohustuse täitmisega. Teatud juhtudel võib see vastutus ulatuda isegi äripartneri äripartnerini või veelgi kaugemale väärtusahelas. Äriühingul on teatud juhtudel väga keeruline realselt kontrollida, kas tema äripartner või tema äripartneri äripartner täidab inimõiguste- ja keskkonnaalast hoolsuskohustust. Äriühing saab nõuda selle kohta äripartnerilt kinnitust, kuid see ei taga, et äripartner ka tegelikkuses sellist hoolsuskohustust täidaks. Näiteks kui äriühingu äripartner asub Aafrikas või Aasias, siis on Eestis asuval äriühingul väga keeruline realselt kontrollida, kas äripartner täidab või ei täida oma hoolsuskohustust. Lisaks on ka Eestis asuval järelevalveasutusel keeruline teostada kontrolli selle üle.

Kutsehaiguse diagnoosimisel peab töötervishoiuarst suhtlema ka tööandjaga

Koda tegi sotsiaalministeeriumile ettepaneku muuta töötervishoiu ja tööohutuse seadust selliselt, et töötervishoiuarst peab kutsehaiguse diagnoosimisel suhtlema ka tööandjaga. Meie ettepanek võeti arvesse ning 2022. aasta 19. novembril jõustusid muudatused, mille kohaselt peab töötervishoiuarst kutsehaiguse diagnoosimisel vestlema tööandjaga ja vajaduse korral külastama töökeskkonda. Varasemalt oli töötervishoiuarstil lubatud tuvastada põhjuslik seos kutsehaiguse ja töökeskkonna vahel pelgalt dokumentide ja töötaja öeldu põhjal.

Vilepuhujate kaitse seaduse eelnõu näol on tegemist ülereguleerimisega

Koda saatis 2022. aasta veebruaris riigikogu õiguskomisjonile arvamuse rikkumisest teavitaja kaitse seaduse eelnõu osas, mida tuntakse ka vilepuhujate kaitse seadusena. Eelnõu peamine eesmärk on pakkuda tööalase diskrimi-

neerimise eest kaitset inimestele, kes annavad teada tööalase tegevusega teatavaks saanud õigusrikkumistest. Riigikogule saadetud kirjas rõhutasime, et Eestis ei ole rikkumisest teavitaja kaitse seaduse eelnõu hädavajalik, vaid pigem on tegu ülereguleerimisega, mis toob nii ettevõtjatele kui ka avalikule sektorile täiendavat aja- ja rahakulu. Lisaks on küsitav, kui suurt täiendavat kaitset pakub eelnõu rikkumisest teavitajatele. Eelnõu menetlus jätkub riigikogus 2023. aastal.

Olime vastu kahele ebamõistlikule tarbijaõiguste rangemaks muutmise ettepanekule

Euroopa komisjonil on plaan luua seadusest tuleneva garantii (EL-is kehtiv 2-aastane garantii) ja müügigarantii (tootja pakutav täiendav garantii, näiteks külmiku 5-aastane garantii) kõrvale uus vastupidavusega seotud garantii. See on tootja pakutav enam kui kaheaastase kestusega müügigarantii toote vastupidavuse kohta, mille kehtivuse aja jooksul vastutab tootja tarbija ees kauba parandamise või asendamise eest. Koja hinnangul ei tee uus garantii liik tarbijate jaoks garantiist arusaamist kergemaks, vaid hoopis keerulisemaks. Lisaks tooks kolm garantiid kaasa liigset segadust ka ettevõtjatele, kes peavad suutma vahet teha ning tarbijale selgitada, millisel garantiil on millised tingimused ning kui kaua need kehtivad. Lisaks olime vastu muudatusele, mille kohaselt peab kaupleja kõigi kaubaliikide puhul teavitama tarbijat toote parandatavusest parandatavuse hindade kaudu või kui see puudub, siis andma tarbijale muud asjakohast remonditeavet (nt varuosade kättesaadavus ja tellimise kord).

Ka suurettevõtted vajavad energiakriisis toetavaid meetmeid

Koda andis aasta jooksul korduvalt riigile teada, et ka suurettevõtted vajavad toetusmeetmeid seoses kõrge energiahinnaga. Näiteks kui Euroopa Komisjon tuli 2022. aasta septembris välja kõrgete energiahindade leevendamise ettepanekutega, milles sisaldus muu hulgas ettepanek, et liikmesriikidel on lubatud riigiluba küsimata rakendada kuni 2023. aasta lõpuni reguleeritud elektrihindu väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele, siis andsime majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumile teada, et toetust vajavad ka suurettevõtted. Sama seis-

kohta rõhutasime äritarbijatele mõeldud elektri universaalteenuse eelnõu välja töötamisel ning detsembris valitsusele saadetud pöördumises seoses kõrge elektri hinnaga.

Ettevõtjad ootavad jätkuvalt lahendusi haridusvaldkonnas olevatele kriitilistele probleemidele

Pöördusime aasta jooksul korduvalt haridus- ja teadusministeeriumi poole, et juhtida tähelepanu haridusvaldkonna puudujääkidele. Samuti tegime ettepanekuid probleemide lahendamiseks. Näiteks tegime ettepaneku, et gümnaasiumi tasemel tuleb lõpetada matemaatika õppekava jagamine nn kitsaks ja laiaks, gümnaasiumiastmes peaks seadma lävendi gümnaasiumi minimaalsele suurusele, vastutus kvaliteetse põhihariduse tagamise ning kättesaadavuse eest peaks liikuma keskvalitsuse tasandile, soodustada tuleb gümnaasiumite ja kutseõppeasutuste integratsiooni ning kutsekoolide ja ettevõtjate vahel võiks olla süsteemne koostöö. Lisaks tõime välja, et tänane süsteem, kus enamik noori suunduvad pärast põhikooli lõpetamist gümnaasiumisse ja väiksem osa kutse- ja ametikooli, ei ole jätkusuutlik. Tõime välja mitmeid probleeme ka seoses kaasava hariduse põhimõttega.

Euroopa Komisjoni plaan piirata kasvuhoonegaaside emiteerimist võib ettevõtete jaoks osutada liiga ambitsioonikaks

Koda saatis 2022. aasta juulis keskkonnaministeeriumile oma seisukohad seoses Euroopa Komisjoni plaani kohta piirata F-gaaside ja teiste osoonikihti kahandavate ainete emiteerimist Euroopa Liidus. Näiteks on komisjon käinud välja idee kõrvaldada kasutuselt kõik fluoritud kasvuhoonegaaside kasutatavad seadmed, mille globaalse soojendamise potentsiaal on üle 150. Selliste seadmete hulka kuuluvad eelkõige erinevad jahutusseadmed. Andsime ministeeriumile teada, et Eestis on endiselt väga palju selliseid seadmeid ning nende seadmete kiire väljavahetamine ei ole mõistlik. Tõime välja, et me ei toeta fluoritud kasvuhoonegaasidele hinna kehtestamist. Lisaks juhtisime tähelepanu sellele, et komisjoni koostatud mõjuhindang ei arvesta piisavalt praegusest geopoliitilisest olukorrast tulenevate majanduslike probleemidega.

Kevadel saatsime valitsusele pöördumise looduslike ressursside kättesaadavuse tagamiseks 2022. aasta märtsis saatsime koos 11 organisatsiooniga valitsusele pöördumise, milles rõhutasime, et kuna Ukraina sõja ja sanktsioonide tõttu vähenes või oli takistatud Ukrainast, Venemaalt ja Valgevenest pärit tooraine, näiteks puidu, metallide, põllumajanduses kasutatav sisendite kättesaadavus Eesti ettevõtetele, tuleb valitsusel kiiresti võtta vastu otsused, kuidas saaksid meie ettevõtted samas mahus tegevust jätkata ning minimeerida Eesti majandusele tekkivat kahju. Kirjas tõime ka välja, et lühemas ja pikemas vaates on välissõltuvuse vähendamiseks oluline panustada kodumaiste bioressursside kasutamise soodustamisse nii investeringute toetamise kui ka piirangute leevendamise kaudu.

Koda tegi ettepaneku peatada keeleseaduse muudatuste menetlus

Haridus- ja teadusministeerium avalikustas 2022. aasta novembris keeleseaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis nägi ette rangemate keelenõuete kehtestamise võõrkeelsetele kaubamärkidele, audio-reklaamile, digiplatvormi kaudu töötavatele isikutele ja taksojuhtidele. Näiteks pani eelnõu ettevõtjale kohustuse tõlkida eesti keelde hoonel asuv võõrkeelse tekstiga kaubamärk, mis sisaldab sõnu hotel, cafe, bank, market, spa. Koda tegi ministeeriumile ettepaneku peatada eelnõu menetlus, sest lahendamist vajavad probleemid ei ole seletuskirjas piisavalt selgelt välja toodud ning vastuseta on küsimus, miks on probleemide lahendamiseks valitud just eelnõus sisalduvad muudatused. Koja hinnangul on paljude muudatuste näol tegemist ka ülereguleerimisega. Lisaks tõi koda välja puudujääke mõjuanalüüsis ning muid olulisi rikkumisi seoses hea õigusloome põhimõtetega. 2022. aasta lõpuks ei olnud teada, kas ministeerium arvestab koja ettepanekutega.

Eesti on endale võtnud LULUCF ehk maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse vallas üle jõu käivad kohustused

2022. aasta oktoobris saatsime koos 10 organisatsiooniga valitsusele avaliku pöördumise, kus juhtisime tähelepanu, et Eesti on endale

Euroopa Liidus võtnud LULUCF ehk maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse vallas üle jõu käivad kohustused. Eesti peab maakasutuse ja metsanduse vallas aastaks 2030 siduma süsinikku 2,5 miljonit tonni. Keskkonnaministeerium on hinnanud, et ainuüksi metsasektoris on kohustuse täitmise tulemuksiks 14 000 peamiselt maapiirkondade töökoha kadu, 80 miljoni euro võrra vähenev maksutulu aastas ja SKP langus 2,5 protsenti. Pöördumisega soovisime valitsuselt konkreetset plaani ja tegevuskava, kuidas Eesti nende mõjudega toime tuleb. Saime keskkonnaministeeriumilt vastuse, et ministeerium on koondamas ülevaadet võimalikest tegevustest ja meetmetest, kuid see valmib alles 2023. aastal.

Ebaõiglane haigushüvitiste maksmise kord rasedatele töötajatele peab muutuma

Koda tegi 2022. aasta detsembris rahandusministeeriumile ja sotsiaalministeeriumile ettepaneku muuta õigusakte selliselt, et rase töötaja ei jääks tööandja poolt täiendava haigushüvitise maksmise korral ilma haigekassa poolt makstavast hüvitisest ning et rasedale töötajale makstav täiendav hüvitis oleks tööandja jaoks sotsiaalmaksuvaba. Sama põhimõtte kehtib täna haiguslehel olevate töötajate osas, kes ei ole rasedad. 2022. aasta lõpus ei olnud teada, kas koja ettepanek jõuab seadustesse.

Ettevõtete juristidele ei peaks panema kohustusliku juristieksami läbimise kohustust

Justiitsministeerium tuli 2022. aasta märtsis välja plaaniga kehtestada tasulise juristieksami sooritamise kohustus ka juristidele, kes esindavad ettevõtteid ja asutusi kohtumenetluses ning ei ole advokaadid. Koda oli sellise kohustusliku juristieksami sooritamise kohustuse vastu. Kohustus sooritada tasuline eksam ei ole proportsionaalne, sest ettevõtete majasisesed juristid osalevad üldjuhul kohtumenetlustes harva ning eksami mitte sooritanud inimene võib kaotada töö. Lisaks toob see kavatsus negatiivse mõjuna ettevõtetele kaasa vajaduse teha asjatult täiendavad kulutused, kui tuleb välja vahetada töötajaid või õigusteenust kallimalt sisse osta. 2022. aasta lõpus ei olnud teada, kuidas plaanib ministeerium selle ideega edasi minna.

Soovisime teada, kui kaugele on riik jõudnud riigieelarve revisjoniga

Riigieelarve kulud on viimastel aastatel märkimisväärselt suurenenud, kuid puudub kindlus, kas maksumaksja raha kasutatakse ikkagi võimalikult tõhusalt ja kas kõik kulud on hädavajalikud riigi oluliste eesmärkide saavutamiseks. Seetõttu pöördusime 2022. aasta jaanuaris rahandusministeeriumi poole, et saada teavet, kui kaugele on riik jõudnud riigieelarve revisjoni läbiviimisega. Saime ministeeriumilt vastuse, et eelarverevisjoni põhimõtete rakendamine on osa valitsuse terviklikust ja kestlikust läheneemisest riigi rahandusele ning tegevuspõhise riigieelarve elluviimisest.

Tegime mitmeid ettepanekuid välisinvesteeringu usaldusväärse hindamise seaduse eelnõu muutmiseks

Riigikogu majanduskomisjonis on arutlusel eelnõu, mille kohaselt peab kolmanda riigi välisinvestor taotlema Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt luba, kui ta soovib Eestis lõpule viia strateegilisse valdkonda tehtava välisinvesteeringu. Koda ei ole sellele eelnõule vastu ning mõistab riigi soovi luua Eesti julgeoleku tagamiseks välisinvesteeringute hindamise süsteem, kuid siiski näeme vajadust teha eelnõus mitmeid muudatusi. Näiteks tegime ettepaneku lisada eelnõusse õigusselguse tagamiseks konkreetsed sätted, millistel tingimustel on riigil lubatud välisinvesteeringu luba kehtetuks tunnistada. Eelnõu menetlus jätkub riigikogus 2023. aastal.

Ehitusvaldkonna peatöövõtja vastutus muutus koja ettepanekul plaanitud väiksemaks

2022. aasta 15. oktoobril jõustus töölepingu seaduse muudatus, mille kohaselt on ehitusvaldkonna töövõtjal kohustus teatud tingimuste täitmise korral maksta oma alltöövõtja töötajale töötasu. Koja ettepanekul lisati seadusesse punkt, et muudatus puudutab üksnes neid lepinguid, mis sõlmitakse alltöövõtu tellinud isiku ja töötaja tööandja vahel pärast 2022. aasta 15. oktoobrit. Lisaks võeti arvesse koja ettepanek tuua seaduses selgemalt välja, millistel juhtudel vabaneb töövõtja kohustusest maksta oma alltöövõtja töötajale töötasu. Seadusesse lisati põhimõtte, et töövõtja vabaneb oma kohustusest, kui ta on kontrollinud oma alltöövõtja tausta ja pidanud teda põhjendatult usaldusväärseks, mis

väljendub eelkõige maksehäirete puudumises ja töötajate sotsiaalmaksu maksmises.

Fantoomliitumiste probleemiga tegelemine väärrib kiitust, ent eelnõus on ka palju ebaselgust

Koda esitas 2022. aasta oktoobris Riigikogu majanduskomisjonile arvamuse elektritootmise plaanitatavate muudatuste kohta, millega põhiliselt käsitletakse nn fantoomliitumiste probleemi ehk olukorda, kus tootjad loovad tehnilise võimekuse elektri tootmiseks ja selle võrku edastamiseks, ent tegelikkuses seda tegema ei hakka. Seeläbi on olulisel määral takistatud elektrivõrgu arendamine ning ka uute elektritootjate võrku lisandumine. Koda andis majanduskomisjonile teada, et peab fantoomliitumiste probleemiga tegelemist õigeks, kuid tegi eelnõu osas mitmeid muudatusettepanekuid. Näiteks tegime ettepaneku, et liitumislepingu sõlmimisel makstav deposiit võiks olla väiksem kui eelnõus ettenähtud tasu. Hetkel ei ole teada, kas riigikogu võtab koja ettepanekuid arvesse. Eelnõu menetlus jätkub 2023. aastal.

Tegime ettepaneku leevendada taastuvelektri tootmiseseadmete liitumise toetusmeetme tingimusi

Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium tuli 2022. aasta augustis välja määruse eelnõuga, mis võimaldab äriühingul taotleda toetust taastuvelektri tootmiseseadmete liitumiseks jaotus- või põhivõrguga tööstusaladel ja sellega piirneval alal. Eelnõu esialgne versioon nägi ette, et toetuse abil jaotus- või põhivõrku ühendatava taastuvelektri tootmiseseade tootmisvõimsus peab olema vähemalt üks megavatt. Koda andis ministeeriumile teada, et ühe megavattine nõue on ebamõistlikult range ja hakkaks piirama toetuse saamist. Tegime ettepaneku, et tootmisvõimsus peaks ühe megavatti asemel olema 200 kilovatti. Ministeerium võttis meie ettepanekut arvesse. Vastav toetusmeede avalanes 2022. aasta lõpus.

Finantsteenuste kauglepingute direktiivi ettepanekus sisaldus mitu ebamõistlikku nõuet

Euroopa Komisjon tuli välja direktiivi ettepanekuga, mis näeb ette rangemad tarbijakaitse reeglid finantsteenuste kauglepingutele. Koja

hinnangul on osad uued nõuded ebamõistlikud, sest nendega kaasneb ülereguleerimine, suurenevad ettevõtete kulud ning on küsitav, kas plaanitatavad muudatused avaldavad üldse positiivset mõju tarbijatele. Näiteks olime vastu nõudele, et finantsteenuste osutaja peab finantsteenuse kauglepingu korral esitama lepingueelse teabe tarbijale vähemalt üks päev enne lepingu sõlmimist. Selline muudatus vähendab finantsteenuste osutamise kiirust ja sujuvust ning ei pruugi olla ka tarbijate huvides.

Avaldasime oma seisukohad positiivse krediidiregistri loomise idee kohta

Rahandusministeerium tuli 2022. aasta suvel välja krediiditeabe jagamise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusega, mille eesmärk on luua Eestis positiivne krediidiregister. Tegemist oleks andmekoguga või andmevahetusplatvormiga, mille kaudu peavad krediidipakkujad vahetama omavahel infot eraisikute olemasolevate finantskohustuste kohta. Koda andis ministeeriumile teada, et ülelaenamise probleemiga tuleb tegeleda, kuid enne eelnõu koostamist tuleb läbi viia põhjalik mõjuanalüüs. Esiteks oleks vaja täpsemat infot selle kohta, kas registri loomine oleks ikkagi parim lahendus ülelaenamise probleemile. Lisaks tuleks täiendavalt analüüsida, millised kulud kaasnevad andmekogu või andmevahetusplatvormi loomisega. Kui ministeerium leiab, et ülelaenamise probleemi lahendamiseks on kõige parem positiivse krediidiregistri loomine, siis koja esimene eelistus on seda teha riikliku andmevahetusplatvormi loomise kaudu.

Koda ei pea finantsvaidluste kohtuvälise lahendamise üksuse loomist hädavajalikuks

Rahandusministeerium tuli 2022. aasta juunis välja eelnõuga luua finantsinspektsiooni juurde finantsteenustega seotud vaidlusi kohtuväliselt lahendava üksuse, mille poole saaksid pöörduda nii eraisikud kui ka juriidilisest isikust finantsteenuste kliendid, et lahendada vaidlus finantsteenuste osutajaga. Uue üksuse otsus on eelnõu kohaselt pooltele õiguslikult siduv ehk täitemenetluses täidetav. Koda andis ministeeriumile teada, et finantsvaidluste kohtuvälise lahendamise üksuse loomine ei ole hädavajalik, sest juba täna on võimalik ettevõtjate vahelisi finantsvaidlusi lahendada nii kohtus, vahekohtus kui ka lepitusmenetluse raames.

Ettevõtluskontoga seotud reegleid tuleb uuendada

Rahandusministeerium tuli 2022. aasta novembris välja ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse muudatuste väljatöötamiskavatsusega, milles sisaldub mitmeid ettepanekuid ettevõtluskonto regulatsiooni lihtsustamiseks. Koda toetab mitmete uuenduste elluviimist. Näiteks peame positiivseks kõrgema maksimumäära kaotamist ning peame vajalikuks anda äriühingule võimalus kontrollida ettevõtluskonto olemasolu. Samas palusime ministeeriumil põhjalikumalt analüüsida plaanitavat muudatust, mille kohaselt ei pea äriühing maksma tulumaksu, kui inimene osutab äriühingule teenust ettevõtluskonto kaudu. Sellise muudatuse puhul on risk, et töösuhet hakatakse asendama näiliku ettevõtlusega ettevõtluskonto kaudu ja seeläbi tekib ebaaus konkurents.

Koja töövõit: I riskiklassi meditsiiniseadmete esmakordsest levitamisest teavitamise kohustus jäi tulemata

Sotsiaalministeeriumi poolt koostatud meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu nägi algselt meditsiiniseadmete levitajatele ette kohustuse teavitada terviseametit ka I riskiklassi kuuluvate meditsiiniseadmete, näiteks erinevate plaastrite ja sidemete esmakordsest levitamisest Eestis. Koda tegi ettepaneku jätta see kohustus kehtestamata, sest nende seadmete puhul on ohtlike kõrvalmõjude risk väga väike ning seega puudub kohustuse järele vajadus. Ministeerium loobus tänu meie ettepanekule uue teavitamiskohutuse kehtestamisest.

Esitasime mitmeid ettepanekuid täienduskoolitustega seotud seaduseelnõu muutmiseks

Haridus- ja teadusministeerium tuli 2022. aasta juunis välja täiskasvanute koolituse seaduse muutmise seaduse eelnõuga, mis muu hulgas kehtestab täienduskoolituse kvaliteedi hindamise reeglid. Koda peab väga positiivseks, et ministeerium on loobunud varasemast ideest kehtestada täienduskoolituse kvaliteedi hindamise kohustus igale täienduskoolitusasutusele, kes pakub riigi raha eest koolitusi. Samas oleme jätkuvalt seisukohal, et kõige efektiivsem täienduskoolituse kvaliteedi hindamise lahendus on avaliku ja võrreldava tagasisidesüsteemi ole-

masolu, mitte kvaliteedi formaalne hindamine ametnike poolt.

Uus energiatõhususe direktiiv seab ambitsioonikad eesmärgid hoonete energiatõhususele

Euroopa Komisjon on algatanud direktiivi eelnõu, mis käsitleb osana Euroopa Liidu kliimapaketist „Eesmärk 55“ hoonete energiatõhususe teemat. Eelnõu kohaselt peavad alates 2030. aastast ehitatavad hooned olema nullenergiahooned ning energiatõhusust peavad suurendama ka praegu olemasolevad kehvema energiatõhususega ehitised. Koda suhtub algatusse positiivselt, kuid tegi ettepaneku viia läbi mõjuanalüüs, mis näitaks ära, milliste kuludega peaks ühiskond arvestama ning kas selliste kulude kandmine eelnõus määratud tähtaegadeks on võimalik ja ei too endaga kaasa ehitusturu ülekuumenemist. Kui mõjuanalüüsi kohaselt ei osutu see mõistlikult võimalikuks, tuleks koja hinnangul eelnõus seatud tähtaegu edasi lükata.

Juristid andsid nõu 185 ettevõttele

Koja liikmed kasutasid 2022. aastal aktiivselt meie juristide teenuseid. Juristid nõustasid liikmeid kõikides olulisemates valdkondades, millega ettevõtted oma igapäeva tegemistes kokku puutuvad (nt lepingud, tööõigus, riigihanked). Jätkuvalt pakkus ettevõtjatele suurt huvi lepingutega seotud konsultatsioonid. Aitasime ettevõtetal koostada erinevat liiki lepinguid (peamiselt müügi- ja töövõtulepinguid), viia sisse lepingumuudatusi ning viisime läbi lepingute analüüse.

KAUBANDUSKOJA ARBITRAAŽIKOHUS

Vahekohus ehk arbitraaž on alternatiivne vaidluste lahendamise vorm, milles õigusliku vaidluse osapooled annavad oma seisukohad sõltumatule kolmandale osapooles otsustamiseks. Kas teadsite, et termin „Arbitraaž“ on samuti väärtpaperite või kauba samaaegne ostmine ja müümine erinevatel turgudel eesmärgiga teenida riskivaba kasumit turuhindade erinevusest? Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Arbitraažikohus tegutseb alalise vahekohtuna Eestis alates aastast 1992.

Arbitraažikohtu asjaajamist korraldab Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Arbitraažikohtu tööd

juhhib seitsmeliikmeline Arbitraažikohtu nõukogu, kelle liikmed nimetab kolmeks aastaks Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Juhatus. Vastavalt Arbitraažikohtu reglemendile lahendab vahekohtus eraõigussuhetest, sealhulgas ka väliskaubandus- ja muudest rahvusvahelistest majandussuhetest tulenevaid vaidlusi, hagi hinnaga alates 1000 eurot. Praktikast on olnud vaidlused alates mõnest tuhandest eurost kuni kümnete miljoniteni.

2022. aastal laekus arbitraažikohtule 8 hagiavaldust (ning vastuhagi). Kahe asja menetlus lõppes vahekohtule üle andmata, kuna hageja on esitatud hagi loobunud (võimalik, et pooled sõlmisid kohtuvälise kokkuleppe). Ühes asjas taotlesid pooled menetluse peatamist juba peale hagi materjalide VK-le edastamist (pooled pidasid aktiivselt läbirääkimisi). Kuues asjas on VK moodustatud ning menetlus jätkub.

- Viiel korral 2022. aastal laekunud asjadest oli vähemalt üks pooltest väljaspool Eestit. Hindamatu ja tähtis on see, et Eesti ettevõtted usaldavad meid ning valivad võimalike vaidluste lahendamiseks.
- Rahvusvahelistes vaidlustes olid osapoolteks äriühingud Ukraina, Valgevene, Monaco, Läti ja Leedu.
- Põhiliselt on vaidluste põhjuseks ja objektiks lepingud. Teemad olid üsna erinevad: ostu-, müügi- ja tarnelepingud, auditoorteenuste, üüri-, töövõtu-, käendus-, investeerimis- ning aktsionäride lepingud. Muuhulgas esitati Arbitraažikohtule ka hagi tagamise avaldus, mis kuulus lahendamisele pädeva Valgevene kohtu määruse alusel.
- 2022. a. toimusid istungid nii „klassikalises“, e. *offline*, kui ka hübriid- ja *online* vormis.

KAUBANDUSKOJA ESINDAJA EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEES

Brüsselis asuva konsultatiivorgani Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK), kuhu kuuluvad kõikide liikmesriikide tööandjate, töötajate ja muude MTÜde esindajad, igapäevast tööd aastal 2022 mõjutas ka sõda Ukrainas. Nii oli ka koja esindaja Reet Tederi tähelepanu põhifookuses Ukrainas toimuva sõjaga seonduv. 2022. aastal

kuulus Reet Teder ettevõtjate huvide esindajana tööandjate rühma ja oli aktiivselt tegev kolme erineva sektiooni, INT (siseturg, tarbijakaitse), ECO (makromajandus, maksupoliitika) ja TEN (transport, energia, infrastruktuur), töös. Samuti tegutses Reet Teder EMSKi mikro- ja VKE-de kategoorias ning kuulus EMSKi digitaalse- ja ühtse turu seireüksuse koosseisu. Põhifookus Ukrainal tähendas korduvaid sõnavõtte Ukraina toetuseks EMSK Täiskogu istungitel, muudatuste ja täienduste tegemist EMSK arvamustes vältimaks Venemaa agressiooni vähendamist ja pisendamist, sõnaselgelt Ukraina suveräänsuse toetamist arvamuste tekstides.

Muude kordaminekutena võib esile tõsta ettevõtjate (ka energiamahukate ettevõtjate) huvide õnnestunud kaitsmist erinevates energiat, energiahinda, tootmist ja energia kättesaadavust puudutavate teemade puhul. Tulemus – nõustuti, et ka energiamahukaid ettevõtteid võib toetada. Samuti osutus edukaks võitlus tuumaenergia lubatavuse eest, tulemus – tuumaenergia jäi võimaliku energiaallikana poliitikadokumentidesse sisse.

Maksupoliitika valdkonna algatuste puhul aktsepteeriti variühingute maksustamisel Reet Tederi poolt esitatud ettepanekuid õigusjärgselt tegutsevate ja eksportivate ettevõtete huvide kaitseks. Piiriüleste kaugtöötajate maksustamise regulatsiooni juures aktsepteeriti ettevõtte tahtmatu püsiva tegutsemiskoha tekitamise vältimisele suunatud ettepanekuid. Samuti andis Reet Teder oma panuse EMSK Tööandjate rühma suurde kordaminekusse – Euroopa Komisjon aktsepteeris vajadust sisse viia erinevate algatuste puhul ka konkurentsivõime kontrolli („competitiveness check“).

Kokku osales Reet Teder enam kui 50-l EMSKi koosolekul, seitsmes töörühmas ja esitas ainuühtluse või koostöös kolleegidega üle 25 muudatuse ettepaneku erinevatesse arvamustesse.

Väljavõtte Reet Tederi sõnavõtust EMSK Plenaaril 16.06.22 Ukrainas toimuva sõjaga seonduvalt: „Euroopas käib laastav sõda. Vene agressor püüab hävitada ja purustada Ukrainat. Teistsugune sõda käib aga ka siin, nimelt infosõda. Selles sõjas ei lenda mitte kuulid, vaid sõnad.“

Sõnad võimaldavad palju, parafraaseerides Rockefellerit, kes omal ajal ütles, et „Krahh saab alguse sendist, mitte miljonist“, tahan rõhutada infosõjas ühe sõna tähtsust. Seda võib kasutada sõja alustamise ettekäändena. Võtame näiteks sõna „nats“. Sest just seda kasutab Venemaa Ukraina vastase agressiooni õigustamiseks. Nüüd selgitangi, mida tähendab natsism Venemaa tõlgenduses ehk kes siis on Venemaa jaoks nats. Võib öelda, et piisab kolmest tunnusest. Esiteks – iseseisvuse soov; teiseks – oma keele, mitte vene keele kasutamine ja kolmandaks – ei tunnistata Venemaa ülimuslikkust kõikides asjades. Tegelikult viimasest piisab. Selliselt saab natsi sildi külge kleepida vastavalt vajadusele igale Venemaa naabrile...“.

KAUBANDUSKODA HARIDUSPOLIITIKA KUJUNDAJANA

2022. aastal toimus kaubanduskoja eestvedamisel viiendat korda üle-eestiliselt algatus „Tööle kaasa!“. Kuigi keskkonnale avaldas veel mõju tervisekriisist tulenev, siis osales algatuses võrdluses 2021. aastaga rohkem õpilasi ning suurem osa ettevõtjaid ning koole olid harjunud kasutama paremini ka digikanalite võimalusi. Ettevõtjate ning koolide tagasiside oli positiivne ning erinevate ettevõtjate/organisatsioonide osalus näitab, et paljud tööandjad peavad koolidega koostööd oluliseks ning hindavad kõrgelt võimalust tutvustada õpilastele enda tegevusvaldkonda. Algatus oli suunatud 1.-9. klasside õpilastele ja selle raames avasid Eesti ettevõtted vähemalt üheks päevaks ukсед oma töötajate lastele, loomaks neile koostöös koolide ja lapsevanematega paremaid ja mitmekülgsemaid võimalusi tööeluga tutvumiseks. Algatuse elluviimisel olid kaubanduskoja koostööpartneriteks Haridus- ja Teadusministeerium, Haridus- ja Noorteamet, Eesti Töötukassa ning Eesti Karjäärinõustajate Ühing.

Kaubanduskoda panustas 2022. aastal jätkuvalt ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu. See on Haridus- ja Teadusministeeriumi eestvedamisel elluviidav üle-eestiline programm, mille eesmärk on arendada ettevõtlusõpet kõigil haridustasemetel ning süvendada ettevõtlukku mõtteviisi.

Programmi raames oleme kaasanud mitmetesse tegevustesse ettevõtjaid, et muuta haridust ja ettevõtlusõpet praktilisemaks ning suunata koole ja ettevõtteid suuremale koostööle. Kaubanduskoja ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu ning Eesti Teadusagentuuri koostöös viidi ellu veebikeskkonnas toimunud koolide ja ettevõtete koostööseminarid, kus jagati kogemuslugusid, mida Eesti koolide ja ettevõtete koostöös juba tehtud on ja praktilises töötoas arutati, milliseid koostöövorme ja võimalusi pakub virtuaalmaailm.

KAUBANDUSKOJA LIIKMETELE PAKUTAVAD TEENUSED

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja teenused jagunevad:

- ärivisiidid ja -delegatsioonide võõrustamine/vastuvõtmine;
- info- ja partnerteenused Enterprise Europe Network abil (sh hangete monitooring);
- väliskaubandusteenused;
- koolitused, seminarid ja teised üritused;
- ekspordi- ja väliskaubandusalane nõustamine;
- rahvusvahelised projektid;
- teenused valdkondlike projektide toel (nagu loomemajanduse arendamine või keskkonna- ja energianõustamised);
- muud teenused (reklaam, ruumide rent jne).

Ärivisiidid ja -delegatsioonid ning kontaktkohtumised

Kui 2020. ja 2021. aastal takistas visiitide tavapärase toimumist üleilmne pandeemia ja reisi piirangud, siis 2022. aastal algas Ukrainas sõda. See pani kõrgetasemelised visiidid hoopis teise valgusesse.

2022. aasta alguses korraldasime kaks kõrgetasemelist visiiti Araabia Ühendemiraatidesse - ühe koostöös Välisministeeriumiga ning teise Maaeluministeeriumiga.

2022. aastal viisime Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse korralduspartneriga läbi viis kontaktreisi: Jaapanisse, Singapuri, Tansaaniasse ja Keeniasse ning kaks kontaktreisi Lõuna-Koreasse ning kaks kõrgetasemelist visiiti Aserbaidžani ja Ukrainasse.

Viisime naisjuhid inspiratsioonireisile Berliini ning personalijuhid tutvuma parimate personalitöö praktikatega Barcelonas.

Lisaks võtsime vastu mitmeid sissetulevaid visiite: äridelegatsioonid Horvaatiast, Tšehhist ja Gruusiast.

Enterprise Europe Network raames osutatavad kontaktteenused

Eestis kuue partneri osalusega Enterprise Europe Networki (EEN) tegevus jätkus ka 2022. aastal (kaasrahastab Euroopa Komisjon, Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA (EAS) ja partnerid ise).

Võrgustikul, kus on üle 600 partneri üle maailma, on võimalus Eesti ettevõtjatele sihtturu infot ja koostööpartnereid leida soovitud välisriigis. 2022. aastal sai vahendatud konkreetseid kontakte 55-le Eesti ettevõttele. Lisaks toimuvad B2B kohtumised eri sihtriikides, kus kohalikel ettevõtetel on võimalus osaleda. 2022. aastal osalesid 88 Eesti ettevõtet kokku 14 erineval B2B kontaktkohtumise üritusel. Aasta jooksul sõlmiti üheksa koostöölepet erinevate Eesti ja välisettevõtete vahel.

Väliskaubandus

Väljastatud päritolusertifikaatide arv oli eelneva aastaga võrreldes tagasihoidlikum. Väljastasime kokku 20 123 sertifikaati, mis on võrreldav pandeemiaajaga 2020. aastal. Jätkuvalt on enim sertifikaate väljastatud Venemaale, Ukrainasse, Hiinasse, Valgevenesse ja Türgi. Ukraina sõjaga kaasnenud Venemaale kehtestatud sanktsioonide taustal vähenes ka eksport ning ekspordiks vajalike dokumentide arv. Hea on tõdeda, et sõja taustal 2022. aastal jätkus ka ATA Carnet kaubamärkmike kasutus. Veel ei ole taastunud füüsiliste kohtumiste ja maailmas toimuvate erialaste sündmuste toimumise intensiivsus, aga kerge tõus on märgatav. Väljastasime kokku 85 ATA märkmikku. Skandaalne telereality „Villa“ <https://www.villatv.ee/browse> filmimiseks viidi nii operaatorite töövahendeid kui ka rekvisiite ATA-t kasutades Türgi. Vaieldamatult populaarseimad riigid ATA-de sihtriikidena on Ühendkuningriik ja Norra. Oleme jätkuvalt partnerid Välisministeeriumile ja Euroopa Komisjonile väliskaubandusalastes küsimustes.

Koolitused, seminarid ja teised üritused

2022. aastal korraldasime 100 sündmust, kus osalejaid oli 2500. Paljud neist üritustest toimusid kas 100% virtuaalsetena või hübriidüritustena, s.o. osalejal oli võimalus osaleda kas füüsilises ruumis või virtuaalselt.

Muuhulgas:

- koostöös Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusega ja Swedbankiga viisime läbi "Made in Estonia 2022" ekspordikonverentsi;
- koostöös Kanada Saatkonnaga Eestis, Rootsi Saatkonnaga Eestis, TELIA Eesti AS ja SpeakSmartiga avasime kandideerimise Naisjuhtide kiirendisse, mis saab alguse jaanuaris 2023. aastal. Kokku laekus 120 kandidaati 25 kohale.
- jätkasime koostööd Toiduliiduga, kellega korraldasime toidusektori tootearendajatele kaks tootearenduspäeva ning viisime läbi virtuaalsed kontaktkohtumised;
- väliseksperdi kaasamise teenuse raames jätkasime koostööd Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusega. Teenus andis võimaluse kohalikel ettevõtetel kaasata turuekspert sisenemaks eri turgudele. Olime partneriks Euroopa, USA, AÜE, Ida-Aafrika ning Aasia turgudele ekspertide leidmisel ja/või projekti juhtimisel;
- toimusid erinevad seminarid uutest regulatsioonidest finants- ja raamatupidamisvaldkonnas, tööõigusest, juhatuse liikmete vastutusest ja paljudel teistel aktuaalsetel teemadel;
- koostöös Tallinna strateegiakeskusega korraldasime brändingu koolituse;
- koostöös Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusega korraldasime erinevaid digiekspordialaseid koolitusi;
- koostöös Riigi Infosüsteemi Ametiga aitasime ellu viia küberturvalisuse alase konverentsi ja koolitused Dominikaani Vabariigis.

Ekspordi- ja väliskaubandusalane nõustamine

Ekspordialane nõustamine on olnud abiks nii alustavale kui kogunud eksporditöörile. Paljud neist keskendusid muutunud eksporditöörile: kuidas leida kontakte kui füüsilisi sündmusi (sektoripõhised messid ja valdkondlikud konverentsid) ei toimu. Nõustamisel saime tutvustada ka Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse väliseks-

perdi kaasamise teenust, kus olime üheks partneriks. Raskel ajal väliskesperdi kaasamiseks riigilt finantstoe saamine on kindlasti abiks. Edulugusid on teenusekasutajatest välja sirgunud mitmeid. Välja saab tuua nii Tanel Veenre ehtebrändi TVJ sisenemise Hiina turule kui ka limonaaditootja Öun Drinks sisenemise Rootsi turule.

Väliskaubandusalast nõustamist on kaubanduskoja töötajad oma klientidele pakkunud aastaid. Eksportöörid, kelle kaubad jõuavad kolmandatesse riikidesse, kinnitavad, et see on oluliselt lihtsustanud nende tööd ja kiirendanud vajalike tolliprotseduuridega hakkama saamist. Eriti hinnatud on nõustamine nende seas, kel kaupade eksportimisega Euroopa Liidust väljapoole varasemat kokkupuudet ei ole olnud. Seoses sõjaga Ukrainas oli igakordse uue Euroopa Liidu poolse sanktsioonipaketi rakendamisel ettevõtetele kõrgendatud huvi just oma tehingute ja kaupade kohta, mis konkreetse paketiga reguleeritud sai. Jätkus huvi ja spetsiifilisi eksportööride küsimusi Suurbritanniasse eksportimise kohta.

Rahvusvahelised projektid

Läbi aastate on Eesti Kaubandus-Tööstuskoda osalenud erinevates rahvusvahelistes projektides. 2022. aastal osalesime kaheksas projektis, mille suund ja fookus on väga erinevad.

Rahvusvahelised projektid olid järgmised:

- 2020. a. detsembris alguse saanud projekti EU4BCC elluviimine kestab kuni 2023 suveni. Projekti tegevusi 2022. aastal kaheks kuuks külmutati, hiljem laiendati ja kestvust pikendati, kuna sõjategevus Ukrainas omas otsest mõju esialgsetele tegevusplaanidele. Selle projekti elluviimist koordineerib Euroopa kaubanduskodade katuseorganisatsioon "Eurochambres" ning seda rahastatakse Euroopa Liidu "EU4Business" algatusest. Projekti eesmärk on edendada eksporti ja koostöösuhteid Euroopa Liidu ja kuue idapartnerlusriigi vahel. Kaubanduskoda lööb seekord kaasa teistsuguses rollis, olles ettevõtlusorganisatsioonide poolt esitatud projektide hindaja ja toetuse saanud projektide nõustaja loomemajanduse valdkonda koordineerivas konsortsiumis. Loov Eesti poolt esitatud projektiga jõudsid antud projekti tegevused ka Eestisse. Projekti

tegevused toimuvad kokku viies valdkonnas. Detsembris 2022. aastal leidis aset loomemajanduse sektori lõpukonverents Gruusia pealinnas Tbilisis. Kui 2022. aastal toimetas kaubanduskoda eelkõige elluviidavate EL ja idapartnerlusriikide üksikprojektide nõustajana, siis 2023. aastal lisanduvad ettevõtjatele ning ettevõtlusorganisatsioonidele huvitavad võimalused individuaalseteks ja grupipõhisteks õppereisideks ja kontaktide vahetamiseks.

- Jätkus juulis 2021. aastal alguse saanud Euroopa Komisjoni poolt rahastatav pilootprojekt GOOSE. Selle fookuses on riigihangete kaudu väikese ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE) aitamine kolmandate riikide turgudele. Projekti jooksul pakutakse ettevõtetele ekspertide koostatud strateegiaid, tööriistu, nõuandeid ja suuniseid, et aidata VKEdel tõsta suutlikkust ja suurendada teadmisi, konkureerimaks riigihangetel kogu maailmas, eelkõige projekti sihtriikides. Projektil on kuus sihtriiki: Tšiili, Kolombia, Norra, Serbia, Jaapan ja Vietnam ning neli fookusvaldkonda: rohemajandus, IKT, tark linn ja tervishoid. 2022. aastal toimusid veebiseminarid sihtriikide ja sektorite tutvustamiseks. Lisaks on võimalik ettevõtetele tellida riigihangete monitoorimise teateid projekti kodulehelt. Projekti neli partnerit asuvad üle Euroopa: Agència per a la Competitivitat de l'Empresa (ACCIÓ) Hispaanias, Flanders Invest & Trade (FIT) Belgias, Sloveenia Kaubandus-Tööstuskoda (CCIS) Sloveenias ning Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (EKTK). Loe lähemalt projekti kohta kodulehelt: www.projectgoose.eu
- Naisettevõtjate võimendamise kaudu on võimalik aidata arenguriigil kiiremini ja jätkusuutlikumalt kasvatada majandust ning ühtlasi tagada sooline võrdsus nii palgas kui tööhõives. Just sel eesmärgil käivitas Eesti Kaubandus-Tööstuskoda koostöös Gruusia Kaubandus-Tööstuskodaga projekti, mille peamiseks sihtrühmaks olid noored naisettevõtjad Gruusias. Naisettevõtluse arenguprogramm kestis 1. septembrist 2021. aastal kuni 30. oktoobrini 2022. aastal ning seda rahastas Välisministeerium Eesti arengu- ja humanitaarabi vahenditest. Projekti raames korraldasime kaks virtuaalset foorumit naisettevõtjate ja -juhtide inspireerimiseks ning ärivõrgustiku

- kasvatamiseks. Lisaks viisime läbi 6-kuulise mentorprogrammi: 20 Gruusia noort naisettevõtjat said Eestist mentorid, kellega koos nii ennast kui ka oma ettevõtet arendada. Korraldasime kaks naisettevõtjate õppevisiiti - ühe Gruusiasse ning teise Eestisse ning spetsiifilised koolitused mentiidele brändingu, EL tollireeglite ning ekspordiplaanide kohta. Projekti erinevatest tegevustest ja koolitustest võttis osa üle 400 naisettevõtja, projektis osalenud naisettevõtjad on tänu tekkinud võrgustikule jätkuvalt omavahelises suhtluses ning vähemalt viis mentor-mentii paari suhtlevad edasi projekti väliselt.
- Jätkasime turismisektorile suunatud projekti „TOURBAN – turismiettevõtete innovatsiooni võimendamine jätkusuutliku linnaturismi arendamiseks” elluviimist. Eesmärk on aidata turismiettevõtetal muuta oma ärimudelid jätkusuutlikumaks, ressursitõhusamaks, ringmajanduse põhimõtteid järgivaks, vähendades ka CO2 jalajälge. Projekti on kaasatud 7 Euroopa olulist turismilinna: Barcelona, Amsterdam, Budapest, Kopenhaagen, Dubrovnik, Kiel ja Tallinn. Projekti raames viiakse läbi 12-kuuline rahvusvaheline kiirendiprogramm, kuhu kandideeris osalema seitse Tallinna ettevõtet. 2022. aastal korraldati veebikoolitusi, veebipõhiseid võrgustiküritusi ja nõustamissessioone. Projekti juhtpartneriks on Barcelona Kaubandus-Tööstuskoda, partneriteks on Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, B.LINK, Barcelona Strategic Projects S.L., Institute for Tourism Research in Northern Europe, Breda University of Applied Sciences, City of Dubrovnik Development Agency, Creative Business Network, Hungarian Hospitality Employers' Association. Loe lähemalt www.tourban.eu
 - Lõppes projekt "LEF Network to China: Läti-Eesti-Soome eksporditoe koostöövõrgustik Hiina". Projekti raames korraldati Eesti, Läti ja Soome ettevõtete ühised kontaktreisid Hiina, osaleti ühisstendiga erialamessidel, rajati Eesti, Läti ja Soome puidutoodete showroom Hiina, koostati sektorit tutvustavad hiinakeelsed turundusmaterjalid, viidi läbi ekspordikoolitusi, turu-uuringuid ja osaleti Hiina puidusektori konverentsil. Tegevuste eesmärk oli jõuda õigete partneriteni Hiinas ja aidata ettevõtetal arendada välja oma võrgustik. Projekti juhtpartner oli Läti Kaubandus-Tööstuskoda, partneriteks Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Läti Puitmajade Klaster, Eesti Puitmajaliit ja Satakunta Rakendusõrgkool Soomest. Loe lähemalt www.lefnetworkchina.eu
 - Jätkas projekti QUALIFY ("Quality standards and authenticity to foster competitiveness of agrifood SMEs") elluviimine, mis tegeleb toiduainete sektoris olevate ettevõtete toidupetuste ennetamise ja toidukvaliteedi kontrolli teemaga. Projektis osalevad Government of Catalonia – Department of Agriculture, Livestock, Fisheries and Food (juhtpartner, Kataloonia), Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Chamber of Agriculture of la Vienne (Prantsusmaal), Chamber of Commerce and Industry (Sloveenia), Bulgarian Chamber of Commerce and Industry (Bulgaaria), Region of Thessaly (Kreeka). Qualify projekti eesmärk on parandada VKE-de kvaliteedistandardite haldamist, vältides pettuseid ning rakendades paremaid ja keerukamaid kvaliteedistandardeid, mis vastavad seadusandlusele ja tagavad paremad ning konkurentsivõimelisemad tooted. Loe täpsemalt: www.interregeurope.eu/qualify/
 - Jätkas "Noore põlvkonna tööjõu värbamine: uuenduslik personalijuhtimine (REGROW)" projekti elluviimine. Paljudes Euroopa Liidu riikides on noortest oskustöölisest tõsine puudus, eriti VKEde seas. Samal ajal on paljudel VKEdele probleeme ka uute töötajate integreerimisega ettevõttesse ja vastastikusel rahulolul põhineva suhte loomisega. Projekti eesmärk on luua uuenduslik personalijuhtimise mudel ja aidata VKEdele värvata hädavajalikud töötajad, eriti millenniumi ja Z-põlvkonna seast. Projektil on 7 partnerit. Projekti kaasrahastab Euroopa Liidu ERASMUS+ programm. Projekti raames välja töötatud koolitusmoodulid personalijuhtimise algtalade ja mentorluse kohta said testitud Eestis kolme pilootkoolituse raames. Kokku osales neis 49 osalejat ja tagasiside oli väga hea. Projekt lõpeb 2023. aasta alguses, kus lõpukonverentsil Tallinnas tutvustatakse projekti tulemusi.
 - Ettevõtete teadmusjuhtimist edendav projekt KNOWMAN (Knowledge Management Training for KIBS SMEs) käivitus novembris 2021 ning selle kestvuseks on kaks aastat. Tegevuste elluviimist rahastab Erasmus+ programm ning projektipartnerid asuvad neljas riigis - Eestis, Itaalias, Poolas ja Rumees-

nias. KNOWMAN fookuses on kavandada ja pakkuda teadmismahukate äriteenustega (KIBS) väikese- ja keskmise suurusega ettevõtetele praktilisi ja interaktiivseid teadmusjuhtimise teabematerjale ja koolitusi. 2022. a. tegelesid projektipartnerid teadmusjuhtimisega seotud väljakutsete väljaselgitamisega, teostades igas partnerriigis 16 ettevõtja esindajaga intervjuud. Lähtudes tuvastatud väljakutsete (40+) teemagrupidest valmivad ettevõtjatele teadlikkuse tõstmiseks mugavalt kasutatavad infomaterjalid. Lisainfo <https://knowmanproject.eu/>

KAUBANDUSKOJA ESINDUSED

JÕHVI ESINDUS 2022

Möödunud aasta oli äärmiselt väljakutserohke – sellele andsid tooni sõda Ukrainas, neljakümne aasta ülekaalukalt kiireim inflatsioonitempo arenenud riikides ja paljude ettevõtete finantsnäitajatele laastavalt mõjunud tooraine ning energiakandjate hinnatõus. Vaatamata keerulistele oludele suutis valdav enamik Ida-Virumaa ettevõtteid siiski oma tegevuse säilitada ja kaubanduskoja Jõhvi esindus püüdis neile oma tegevusega igati toeks olla. Andsime ka laiemale üldsusele teada ettevõtjate muredest ja rõõmudest ning esinduse juhataja oli mitmel korral külaliseks venekeelsele siht-rühmale suunatud saadetes „**Narodu Vazhno**“ ja „**Kofe+**“. Koostöös maakonnalehega „Põhjarannik“ ilmusid Õiglase ülemineku protsessi tutvustavad vahelehed „**Meie Euroopa**“. Lisaks valis ajaleht Põhjarannik koja Jõhvi esinduse juhataja Margus Ilmjärve aasta vahendajaks.

Rahvusvaheline koostöö

Eesti turu väiksusest ja meie ettevõtete kasvusoovidest tulenevalt korraldas Jõhvi esindus mitmeid üritusi, mis võimaldasid ettevõtetal saada infot neid huvitavate sihtturgude kohta. Nii toimus juunis õppereis **Kasahstani**, septembris õppereis **Türki** ning aasta lõpus veel äridelegatsiooni kontaktreis **Kasahstani**. Reisidel osalenud ettevõtted said ülevaate külastatavate riikide ettevõtluskeskkonnast ning kohtusid kohalike ettevõtjatega, kes oma tegevusala poolest sobisid meie ettevõtetele koos-

tööpartneriteks. Õppereiside korraldamist toetas **Rahandusministeerium Ida-Virumaa programmist „Ettevõtjate arengu ekspordialane ning uute tehnoloogiate kasutuselevõtuga seotud nõustamine ja koolitus“** ning kõigi reiside õnnestumisesse panustasid olulisel määral meie **saatkonnad Astanas ja Istanbulis**. Aprillis toimus ka virtuaalne seminar Kasahstani ettevõtluskeskkonnast, mida aitasid korraldada **Kasahstani saatkond Tallinnas** ja **Kasahstani Investeeringute Agentuur**.

Loomulikult ei saanud Jõhvi esindus kõrvale jääda **Ukraina** abistamisest ja selles valdkonnas tasub esile tuua kahte tegevussuunda. Esiteks kogus esindus kokku Ukraina ettevõtete eri kanaleid pidi saabunud koostööpakkumised ja korraldas nende avaldamise kaubanduskoja kodulehel. Teiseks osales esinduse juhataja kaheksal reisil, millel käigus toimetati Ukraina piirile ja anti Ukraina kaubanduskodadele üle abisaadetised, mille soetamiseks koguti raha koostöös **Riigikaitse Edendamise Sihtasutusega** (riigikaitse.ee/mida-oleme-teinud/).

Toimusid ka kohtumised **Kasahstani** ja **Moldova** suursaadikutega ning **Ukraina** suursaatkonna I sekretäriaga, kellega arutati võimalusi ettevõtete rahvusvahelise koostöö edendamiseks.

Maakonna areng

Traditsiooniliselt on kaubanduskoja Jõhvi esindus aktiivselt panustanud erinevatesse tegevustesse, mis on olulised maakonna ettevõtluse arendamisel. Esinduse juhataja osales möödunud aastal **Õiglase ülemineku juhtkomisjoni** ja **ÕÜFi haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoni** töös ning tegutseb hindajana meetme „**Kohaliku ja regionaalse arendusvõimekuse tõstmine**“ taotluste hindamiskomisjonis. Ettevõtjate huvide esindamiseks on esindus kaasatud **Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse** ja **Ida-Viru ettevõtluskeskuse nõukogudesse**.

Koolitused

Ettevõtjate teavitamiseks ja kogemuste vahetamiseks on Jõhvi esindus traditsiooniliselt korraldanud erinevaid üritusi. Jaanuari alguses toimus koostöös **Prudentia Advisory OÜ**-ga

seminar, kus räägiti investeerimisest, ettevõtete väärtuse hindamisest ja trendidest Eesti startup maastikul. Aasta alguses toimus eelmist aastat kokku võttev ja alanud aasta väljakutseid käsitlev äriõhtusöök **ettevõtlusministri** ja kaubanduskoja juhtkonnaga. Piduliku meeoleu loomisele aitas kaasa **Saka mõisa** kaunis miljöö ning sealsete kokkade valmistatud kaunid ja ülimalt svad road. Jõhvi restoranis **“Vironia”** toimunud ärihommikusöögil rääkisid 2023. aastal avanevatest Õiglase ülemineku Fondi toetusmeetmetest ettevõtjatele **Ida-Viru Ettevõtluskeskuse** töötajad, kes meetmete avanedes ettevõtjaid taotlemisel nõustama hakkavad.

Ettevõtete tunnustamine

Tunnustamaks Ida-Virumaa tublimaid ettevõtteid, kuulutas kaubanduskoja Jõhvi esindus koos partneritega välja konkursi **„Ida-Virumaa Aasta Ettevõtted 2022”**, mille võitjaid tunnustati detsembris Eesti Põlevkivimuuseumis toimunud pidulikul tseremoonial. Tiitli „Ida-Viru Aasta Äritegu 2022” pälvis kaubanduskoja liige Aquaphor International OÜ, mis toodab pea kümme aastat Ida-Virumaal erinevaid veepuhastussüsteeme. Lisaks Aasta Äriteole selgusid võitjad veel järgmistes kategooriates: õpilasfirma **„Aiamehed“** (Ida-Viru Aasta Noorte Ettevõtlik tegu 2022), **MTÜ Pimedate Ööde Filmifestival** (Ida-Viru Aasta Ettevõtjate söber 2022), **Purtse Pruulikoda OÜ** (Ida-Viru Aasta eurorahade rakendaja 2022), **Testimis OÜ** (Ida-Viru Aasta Uustulnuk 2022), **Mehntack OÜ**, **Mäetaguse SPA** (Ida-Viru Aasta Turismiettevõtte 2022), **NTT OÜ** (Ida-Viru Aasta Väikeettevõtte 2022) ja **Astri Grupp – Fama ja Astri keskused Narvas** (Ida-Viru Aasta Rohepöörde Tegu 2022)

Euroopa Liit ja Ida-Virumaa

Euroopa Komisjoni Eesti esindusega sõlmitud lepingu alusel jätkas kaubanduskoda 2022. aastal **Europe Directi Jõhvi Teabekeskuse** töö korraldamist. Keskuse eesmärgiks on nii era- kui juriidiliste isikute nõustamine kõigis Euroopa Liitu puudutavates küsimustes ning teavitusürituste korraldamine nii laiemale üldsusele kui ka konkreetsetele sihtgruppidele. 2022. aasta olulisemaks teemaks kujunes õiglase ülemineku ettevõtjatele suunatud toetusmeetmete disainimine. Samuti teavitasime üldsust ja ettevõtjaid

erinevatest Euroopa Liiduga seonduvatest teemadest ning tunnustasime tublimaid eurorahade kasutajaid.

Ettevõtete külastused

Ettevõtjate muredest ja rõõmudest vahetu ülevaate saamiseks külastasime koos kolleegidega suvel mitmeid kaubanduskoja liikmeid ja koostööpartnereid Ida-Virumaal. Täname lahke vastuvõtu ja meiega oma mõtete jagamise eest: **Põlevkivi Kompetentsi Keskus, Enefit Power AS, Waldchnep OÜ, Narva-Jõesuu Medical Spa, restoran „Franzia”, NPM Silmet AS ja Ida-Viru Investeeringute agentuur!**

Olulisi fakte Jõhvi esinduse 2022. aasta tegevusest:

- Ida-Viru ettevõtete ekspordi toetamiseks väljastas ja kinnitas kaubanduskoja Jõhvi esindus **üle 250 päritolusertifikaadi või muu väliskaubandusalase dokumendi.**
- Jõhvi esinduse osalusel korraldatud seminaridel, konverentsidel ja reisidel kokku osales **üle 200 osaleja.**

TARTU ESINDUS

Tartu esinduse töö 2022. aastal hõlmas lisaks igapäevastele tegevustele uute traditsioonide loomist.

Sai algatatud ajalooliselt esimene liikmeüritus Lõuna-Eestis, Discgolfi turniir, mis toimus 20.05.2022 Tartu Terminal Oil Annikoru Discgolfi pargis. Kahes erinevas võistlusklassis osales 62 võistlejat ja meeskonnad pandi välja ettevõtete poolt, maksimaalselt kaks võistkonda ühest ettevõttest. Külmast ilmast hoolimata oli kohale tulnud liikmeid üle Eesti.

Teine loodetavasti pikaajaline traditsioon sai loodud koostöös Tartu Linnavalitsusega, kus Tartumaa parim ettevõtja 2022 raames kuulutasime esmakordselt välja Tartumaa parima noorettevõtja, kelleks sai Kadri Haljas ettevõttest Triumf Research OÜ.

Üritused

Aasta jooksul korraldati esinduse poolt kümme tasulist koolitust, milles osales 243 huvilist. Osalejate hulk on eelmise aastaga mõnevõrra

[8%] vähenenud. Koolituste turul on pakkumine läinud väga tihedaks. Võimaldasime ka sel aastal toimunud koolituste tasulist järelvaatamise teenust. Seda kasutati kaheksa korda. Osalejate hulga vähenemine võib olla seotud koolitusturul suure pakkumisega ja info väga hea kättesaadavusega. Seoses rahva tervise ohutusega otsustasime kevadised koolitused läbi viia veebikeskkonnas. Otsus sai tehtud turvalisusest ja turu nõudlusest sõltuvalt. Jätkuvalt oli populaarne kolmest moodulist koosnev finantskoolituste tsükkel firma võtmeisikutele. Antud koolitusel osales kevad- ja sügishooajal kokku 153 osalejat. Uue kursusena korraldasime juhtide vaimsest tugevusest kolm moodulit.

Vahetult enne Ukraina sündmusi sai Tartus kohtunud Ukraina Hersoni Kaubandus-Tööstuskoja liikmete ja esindajatega.

2022. aastal osalesime taas ettevõtlusnädalal, kus seekord oli fookuses peamiselt kaks sihtgruppi: kooliharidusmaastik ehk õpilased ja tudengid ning ettevõtlusega alustajad. Tartu esinduse poolt korraldatav seminar "Tööandja bränding ja töötajate sisseelamine" hübriidüritusena osutus väga menukaks. Toimus see Aparaaditehases ja kohal oli ligi 20 inimest ning FB live ülekandena jälgis 246 osalejat. Esinesid Ave-Gail Kaskla-Kuprys (A-G Projekt), Hannela Viigi (Foxway), Gerlyn Okas (Uus Maa kinnisvarabüroo), Merelle Zeiger (Gustav Cafe).

Lisaks on olnud Tartu esinduse eesmärgiks külastada piirkonna ettevõtteid, et kaardistada kohalike ettevõtjate huvid ja vajadused. Jõuti külastada 17 ettevõtet: **OÜ Sangar, Acino Estonia OÜ, Valio Eesti AS, Tartu Mill AS, OÜ Puidukoda, AS Viiratsi Saeveski, Terminal Oil OÜ, Peat Mill OÜ, VOCO, Solarstone OÜ, Vara Saeveski OÜ, Baltic Element OÜ, Conectra OÜ, Hanza Mechanics Tartu AS, Huum OÜ, A.Le Coq AS, Võru Tarbijate Ühistu.**
Osalemine töögruppides

Osaleti erinevate kohaliku ettevõtluse edendamiseks mõeldud töögruppide ja komisjonide töös, näiteks Tartu linnavalitsuse poolt koordineeritava ettevõtluse tugistruktuuride ümarlaas.

Meetme "Kohaliku ja regionaalse arendusvõimekuse tõstmine" – alustasime hindamiskomisjonis tööd. Osalesime Tartu Teerajajate Allee žüriis – Tarmo Noop ja Katrin Õunap valiti sel aastal jalajälgede vääriliseks.

Jätkati tööd SA Tartu Ärinõuandla nõukogus.

Väliskaubandusdokumendid

Aasta jooksul väljastas esindus 1593 päritolusertifikaati. Võrreldes eelmise aastaga on nende arv 2022. aastal suurenenud 15%. Enim väljastati Tartus päritolusertifikaate Hiina, India ja USA suunas liikuvatele kaupadele.

PÄRNU ESINDUS

Pärnu esinduse tegevus oli 2022. aastal orienteeritud nii Pärnu piirkonnas kui mujal Eestis tegutsevatele ettevõtetele teenuste pakkumisele. Selleks korraldati koolitusi ja ärihommikusööke ning aidati kaasa ärikontaktide loomisele välisturgudel. Alustati Pärnu piirkonna ettevõtete külastamise traditsiooni, et õppida neid paremini tundma ja saada paremini aru nende vajadustest.

Seminarid ja koolitused

2022. aastal korraldas Pärnu esindus viis koolitusseminari. Pärnus ja Tallinnas toimus seminar „Majandusaasta aruanne 2021“ ja Pärnus „Aktuaalsed maksuküsimused, erisoodustused ja lähiaja maksumuudatused“. Kuressaares ja Tallinnas toimus seminar "Maksumuudatused ja aktuaalsed maksuküsimused". Meie korraldatud seminaridel osales kokku 97 inimest.

Ärihommikusöögid

Kohalikus kogukonnas on saanud omamoodi kaubamärgiks meie korraldatavad ärihommikusöögid, kus ettevõtjate ja avaliku sektori esindajatega kohtuvad olulised inimesed. Möödunud aastal õnnestus läbi viia neli ärihommikusööki. Esinemas käisid Eesti Panga asepresident **Ülo Kaasik**, Tallink Grupi juhatuse esimees **Paavo Nõgene**, Utilitas Eesti AS juhatuse esimees **Robert Kitt** ja Eesti Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse esimees **Toomas Luman**. Kokku sai meie ärihommikusöökidest 2022. aastal osa 78 huvilist.

Majandusteemaline pärestlõuna

2022. aastal õnnestus kaks aastat COVID-19 pandeemia piirangute tõttu ära jäänud formaadi elluviimist jätkata. Kaubanduskoja Pärnumaa liikmed ja Swedbanki võtmekliendid kohtusid 13. korda meie korraldatud majandusteemalisel pärestlõunal, kus inspireerivaid ideid ja kasulikke teadmisi jagasid Tartu Ülikooli rahvusvahelise ettevõtluse professor **Urmas Varblane**, Swedbanki krediidiriski kontrolli osakonna juht **Urmas Simson** ning loodusajakirjanik ja reisiimees **Hendrik Relve**.

Osalemine Pärnumaa Kutsehariduskeskuse nõunike kogu töös ja Tartu Ülikooli Pärnu kolledži nõukogu töös

Pärnumaa Kutsehariduskeskuse nõunike kogus on kaubanduskoda esindatud kolme liikmega ja Pärnu esinduse juhataja Toomas Kuuda on nõunike kogu esimees. Tartu Ülikooli Pärnu Kolledžis ollakse ülikoolivälise isikuna nõukogu liige. Nende tegevustega aidatakse kaasa kutsehariduskeskuse ja Pärnu kolledži ning ettevõtjate koostööle ja õppekavade arendamisele lähtuvalt tööandjate huvidest.

Välja antud auhinnad

12. korda kaubanduskoja Pärnu esinduse poolt välja antava auhinna „Pärnumaa vastutustundlik ettevõtja“ pälvis 2022. aastal SW Energia OÜ ja ettevõtte juht Tarmo Saarts.

Auhind omistatakse ettevõttele, kelle tegevus on märkimisväärselt aidanud kaasa kohaliku kogukonna arengule ja mille majandusnäitajad on olnud stabiilselt head aastate lõikes.

Panus korraldamisse ja osalemine

- Võistlus „Pärnumaa parim õpilasfirma 2022“
- Pärnumaa ettevõtlusnädal
- Pärnu linna ettevõtlustoetuse komisjon
- Tallinna Tehnikakõrgkooli konkurss „Parim ärimudel“
- Pärnumaa tegija konkurss parimate ettevõtete väljaselgitamiseks
- Pärnumaa arengukoostöö
- Eesti Hariduse Kvaliteediagentuuri Kutsehariduse hindamisnõukogu
- Interreg IVa 2021 – 2027 Eesti-Läti koostööprogrammi seirekomitee

- Rahandusministeeriumi minuomavalitsuse omavalitsuste ettevõtluskeskkonna mõõdikute väljatöötamise töörühm

Messid

Kaubanduskoja Pärnu esinduse ülesandeks oli korraldada Eesti ettevõtete ühisstendi ehitus ja väljapanek rahvusvahelisele toidu- ja joogisektori messile GULFOOD 2022, mis toimus veebruaris Dubais. Huvi meie standide ja toodete vastu oli suur ning meil oli hea meel kaasa aidata Eesti tutvustamisele.

Väliskaubandusdokumendid

2022. aastal väljastas Pärnu esindus **3723** päritolusertificaati ja muud väliskaubandusega seotud dokumenti.

SAAREMAA ESINDUS

Saaremaa esinduse eesmärk on tagada Saaremaal ja Hiiumaal kaubanduskoja liikmete igapäevaste teenuste, konsultatsioonide, seminaride, koolituste ja väliskaubandusdokumentide kättesaadavus.

Saaremaa esindus väljastas ja kinnitas 2022. aastal 114 väliskaubandusdokumenti.

Üritused

2022. aasta novembris korraldas Saaremaa esindus koostöös Pärnu esindusega maksumuudatuste alase koolitusseminari, millest võttis osa üle 30 inimese.

KAUBANDUSKODA KUI ETTEVÕTJATE SUHTLUSKANAL

2022. aastal toimusid mitmed traditsioonilised liikmeüritused. Venemaa sõja tõttu Ukrainas otsustasime ära jätta Kevadballi, mille asemel toimus sügisel koja aastapäeva ball Tallinn Hilton Park hotellis. Tavapäraselt toimusid traditsioonilised Tenniseturniir, Golfiturniir ja Ärihooaja Avamine.

Tenniseturniir

Laupäeval, 28. mail toimus Pärnus kaubanduskoja ja Harmeti tenniseturniir. Turniiril osales kokku 20 paari, kes võistlesid rändkarika ja Turkish Airlines'i poolt välja pandud lennupiletite nimel.

Turniiri võitsid Paul Latserus (Ernst & Young Baltic AS) ja Meelis Seppam (TREV-2 Grupp AS), II kohale mängisid end Ain Lausmaa (Menu Meedia OÜ) ja Kadi Miilits (Tori Timber OÜ) ning III koha saavutasid Janar Kalmus (IPF Digital OÜ) ja Marilyn Orm (Tori Timber OÜ). Lohutusturniiri võitjateks tulid Alice Salumets (Rödl & Partner OÜ) ja Sven Vismann (Telia Eesti OÜ).

Golfiturniir

8. juunil kogunesid golfisõpradest ettevõtjad Jõelähtmele Estonian Golf & Country Club'i, kus toimus kaubanduskoja ja Mateki golfiturniir. Osalejaid oli 17 ettevõttest, kokku ligi 80 mängijat, kes veetsid toreda päeva vabas õhus koos kolleegide ja koostööpartneritega. Turniir toimus Scramble formaadis 3-4 liikmelistes meeskondades.

Võistluse võitis Solar4you OÜ meeskond (Jaanus Simson, Janno Sild, Rene Agurauja ja Kristjan Spongolts).

II koha saavutas Enics Eesti AS (Hannes Jensen, Kaur Andresson, Eva-Liisa Andresson ja Maido Rõivas) ning III kohale tuli Fresh-Est OÜ (Kadri Veskimeister, Kerli Mätas, Mark Mihhailenko, Norman Veskimeister).

Ärihooaja avamine

27. augustil avasime Ämari lennubaasis järjekordse ärihooaja. Ilm oli väga suvine ning kohale tuli palju liikmeid koos peredega. Üritusel sai tutvuda meie heade koostööpartnerite väljapanekutega, vaadata lähedalt Kaitseväe ja lennubaasi tehnikat ning selga proovida varustust. Päevajuht Taavi Puuorg viis läbi heategevusliku oksjoni, mille tulu läks Ukraina sõjas vigasaanute toetuseks. Päeva peaesineja oli ansambel Traffic. Visiitkaardiloteriis loosisime taas välja hulgaliselt auhindu. Üks õnnelik võitja viidi kopterilennule lennubaasi ja lähikäikude kohale ning peaaahinna, Estraveli ja Finnairi poolt välja pandud reisipaketi, võitja Andres Nõgisto ettevõttest AnDi Retro OÜ sai minna Pariisi.

Aastapäeva vastuvõtt

10. novembril 2022 täitus 97 aastat Eesti Kaubandus-Tööstuskoja asutamisest. Selle puhul kutsusime oma liikmed ja koostööpartnerid

Hilton Tallinn Park hotelli, et koos pidulikku sündmust tähistada. Kaubanduskoja juhatuse esimees Toomas Luman andis üle aumärgid inimestele, kes on mänginud olulist rolli Eesti ettevõtluskeskkonna kujundamisel ning kelle isiklike saavutusi ettevõtluses saab seada eeskujuks. I klassi aumärk: hr Ülo Jaaksoo – AS Cybernetica omanik ja asutaja; hr Kaarel Kotkas – Veriff OÜ asutaja ning tegevjuht; hr Mart Ustav – teadlane ja ettevõtja, AS Icosagen asutaja ja omanik; II klassi aumärk: hr Jaanus Luberg – MS Balti Trafo juhataja; hr Raivo Vasnu – NPM Silmet OÜ peadirektor; hr Paavo Nõgene – Tallink Grupp AS tegevjuht; III klassi aumärk: hr Teet Tiko – Haridus- ja Teadusministeeriumi kutsehariduse valdkonna juht; pr Katrin Talihärm – Eesti Pangaliidu tegev- direktor.

Õhtut juhtis Reigo Ahven, kes tegi koos oma trupiga ka vägeva trummishow. Reigo viis läbi ka heategevusliku oksjoni, millest saadud tulu läheb Ukraina toetuseks läbi Riigikaitse Edendamise Sihtasutuse algatatud kampaania. Oksjoniga koguti 7850 eurot. Suur tänu kõigile panustajatele! Tantsuks mängis ansambel Funkifize solistide Lauri Pihlapi ja Norman Salumäega. Oli avatud Veiniekspressi lounge, kus sai proovida erinevaid Ukraina veine ning neid ka kaasa osta. Soovijad said oma mänguõnne proovile panna Olympic Casino ruleti- ja blackjacki laudadel.

Täname koostööpartnereid, kes toetasid meie liikmeürituste toimumist:

Veho, Estravel, Stillabunt, Matek, Harmet, Coca-Cola, Borealis, Tradehouse, Salvest, Dermosil, Taktikalise Laskmise Keskus, Sinu Võõras Sõber, AG Projekt, Naiskodukaitse, Tööinspektsioon, Finnair, Chocolala, Auvetech, Veiniekspress, Turkish Airlines, Saku, Euronics, Estonia Spa, Schmidt, Bot-tengarn, Terminal Oil, Stebby, DG Disain, Annami, Latitude 64, Värska, Jesinfoto, Arctic Sport, Lange motokeskus.

KAUBANDUSKOJA TRÜKISED JA VÄLJUNDID

Jätkuvalt ilmusid liikmeid teavitavad ning välispartneritele suunatud väljaanded.

- 6 numbrit kaubanduskoja häälekandjat Teataja;

- 6 numbrit venekeelset häälekandjat Vestnik;
- igapäevane E-Teataja eesti keeles, kord kuus ilmuv venekeelne E-Vestnik ning ingliskeelne E-News. Lisaks saatsime E-Teatajat ka alustavatele ettevõtjatele, et pakkuda neile tuge;
- Igakuiselt saadeti välja „Sündmuste kalendrit“, mis tutvustab eesoleva kuu sündmusi;
- Saatsime välja Enterprise Europe Network uudiskirja, kus anname infot EEN võimaluste, koostööpakkumiste, messide ja riigihangete kohta;
- Saatsime välja ka Export News uudiskirja. 2017. aasta augustist hakkas kaubanduskoda välja andma Eesti eksportööre tutvustavat elektroonilist uudiskirja Export News. Uudiskirja eesmärk on tutvustada Eesti eksportööride tegevusi ja saavutusi rahvusvahelisel tasandil. Uudiskirja saajateks on välisriikide saatkonnad Eestis ja välismaal, Eesti riigi ja EASI välisesindused, aukonsulid, välismaised kaubanduskogjad jne.

MEEDIASUHTLUS

Kaubanduskoda on üks hinnatumaid majanduskeskkonna ja ettevõtluse teemadel seisukohtade andjaid ning meedia kasutab aktiivselt kaubanduskoja materjale avalikus ruumis. Kokku mainiti kaubanduskoda 2022. aastal meedias ligemale 900 korral. Saatsime aasta jooksul välja üle 30 pressiteate, lisaks jõudis suur hulk ettevõtjate jaoks olulisi teemasid ajakirjandusse kaubanduskoja kodulehe ja uudiskirjade kaudu.

Peamised kajastatud teemad olid: Liitude ühispoordumine; Kodumaise ressursi kasutamise piiranguid tuleb leevendada; Vilepuhujate kaitse seadus; Ettevõtete gala ja aasta ettevõtte valimine; Universaalteenuse seadusest; Ülevaade Ukraina annetustest ja meie tegevusest.

KODA TUNNUSTAB

Eesti ettevõtete konkurentsivõime edetabel 2022

Konkurentsivõime edetabelit korraldades tunnustab kaubanduskoda tublimaid ettevõtteid. Eesmärgiks on selgitada välja konkurentsivõimelisemad ettevõtted, pakkuda ettevõtetele võimalust võrrelda end teiste omasugustega ning

hinnata Eesti ettevõtete edukust, tulemuslikkust ja jätkusuutlikkust.

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda on koostanud Eesti ettevõtete konkurentsivõime edetabelit aastast 2003. Konkursi raames koostatakse ettevõtete üldine konkurentsivõime paremusjärjestus majandusnäitajate põhjal. Arvestatakse kahe viimase aasta majandustegevuste näitajad: müügitulu, puhaskasum, omakapital, töötajate arv ning tööjõukulu. Andmete analüüsi ja edetabelite koostamise partneriks on Eesti Konjunktuuriinstituut, tehes koostööd Lausanne'i Juhtimise Arendamise Instituudiga.

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja konkursi „Konkurentsivõime edetabeli 2022“ võitjad:

- **NORTAL AS**, konkurentsivõimelisim suurettevõte
- **BÜFA COMPOSITES BALTIC OÜ**, konkurentsivõimelisim väike- ja keskettevõte
- **DIPPERFOX OÜ**, konkurentsivõimelisim mikroettevõte

Konkurentsivõimelisimad ettevõtted 2022. aastal valdkonniti:

- **AUTO 100 AS**, jaekaubandus
- **KAPITEL AS**, kinnisvara
- **MERKO EHITUS AS**, ehitus
- **TRANSOCEAN EESTI OÜ**, transport ja logistika
- **MITE ENGINEERING OÜ**, arhitektuur ja projekteerimine
- **TOFTAN AS**, tööstus ja energeetika
- **A. LE COQ AS**, toiduainetööstus
- **ELME METALL OÜ**, hulgikaubandus
- **NORTAL AS**, side, kommunikatsioon ja IT
- **AMBIENT SOUND INVESTMENTS OÜ**, finantsvahendustevõte
- **VESTMAN ENERGIA OÜ**, põllumajandus, kalandus ja metsamajandus.
- **ESTRAVEL AS**, turismi- ja toitlustustevõte
- **SYNLAB EESTI OÜ**, teenindustevõte

Kokku osales edetabelites 1826 ettevõtet. Valdlikes edetabelites osales ettevõtteid järgmiselt: tööstus- ja energeetika 509, toiduainetööstus 55, jaekaubandus 122, hulgikaubandus 383, turism 19, kinnisvara 37, transport- ja logistika 120, projekteerimine ja arhitektuur 29,

ehitus 163, side, kommunikatsioon ja IT 79, põllumajandus, kalandus ja metsandus 32, finantsvahendus 38 ja teenindus 240. Suurettevõtete edetabelis oli kokku 191 ettevõtet, väike- ja keskettevõtete edetabelis 1069 ja mikroettevõtete edetabelis 566.

Valdkondlikke võitjaid tunnustasime viies auhinna ettevõtetesse kohapeale. Konkurentsivõimelisimaid ettevõtteid suuruse põhjal tunnustati 2022. aastal Tallinna Muusika- ja Balletikool MUBAs toimunud Ettevõtlusauhindade galal.

Aasta ettevõtte 2022

Koos Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja Tööandjate Keskliidu konkursi Ettevõtluse Auhind parimatega kandideerisid Konkurentsivõime Edetabeli parimad tiitlile Aasta Ettevõtte 2022. Aasta ettevõtte tiitli pälvis Baltic Workboats AS.

Aasta ettevõtte valis esinduslik žürii, kuhu kuulusid Chemi-Pharm AS (aasta ettevõtte 2021) tegevjuht Kristo Timberg, ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Kristjan Järvan, Eesti Panga president Madis Müller, Rektorete Nõukogu juhatuse esimees ja EKA rektor Mart Kalm, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor Mait Palts, Eesti Tööandjate Keskliidu tegevjuht Arto Aas, Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumi juhatuse liige ning Baltcapi kommunikatsiooni- ja kultuurijuht Riin Savi, Roche Eesti OÜ tegevjuht Kadri Mägi-Lehtsi ning EASi ja KredExi ühendatud juhatuse esimees Lauri Lugna.

Eesti parimate ettevõtete tunnustamisüritust korraldasid EASi ja KredExi ühendatud, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Tööandjate Keskkliit. Konkursi kohta leiab täiendavat infot kodulehelt www.ettevotluskonkurss.ee

Noore Ettevõtja preemia

Juba kaheksandat korda anti välja Noore Ettevõtja preemiat. 2022. aastal oli preemia toetajaks LHV Pank. Aasta noore ettevõtja tiitli ja 5000 euro suuruse preemia pälvis Kristjan Lind ettevõttega Bikeep OÜ.

Bikeep on asutatud 2012. aastal ning ettevõtte on mikromobiilsuse edendaja, mille põhitooteks on nutikas jalgrattaparkla, mis pakub lahenduse

just rataste ja tõukerataste turvaliseks hoiustamiseks. Ettevõtte on tugevalt fookusseeritud välisurgude ekspordile ja haldamisele, suur osa ettevõtte käibest tuleb väljastpoolt Eestit. Bikeep asus välisurgudele laienema alustades USA-st, olles tänaseks jõudnud Kanadasse, Uus-Meremaale ja UK turule. Bikeep on esindatud juba 28 riigis. Peamisteks klientideks on kinnisvaraarendajad, kaubanduskeskused, kinod, büroohooned, pangad, omavalitsused ja hotellid, sealjuures saab välja tuua, et üle 90% kogu Bikeepi võrgustikust Tallinnas on eraettevõtete rahastatud.

Noore ettevõtja preemiale saavad kandideerida kõik kuni 35-aastased Eestis registreeritud ettevõtte omanikud ja/või juhid, kelle tegevus on olnud silmapaistev, kes on kasutanud oma ettevõtluses innovaatilisi lahendusi ja juba ekspordib või plaanib seda tegema hakata. 2022. aastal kandideeris preemiale 16 ettevõtlikku noort, kelle hulgast valis võitja välja žürii.

Žüriis osalesid Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor Mait Palts, LHV ettevõtete panganduse juht Indrek Nuume, Eesti Vabariigi presidendid majandusnõunik Kaspar Oja, Estraveli tegevjuht Anne Samlik ning eelmise aasta noore ettevõtja preemia laureaati ja ettevõtte Fractory OÜ juht Martin Vares.

Konkurssi korraldavad Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja LHV Pank AS ning algatust toetab president Alar Karis. Tiitel antakse üle Eesti parimate ettevõtete galal.

RAAMATUPIDAMISE AASTARUANNE

KONSOLIDEERITUD BILANSS

(eurodes)	Lisa	31.12.2020	31.12.2019
AKTIVA			
Käibevara			
Raha ja pangakontod	2	3 128 386	2 866 676
Lühiajalised finantsinvesteeringud	3	1 452 000	1 452 000
Nõuded ostjate vastu		232 757	211 470
Mitmesugused nõuded		25 517	12 514
Ettemakstud tulevaste perioodide kulud	4	99 944	161 251
Käibevara kokku		4 938 604	4 703 911
Põhivara			
Pikaajalised finantsinvesteeringud			
Väärtpaberid	3	192 675	0
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		192 675	0
Materiaalne põhivara			
Maa ja ehitised	6	396 351	505 000
Masinad ja seadmed	6	23 084	22 670
Materiaalne põhivara kokku		419 435	527 670
Immateriaalne põhivara	7	7 682	14 691
Põhivara kokku		619 792	542 361
AKTIVA KOKKU		5 558 396	5 246 272
PASSIVA			
Lühiajalised kohustused			
Ostjate ettemaksed	9	404 670	296 291
Võlad tarnijatele		75 819	55 305
Mitmesugused võlad	9	405 463	348 199
Maksuvõlad	10	155 626	125 750
Viitvõlad			
Võlad töötajatele	9	67 668	59 822
Muud viitvõlad	9	508 693	896 845
Viitvõlad kokku		576 361	956 667
Lühiajalised kohustused kokku		1 617 939	1 782 212
Netovara			
Reservid	11	478 625	478 625
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem		2 985 435	2 905 179
Aruandeaasta tulem		476 397	80 256
Netovara kokku	11	3 940 457	3 464 060
PASSIVA KOKKU		5 558 396	5 246 272

KONSOLIDEERITUD TULUDE JA KULUDE ARUANNE

(eurodes)	Lisa	2022	2021
TULUD			
Müügitulu	13	989 165	990 531
Liikme- ja sisseastumismaksud	14	990 678	980 572
Muud tegevustulud	15	825 901	137 591
Tulud kokku		2 805 744	2 108 694
KULUD			
Mitmesugused tegevuskulud	16	773 603	568 809
Tööjõu kulu	17	1 427 646	1 341 296
a) palgakulud		1 068 653	1 003 481
b) sotsiaalmaksud		358 993	337 815
Kulum	6,7	130 767	129 513
Kulud kokku		2 332 016	2 039 618
PÕHITEGEVUSE TULEM		473 728	69 076
FINANTSTULUD ja -KULUD			
Intressitulud		19 965	11 180
Kahjum finantsinvesteeringutelt		17 325	0
Muud finantstulud		29	0
Kokku finantstulud ja -kulud		2 669	11 180
ARUANDEAASTA TULEM		476 397	80 256
ARUANDEAASTA TULEM KOKKU		476 397	80 256

KONSOLIDEERITUD RAHAVOOGUDE ARUANNE

(eurodes)

Lisa

2022

2021

I. RAHAVOOD PÕHITEGEVUSEST

1.1. Põhitegevuse tulem		473 728	69 076
1.2. Korrigeerimised		130 767	129 513
*Põhivara kulum ja väärtuse langus	6,7	130 767	129 513
1.3. Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus		27 017	-191 751
1.4. Äritegevusega seotud kohustuste ja ettemaksete muutus		-164 273	308 954

RAHAVOOD PÕHITEGEVUSEST KOKKU

467 239

315 792

II. RAHAVOOD INVESTEERIMISTEGEVUSEST

2.1. Põhivarade soetus (soetusmaksumus)	6,7	-15 523	-13 778
2.2. Laekunud intressid		19 965	11 180
2.3. Lühi- ja pikaajaline finantsinvesteering	3	-210 000	650 000
2.4. Muud finantstulud		29	0

RAHAVOOD INVESTEERIMISTEGEVUSEST KOKKU

-205 529

647 402

RAHAVOOD KOKKU

261 710

963 194

RAHA ja RAHA EKVIVALENDID PERIOODI ALGUSES	2	2 866 676	1 903 482
RAHA ja RAHA EKVIVALENTIDE MUUTUS		261 710	963 194

RAHA ja RAHA EKVIVALENDID PERIOODI LÕPUS

2

3 128 386

2 866 676

KONSOLIDEERITUD NETOVARA MUUTUSTE ARUANNE

(eurodes)	Reservid	Akumuleeritud tulem	Kokku
Saldo 31.12.2020	478 625	2 905 179	3 383 804
Aruandeperioodi tulem	0	80 256	80 256
Saldo 31.12.2021	478 625	2 985 435	3 464 060
Aruandeperioodi tulem	0	476 397	476 397
Saldo 31.12.2022	478 625	3 461 832	3 940 457

RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD

Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamisalused

31. detsembril 2022 lõppenud majandusaasta kohta koostatud konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne on koostatud lähtudes Eesti finantsaruandluse standardist, mis tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (kaubanduskoda) on oma põhikirja järgi vabatahtliku liikmelisuse alusel Eesti Vabariigis kehtestatud korras registreeritud juriidilisi ja üksikisikuid ühendav mittetulundusühing. Kaubanduskoja põhikirjaline eesmärk ei ole oma liikmetele ainelise tulu saamine ja jaotamine. Kaubanduskoda kasutab oma tulusid üksnes ühingu põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks.

Kaubanduskoja juhatus otsustas 16.03.2007 soetada 64,7% Eesti Konjunktuuriinstituudi AS (EKI) aktsiatest. Seisuga 31.12.2022 kuulus kaubanduskojale 100% EKI aktsiatest.

Kasumiaruanne on koostatud Raamatupidamise seaduse lisas 2 toodud kasumiaruande skeemi nr. 1 alusel.

Konsolideerimisgruppi kuuluvad juriidilised isikud kasutavad olulises osas ühtseid arvestuspõhimõtteid. Arvestuspõhimõtteid rakendatakse järjepidevalt kõigi aruandes esitatud perioodide kohta.

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja arvestusväärtus on euro. Raamatupidamise aastaaruanne on esitatud eurodes.

KONSOLIDEERIMISE PÕHIMÕTTED

Tütarettevõtte

Tütarettevõtteks loetakse sellist ettevõtet, milles kaubanduskoda omab rohkem kui 50% hääleõiguslikest aktsiatest, on muul moel võime-

line valitsema tema tegevus- ja finantspoliitikat lepingu või kokkuleppe alusel või kui kaubanduskojal on õigus nimetada või tagasi kutsuda enamust tegevjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani liikmetest. Tütarettevõtte raamatupidamisaruanded lülitatakse konsolideeritud aruandesse alates valitsemise tekkimise hetkest kuni valitsemise lõppemiseni.

KONSOLIDEERIMINE

Konsolideeritud aruandes on rida-realt konsolideeritud kõik EKI finantsnäitajad. Kaubanduskoja ja EKI omavahelised tehingud ja saldod on elimineeritud.

Kaubanduskoja konsolideerimata aruannetes, mis on esitatud konsolideeritud aastaaruande lisades, kajastatakse investering tütarettevõttesse soetusmaksumuses.

FINANTSVARA JA -KOHUSTISED

Finantsvaraks loetakse raha, lühiajalisi finantsinvesteeringuid, nõudeid ostjate vastu ja muid lühi- ja pikaajalisi nõudeid. Finantskohustusteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühi- ja pikaajalisi võlakohustisi.

Finantsvara ja -kohustised võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustise eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Finantskohustised kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses.

Finantsvara eemaldatakse bilansist, kui konsolideerimisgrupi liige kaotab õiguse finantsvarast tulenevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolele üle varast tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustis eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Finantsvara oste ja müüke kajastatakse järjepidevalt väärtuspäeval, st päeval, mil konsolideerimisgrupi liige saab ostetud finantsvara omanikuks või kaotab omandiõiguse müüdüd finantsvara üle.

RAHA JA RAHA LÄHENDID

Raha ning raha lähendina kajastatakse raha kassas ja pangas, nõudmiseni hoivuseid ning lühiajalisi (üldjuhul alla 3 kuulise lunastustähtajaga) pangadeposiite.

FINANTSINVESTSEERINGUD

Finantsinvestseeringuid aktsiatesse ja teistesse väärtpaperitesse on bilansis hinnatud, lähtudes nende õiglasest väärtusest. Õiglase väärtuse hindamisel on aluseks finantsinvestseeringu turuväärtus aruandekuupäeval. Juhtudel, kui õiglast väärtust ei ole võimalik usaldusväärselt hinnata, on finantsinvestseeringud kajastatud bilansis soetusmaksumus.

NÕUDED OSTJATE VASTU

Nõudeid ostjate vastu kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumus. Ostjatelt laekumata arved on bilansis hinnatud tõenäoliselt laekuvatest summadest lähtudes. Seejuures hinnatakse iga kliendi laekumata arveid eraldi, arvestades teadaolevat informatsiooni kliendi maksevõime kohta. Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded on kajastatud tegevuskuludes. Lootusetud nõuded on kantud bilansist välja. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumisi kajastatakse ebatõenäoliste nõuete kulu vähenemisena.

MATERIAALNE PÕHIVARA

Olulisuse printsiibist lähtudes kajastatakse põhivarana need varaobjektid, mille soetusmaksumus ületab 1 000 eurot ja mille kasulik eluiga on üle ühe aasta. Madalama soetusmaksumusega või lühema kasuliku elueaga varaobjektid kantakse kasutusse võtmisel kuluks ning nende üle peetakse arvestust bilansiväliselt.

Materiaalne põhivara võetakse algelt arvele tema soetusmaksumus, mis koosneb ostu-

hinnast ja otseselt soetamisega seotud kulu-dest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja -asukohta. Materiaalse põhivara kajastamisel bilansis on selle soetusmaksumusest maha arvatud akumulereeritud kulum ja vara väärtuse langusest tulenevad allahindlused.

Juhul, kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest olulistest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid vastavalt komponendi kasulikule elueale.

Koda kasutab materiaalse põhivara amortiseerimisel lineaarset meetodit.

Materiaalse põhivara gruppidele on üldjuhul määratud järgmised kasulikud eluead:

Materiaalse põhivara grupp	Kasulik eluiga
Ehitised ja rajatised	12,5–20 aastat
Masinad ja seadmed	3–5 aastat
Muu materiaalne põhivara	3–5 aastat

Kui materiaalse põhivara objektile on tehtud selliseid parendustöid, mis vastavad põhivara kajastamise kriteeriumitele, siis need kulutused lisatakse põhivara objekti soetusmaksumusele. Muud kulutused, mis pigem säilitavad põhivara võimet luua majanduslikku kasu, kajastatakse aruandeperioodi kuludes.

IMMATERIAALNE PÕHIVARA

Immateriaalne põhivara võetakse algelt arvele tema soetusmaksumus, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kuludest. Immateriaalset põhivara kajastatakse bilansis tema soetusmaksumus, millest on maha arvatud akumulereeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused.

Amortisatsioonimäärad lähtuvad vara kasulikust elueast ning immateriaalse põhivara amortiseerimisel kasutatakse lineaarse amortisatsiooni meetodit.

Immateriaalse põhivara gruppidele on üldjuhul määratud järgmised kasulikud eluead:

Immateriaalse põhivara grupp Kasulik eluiga
Tarkvara 3 aastat

RENDIARVESTUS

Kapitalirendiks loetakse rendisuhet, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Ülejäänud rendilepinguid käsitletakse kasutusrendina.

ETTEVÕTE KUI RENTNIK

Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna.

ETTEVÕTTE TULUMAKS

Vastavalt Eesti Vabariigi seadustele ei maksustata Eestis ettevõtte aruandeaasta kasumit. Tulumaksu makstakse dividendidelt, kingituselt, annetustelt, vastuvõtukuludelt, ettevõtlu-sega mitteseotud väljamaksetelt ning siirdehinna korrigeerimistelt. Kehtiv maksumäär on 20% (tasumisele kuuluv maksusumma moodustab 20/80 netoväljamaksest). Alates 2019. aastast rakendub regulaarselt makstavatele dividendile madalam maksumäär 14% (14/86 netoväljamaksest). Sealjuures kohaldub madalam maksumäär 2023. aastal makstavatele dividendidele, mille summa moodustab kuni 2/3 aastatel 2021 ning 2022 jaotatud ja maksustatud keskmistest netodividendidest.

Dividendidelt makstav ettevõtte tulumaks kajastatakse kasumiaruandes tulumaksukuluna ning bilansis eraldisena dividendide väljakuulutamise hetkel, sõltumata perioodist, mille eest dividendid välja kuulutatakse või millal dividendid tegelikult välja makstakse. Tulumaksu tasumise kohustus tekib dividendide reaalsele väljamaksmisele järgneva kuu 10. kuupäeval. Maksustamissüsteemi omapärast lähtuvalt ei teki Eestis registreeritud ettevõtetel edasilükkunud tulumaksuvara ega kohustusi.

Maksimaalne tulumaksukohustus, mis kaasneks vaba omakapitali väljamaksmisel dividendidena, on toodud aastaaruande lisa 12.

Kaubanduskoda ei jaota oma liikmete vahel tulemit.

Tütarettevõtte EKI saab vajadusel dividende jaotada.

PÕHITEGEVUSE TULUD

Liikmemaksud kajastatakse tuluna perioodil, mille eest need tasuti.

Tulu teenuste müügist kajastatakse lähtudes valmidusastme meetodist, teenuse osutamisest saadavad tulud ja kasum kajastatakse proportsionaalselt samades perioodides nagu teenuse osutamisega kaasnevad kulutused.

Intressitulu kajastatakse lähtudes vara sisemisest intressimäärast. Dividenditulu kajastatakse vastava nõudeõiguse tekkimisel.

PROJEKTARVESTUS

Rahvusvaheliste projektide puhul ei kajastata makstud summasid oma kuluna ega saadud summasid oma tuluna, vaid neid kajastatakse vastavalt nõude ja kohustusena. Tulude ja kulude aruandes kajastatakse vajadusel ainult vahendamisest teenitud netotulu või tekkinud netokulu.

SIHTFINANTSEERIMINE

Sihtfinantseerimiseks nimetatakse Euroopa Liidu toetusfondide jt ettemakseid, mille tuluna kajastamise tingimused ei ole täidetud. Sihtfinantseerimist eristavad muust abist asjaolud, et selle rahalist väärtust on võimalik usaldusväärselt mõõta ning selle saamine on seotud teatud tingimustele vastamisega.

Tegevuse sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna siis, kui sihtfinantseerimise laekumine on praktiliselt kindel ja sihtfinantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud.

Saadud sihtfinantseerimine, mille puhul tuluna kajastamise tingimused ei ole täidetud, kajastatakse bilansis kohustusena. Vastavat kohustist kajastatakse bilansis lühi- või pikaajalisena olevalt sellest, millal toimub sihtfinantseerimisega kaasnevate tingimuste täitmine.

RAHAVOOGUDE ARUANNE

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil – põhitegevuse rahavoogude leidmisel on korrigeeritud põhitegevuse tulemit elimineerides mitterahaliste tehingute mõju ja põhitegevusega seotud käibevarade ning lühiajaliste kohustuste saldode muutused.

Investeeringis- ja finantseerimistegevusest tulenevaid rahavoogusid kajastatakse otsemeetodil.

SEOTUD OSAPOOLED

Osapooled on seotud, kui ühel osapoolel on valitsev mõju teise osapoole üle või oluline mõju teise osapoole äriliste otsustele.

Aastaruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks:

- omanikke;
- teisi samasse konsolideerimisgruppi kuuluvaid ettevõtteid (sh teised tütarettevõtted);
- tegev- ja kõrgemat juhtkonda.

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peamisteks seotud osapoolteks on juhatusega seotud ettevõtted, mis on Eesti Kaubandus-Tööstuskoja liikmed.

ARUANDEKUUPÄEVA JÄRGSED SÜNDMUSED

Raamatupidamise aastaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustiste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmnesid bilansi kuupäeva 31. detsember 2022 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid on seotud aruandeperioodil või varasemal perioodil toimunud tehingutega. Vt. lisa 20.

LISA 2. RAHA JA PANGAKONTOD

(eurodes)

	31.12.2022	31.12.2021
Sularaha kassas	1 134	903
Pangakontod	2 987 252	2 725 773
Tähtajaline hoius	140 000	140 000
Raha ja pangakonto kokku	3 128 386	2 866 676

Tähtajaliste hoiuste koosseisus on kajastatud erinevad lühiajalised deposiidid tähtajaga kuni 3 kuud ja intressimääraga 0,01% kuni 0,3%.

LISA 3. LÜHIAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD

(eurodes)

	31.12.2022	31.12.2021
LHV pank	520 000	520 000
Co ^o p pank	900 000	900 000
Swedbank	32 000	32 000
Kokku	1 452 000	1 452 000

	31.12.2022	31.12.2021
Pikaajalised finantsinvesteeringud		
Swedbank	192 675	0
Kokku	192 675	0

Liik	pank	summa	tähtaeg	intress
Tähtajaline hoius	LHV	520 000	15.10.2023	0,05%
Tähtajaline hoius	Coop	400 000	15.08.2023	0,80%
Tähtajaline hoius	Coop	500 000	05.03.2023	1,30%
Tähtajaline hoius	Swedbank	32 000	04.10.2023	0,01%
Allutatud võlakiri	Swedbank	192 675	10.03.2032	5,00%

Finantsinvesteeringutelt teenitud netotulu summa moodustas 2022. aastal 13 525 eurot (2021: 11 180 eurot).

Soetusmaksumusega 210 000 eurot soetati Coop panga allutatud võlakirjad. 31.12.2022.a. seisuga arvestatud õiglasesse väärtusesse summaga 192 675 eurot. Arvestuslik finantskulu on 17 325

LISA 4. ETTEMAKSTUD TULEVASTE PERIOODIDE KULUD (eurodes)

	31.12.2022	31.12.2021
Kindlustuse maksed	1 385	1 137
Reklaami, kirjastuse jm. ettemaksed	16 833	15 696
Messide ja visiitide ettemaksed	81 726	144 418
Kokku	99 944	161 251

LISA 5. PIKAAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD
(eurodes)

			Eesti Konjunktuuriinstituut AS
Asukoht			Eesti Vabariik
Põhitegevusala			Teadus- ja arendustegevus sotsiaal- ja humanitaar-teaduste vallas
Aktsiate arve 31.12.2021			4080
Aktsiate arve 31.12.2022			4080
Osalus 31.12.2021			100%
Osalus 31.12.2022			100%
Soetusmaksumus Kaubanduskoja bilansis 31.12.2021			bilansis 133 461
Soetusmaksumus Kaubanduskoja bilansis 31.12.2022			bilansis 133 461
Omakapital seisuga			31.12.2022 31.12.2021
Aktsiakapital			26 112 26 112
Reservkapital			2 612 2 612
Eelmiste perioodide jaotamata kasum			77 371 75 490
Aruandeaasta kasum			2 614 1 881
Omakapital kokku			108 709 106 095
Osalus tütarettevõtte omakapitalis			100% 100%
Kojale kuuluv osa omakapitalist			108 709 106 095
Bilansiline väärtus kapitaliosaluse meetodil (lisa 18)			108 709 106 095

LISA 6. MATERIAALSE PÕHIVARA LIIKUMINE

(eurodes)

Soetusmaksumus	Maa ja ehitised	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara	KOKKU
Soetusmaksumus 31.12.21.	2 333 908	130 556	56 997	2 521 461
Soetamine	0	15 523	0	15 523
Soetusmaksumus 31.12.22.	2 333 908	146 079	56 997	2 536 984
Amortisatsioonikulu				
Amortisatsioonikulu 31.12.21.	1 828 908	107 886	56 997	1 993 791
Amortisatsioonikulu	108 649	15 109	0	123 758
Amortisatsioonikulu 31.12.22.	1 937 557	122 995	56 997	2 117 549
Jääkväärtus				
Jääkväärtus 31.12.21.	505 000	22 670	0	527 670
Jääkväärtus 31.12.22.	396 351	23 084	0	419 435

LISA 7. IMMATERIAALNE PÕHIVARA

(eurodes)

Soetusmaksumus	Tarkvara	KOKKU
Soetusmaksumus 31.12.21.	146 739	146 739
Soetusmaksumus 31.12.22.	146 739	146 739
Amortisatsioonikulu		
Amortisatsioonikulu 31.12.21.	132 048	132 048
Amortisatsioonikulu	7 009	7 009
Amortisatsioonikulu 31.12.22.	139 057	139 057
Jääkväärtus		
Jääkväärtus 31.12.21.	14 691	14 691
Jääkväärtus 31.12.22.	7 682	7 682

LISA 8. KASUTUSRENT

(eurodes)

Ettevõtte kui rentnik

2022. aastal moodustasid masinate ja seadmete kasutusrendimaksed 17 293 eurot (2021: 18 807 eurot).

Koja esinduste rendimakseid on tasutud 2022. aastal kogusummas 6 757 eurot (2021: 7 011 eurot). Tartu esindus 913 eurot (2021: 913 eurot), Pärnu esindus 2 820 eurot (2021: 3 055 eurot), Jõhvi esindus 1 344 eurot (2021: 1 363 eurot), Kuressaare esindus 1 680 eurot (2021: 1 680 eurot). EKI ruumide rendimakseid on tasutud summas 34 962 eurot (2021: 34 962 eurot). Kokku tasuti rendimakseid 2021. aastal 41 719 eurot (2021: 41 973 eurot) (vt. Lisa 16). Valdava osa ruumide rendilepinguid saab lõpetada 2–3 kuu etteteatamise ajaga.

LISA 9. LÜHIAJALISED KOHUSTISED

(eurodes)

Ostjate ettemaksed	31.12.2022	31.12.2021
Liikmemaksude ettemaksed	14 895	21 715
Muud ettemaksed	139	10 018
Uuring	389 636	264 558
Kokku	404 670	296 291

Mitmesugused võlad

Arbitraažikohtu vahendid*	404 145	346 881
Dispasöörivate vahendid**	1 318	1 318
Kokku	405 463	348 199

* Arbitraažikohus lahendab lepingulistest ja teistest tsiviilõiguslikest suhetest, sealhulgas väliskaubandus- ja muudest rahvusvahelistest majandussuhetest tulenevaid vaidlusi. Arbitraažikohtu vahendite all kajastatakse summat, mille kasutamine toimub arbitraažikohtu nõukogu otsusel muuhulgas arbitraažikohtu nõukogu liikmete tegevuse kompenseerimiseks arbitraažikohtu juhtimisel (sh osalemise eest arbitraažikohtu nõukogu istungitel), ning arbitraažikohtu kulude katmiseks arbitraažimenetluse arendamisel ja suhtlemisel teiste alaliste tegutsevate arbitraažikohtutega ning muude kulude katmiseks.

**Kaubandusliku meresõidu üldavariid kvalifitseerivad ja kahju jaotamise arvestust koostavad koja juurde kuuluvad dispasöörid.

Võlad töötajatele:	31.12.2022	31.12.2021
Puhkusereservi kohustus	67 668	59 822
Kokku	67 668	59 822

Muud viitvõlad:	31.12.2022	31.12.2021
Läbiarveldused	500 129	895 264
Eurocardi tehingud	8 564	1 576
Võlgnevus aruandvatele isikutele	0	5
Kokku	508 693	896 845

Läbiarvelduste (lühiajalised võlad ja saadud ettemaksed peamiselt erinevate projektide läbiviimisel) summa 500 129 eurot moodustub erinevate pooleliolevate projektide summast (sh Enterprise Europe Network summas 53 098 eurot, Tourban 40 857 eurot, Qualify 102 041 eurot, Regrow 27 005 eurot, Goose 21 446 eurot, EU4BCC 16 077 eurot, Knowman 6 638 eurot, Naisjuhtide kiirendi 10 194 eurot, Tööle kaasa! 12 129 eurot, Foodex 2023 19 154 eurot, Gulfood 2023 7 515 eurot, Singapuri kontaktreis 25 408 eurot, Välisekspertide kaasamine 69 341 eurot, EU CyberNet Cyber Festival 66 613 eurot, 22 613 jm eurot).

LISA 10. MAKSUKOHUSTUSED

(eurodes)

Maksuliik	31.12.2019	31.12.2018
Sotsiaalmaks	60 473	59 376
Üksikisiku tulumaks	34 510	31 117
Töötuskindlustusmaks	3 957	3 662
Kohustuslik kogumispension	2 943	2 748
Erisoodustuste tulumaks	713	2 982
Käibemaks	53 030	25 865
Kokku	155 626	125 750

LISA 11. NETOVARA

(eurodes)

Vastavalt juhatuse poolt kinnitatud strateegiale on varasematel perioodidel moodustatud reservid summas 478 625 eurot (2021: 478 625 eurot). Reservide ja reservfondi kasutamine toimub juhatuse otsusega põhikirjaliste tegevuste katteks. Seisuga 31.12.2022 moodustab netovara kokku 3 940 457 eurot (2021: 3 464 060 eurot).

LISA 12. TINGIMUSLIKUD KOHUSTISED

(eurodes)

Tulumaks

EKI jaotamata kasum seisuga 31.12.2022 moodustas 79 985 eurot (2021: 77 371 eurot). Maksimaalne võimalik tulumaksukohustuse summa, mis võib kaasneda kogu jaotamata kasumi väljamaksmisel dividendidena, on 15 997 eurot (2021: 15 334 eurot), seega netodividendidena oleks võimalik välja maksta 63 988 eurot (2021: 61 337 eurot).

Tingimusliku tulumaksukohustise arvutamisel on lähtutud maksumäärast 20%, kuna EKI pole viimasel kolmel aastal dividende jaotanud ja soodsumaksumäära seetõttu kasutada ei saa.

LISA 13. MÜÜGITULU TEGEVUSALADE JA GEOGRAAFILISTE PIIRKONDADE LÖIKES

(eurodes)

Müügitulu jaguneb tegevusalade lõikes järgnevalt:	2022	2021
Kontaktteenused	10 218	4 252
Väliskaubandusteenused	303 231	332 108
Kirjastus- ja reklaamteenused	12 302	8 820
Regionaalsete esinduste teenused	153 755	169 811
Liikmeüritused	38 253	29 175
Juriidilised teenused	24 460	18 853
Saalide üürimise teenused	11 503	4 374
Muud teenused	150	1 138
EKI uuringud	435 293	422 000
Kokku	989 165	990 531

Müügitulu jaguneb geograafiliste piirkondade lõikes järgnevalt:

Eesti	875 180	874 337
Euroopa Liit	106 652	111 084
Muud	7 333	5 110
Kokku	989 165	990 531

Aruandeaastal osutati teenuseid liikmetele 479 299 euro ning 2021. aastal 520 121 euro eest.

LISA 14. LIIKME- JA SISSEASTUMISMAKSUD

Juhatuse liikmetega seotud ettevõtete poolt tasutud liikmemaksud on toodud lisas 19.

(eurodes)

	2022	2021
Sisseastumismaks	8 010	10 470
Liikmemaks	982 668	970 102
Kokku	990 678	980 572

Kaubanduskoja liikmeskonda kuulus seisuga 31.12.2022 3 545 juriidilisest isikust liiget ning seisuga 31.12.2021 3 566 juriidilisest isikust liiget.

LISA 15. MUUD TEGEVUSTULUD

Muud tegevustulud moodustuvad summas 825 901 eurot 62 erineva sisuga ja mahuga projektide läbiviimisest (2021: 137 591 eurot).

LISA 16. MITMESUGUSED TEGEVUSKULUD

Juhatuse liikmetega seotud ettevõtete kaudu ostud on toodud lisas 19.
(eurodes)

	Lisa	2 022	2 021
Kaubanduskoja Teataja		65 619	55 175
IT kulu		56 990	64 014
Trükiste kulu		39 330	25 233
Projektikulud		137 781	90 509
Komanderingukulu		25 187	617
Side- ja postikulu		17 398	14 956
Kantseleikulu		14 190	12 091
Majanduskulu		33 390	27 114
Remondikulu		1 446	1 915
Transpordikulu		46 262	45 745
Rahvusvaheliste organisats. liikmemaks		24 045	23 045
Ruumide rent	8	41 719	41 973
Muud kulud		224 606	119 007
Käibemaksu proportsiooni arvestuskulu		45 640	47 415
Kokku mitmesugused tegevuskulud		773 603	568 809

LISA 17. TÖÖJÕUKULUD

Kaubanduskoja keskmine töötajate arv 2022. aastal oli 34 (2021: 33) sh TL alusel töötavaid isikuid oli 34 (2021: 31) ning VÕS lepingu alusel töötavaid isikuid oli 2 (2021:2) ning tütarettevõttes Eesti Konjunkturiinstituut AS (EKI) 16 töötajat (2021: 16), sh TL alusel töötavaid isikuid oli 16 (2021: 16) ning VÕS lepingute alusel töötavaid isikuid ei olnud.

2022. aasta palkade ja tasude kogusumma oli 1 427 646 eurot (2021: 1 341 296 eurot).

LISA 18. KAUBANDUSKOJA KONSOLIDEERIMATA FINANTSINFORMATSIOON

Emaettevõtte põhiaruannete koostamisel on järgitud samu arvestuspõhimõtteid, mida on rakendatud ka konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamisel.

MTÜ Eesti Kaubandus-Tööstuskoja konsolideerimata bilanss

(eurodes)

AKTIVA	31.12.2022	31.12.2021
Käibevara		
Raha ja pangakontod	2 617 644	2 512 952
Lühiajalised finantsinvesteeringud	1 452 000	1 452 000
Nõuded ostjate vastu	204 053	151 708
Mitmesugused nõuded	25 517	12 514

Ettemakstud tulevaste perioodide kulud	99 944	161 251
Käibevara kokku	4 399 158	4 290 425
Põhivara		
Pikaajalised finantsinvesteeringud		
Tütarettevõtte aktsiad	133 461	133 461
Väärtpaberid	192 675	0
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku	326 136	133 461
Materiaalne põhivara		
Maa ja ehitised	396 351	505 000
Masinad ja seadmed	23 084	22 670
Materiaalne põhivara kokku	419 435	527 670
Immateriaalne põhivara	7 682	14 691
Põhivara kokku	753 253	675 822
AKTIVA KOKKU	5 152 411	4 966 247
PASSIVA		
Lühiajalised kohustused		
Ostjate ettemaksed	15 034	31 733
Võlad tarnijatele	74 202	51 675
Mitmesugused võlad	405 463	348 199
Maksuvõlad	133 344	102 510
Viitvõlad		
Võlad töötajatele	50 466	43 864
Muud viitvõlad	508 693	896 840
Viitvõlad kokku	559 159	940 704
Lühiajalised kohustused kokku	1 187 202	1 474 821
Netovara		
Reservid	478 625	478 625
Eelmiste perioodide akumulieeritud tulem	3 012 801	2 934 426
Aruandeaasta tulem	473 783	78 375
Netovara kokku	3 965 209	3 491 426
PASSIVA KOKKU	5 152 411	4 966 247

MTÜ Eesti Kaubandus–Tööstuskoja konsolideerimata tulude-kulude aruanne
(eurodes)

TULUD	2022	2021
Müügitulu	548 256	563 605
Liikme- ja sisseastumismaksud	990 678	980 572
Muud tegevustulud	816 901	137 591
Tulud kokku	2 355 835	1 681 768
KULUD		
Mitmesugused tegevuskulud	689 347	494 325
Tööjõu kulu	1 064 532	990 702
a) palgakulud	797 055	741 453
b) sotsiaalmaksud	267 477	249 249
Kulum	130 767	129 513
Kulud kokku	1 884 646	1 614 540
PÕHITEGEVUSE TULEM	471 189	67 228
FINANTSTULUD ja -KULUD		
Intressitulud	19 919	11 147
Kahjum finantsinvesteeringtelt	17 325	0
Kokku finantstulud ja -kulud	2 594	11 147
ARUANDEAASTA TULEM	473 783	78 375

MTÜ Eesti Kaubandus–Tööstuskoja konsolideerimata rahavoogude aruanne
(eurodes)

I RAHAVOOD PÕHITEGEVUSEST	2022	2021
1.1. Põhitegevuse tulem	471 189	67 228
1.2. Korrigeerimised	130 767	129 513
*Põhivara kulum ja väärtuse langus	130 767	129 513
1.3. Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-4 041	-133 973
1.4. Äritegevusega seotud kohustuste ja ettemaksete muutus	-287 619	232 875
RAHAVOOD PÕHITEGEVUSEST KOKKU	310 296	295 643

II RAHAVOOD INVESTEERIMISTEGEVUSEST		
2.1. Põhivarade soetus (soetusmaksumus)	-15 523	-13 778
2.2. Laekunud intressid	19 919	11 147
2.3. Tasutud intressid	-210 000	500 000
RAHAVOOD INVESTEERIMISTEGEVUSEST KOKKU	-205 604	497 369
RAHAVOOD KOKKU	104 692	793 012
RAHA ja RAHA EKVIVALENDID PERIOODI ALGUSES	2 512 952	1 719 940
RAHA ja RAHA EKVIVALENTIDE MUUTUS	104 692	793 012
RAHA ja RAHA EKVIVALENDID PERIOODI LÕPUS	2 617 644	2 512 952

44

MTÜ Eesti Kaubandus-Tööstuskoja konsolideerimata netovara aruanne

(eurodes)

	Reservid	Akumuleeritud tulem	KOKKU
Saldo 31.12.2020	478 625	2 934 426	3 413 051
Aruandeperioodi tulem	0	78 375	78 375
Saldo 31.12.2021	478 625	3 012 801	3 491 426
Aruandeperioodi tulem	0	473 783	473 783
Saldo 31.12.2022	478 625	3 486 584	3 965 209
Valitseva ja olulise mõju all olevate osaluste			
- bilansiline väärtus			-133 461
- bilansiline väärtus arvestatuna kapitaliosaluse meetodil			108 709
Korrigeeritud konsolideerimata omakapital 31.12.2018			3 940 457
Korrigeeritud konsolideerimata omakapital 31.12.2017			3 464 060

LISA 19. TEHINGUD SEOTUD OSAPPOOLTEGA

Juhatuse liikmeid 2022. aastal ja 2021. aastal ei tasustatud.

Tegevjuhtkonnas on 6 liiget ning tegevjuhtkonnale arvestatud tasude suurus 2022. aastal oli 369 512 eurot (2021: 336 799 eurot).

Juhatuse liikmete kaudu seotud ostud eurodes:			
ettevõtte nimi	kelle kaudu	2022	2021
Chemi-Pharm OÜ	Rutt Oltjer	775	3 203
Nordic Hotels OÜ	Feliks Mägus	9 575	6 575
Lydia Hotell OÜ	Neinar Seli	1 100	308
Kokku		11 450	10 086

Juhatuse liikmetega seotud ettevõtted on Eesti Kaubandus-Tööstuskoja liikmed ning antud ettevõtted tasuvad liikmemaksu ning ostavad muid teenuseid (lisa 14).

Juhatuse liikmete kaudu seotud müügid eurodes:

ettevõtte nimi	kelle kaudu	liikmemaks 2022	liikmemaks 2021	muu 2022	muu 2021
Nordecon AS	Toomas Luman	625	950	557	0
Nordic Contractors AS	Toomas Luman	315	315	0	5 254
Arealis AS	Toomas Luman	270	270	0	0
NG Investeeringud AS	Andres Järving	220	220	0	0
Wendre AS	Meelis Milder	1 830	1 830	305	353
Silberauto AS	Väino Kaldoja	1 830	1 830	507	89
Silwi Autoehitus AS	Väino Kaldoja	315	315	0	0
Auve Tech OÜ	Väino Kaldoja	470	0	1 074	0
Tarfurgo OÜ	Väino Kaldoja	315	315	0	45
Sangar AS	Gunnar Kraft	625	625	90	19
Mivar AS	Gunnar Kraft	440	440	0	0
Tln Kaubamaja Grupp AS	Gunnar Kraft	2 200	2 200	29	45
Nordic Hotels OÜ	Feliks Mägi	220	220	85	0
Astri AS	Eve Toots	315	315	199	39
Matek AS	Sven Mats	440	440	9 287	3 000
Salvest AS	Veljo Ipits	625	625	3 359	3 032
Chemi-Pharm AS	Ruth Oltjer	440	440	10 019	118
Cybernetica AS	Oliver Väärtnõu	625	625	0	0
Kapitel AS	Robert Kitt	270	270	0	0
Standard AS	Enn Veskimägi	625	625	291	115
Eesti Mööblitootjate Liit MTÜ	Enn Veskimägi	220	220	0	0
Estiko AS	Neinar Seli	270	270	199	0
Estiko-Plastar AS	Neinar Seli	625	625	0	0
Lydia Hotell OÜ	Neinar Seli	315	315	0	0
Kokku		14 445	14 300	26 001	12 109

JUHATUSE ALLKIRJAD 2022. AASTA MAJANDUSAASTA ARUANDELE

Koja Juhatus on majandusaasta aruande, mis koosneb tegevusaruandest, raamatupidamise aastaaruandest ning audiitori järeldusotsusest, läbi vaadanud ja üldkoosolekule esitamiseks heaks kiitnud.

Toomas Luman, juhatuse esimees _____

Väino Kaldoja, juhatuse aseesimees _____

Gunnar Kraft, juhatuse aseesimees _____

Veljo Ipits, juhatuse liige _____

Robert Kitt, juhatuse liige _____

Sven Mats, juhatuse liige _____

Meelis Milder, juhatuse liige _____

Feliks Mägus, juhatuse liige _____

Janek Pohla, juhatuse liige _____

Ruth Oltjer, juhatuse liige _____

Neinar Seli, juhatuse liige _____

Eve Toots, juhatuse liige _____

Enn Veskimägi, juhatuse liige _____

Oliver Väärtnõu, juhatuse liige _____

JUHATUS BOARD

Juhatuse esimees
President

TOOMAS LUMAN
Nordic Contractors AS
Juhatuse esimees • Chairman of the Board

Juhatuse aseesimees
Vice President

VÄINO KALDOJA
Silberauto AS
Juhatuse esimees • Chairman of the Board

Juhatuse aseesimees
Vice President

GUNNAR KRAFT
Sangar AS
Juhatuse esimees • Chairman of the Board

48

VELJO IPITS
Salvest AS
Juhatuse esimees
Chairman of the Board

ANDRES JÄRVING
NG Investeeringud OÜ
Juhatuse esimees
Chairman of the Board

ROBERT KITT
Swedbank AS
Juhatuse esimees
Chairman of the Board

EVE TOOTS
Astri AS
Juhatuse liige
Member of the Board

SVEN MATS
Matak AS
Juhataja
Manager

MEELIS MILDER
Baltika AS
Juhatuse esimees
Chairman of the Board

FELIKS MÄGUS
Nordic Hotels OÜ
Juhatuse esimees
Chairman of the Board

RUTH OLTJER
Chemi-Pharm AS
Juhataja
Manager

JANEK POHLA
Tahe Outdoors OÜ
Juhatuse liige
Member of the Board

ENN VESKIMÄGI
Standard AS
Juhatuse esimees
Chairman of the Board

OLIVER VÄÄRTNÕU
Cybernetica AS
Juhatuse esimees
Chairman of the Board

NEINAR SELI
Estiko AS
Nõukogu esimees
Chairman of the Board

TÖÖTAJAD STAFF

MAIT PALTS
Peadirektor
Director General
Mait.Palts@koda.ee

EVELIN VAHTRA
Kommunikatsioonijuht
Communication Manager
Evelin.Vahtra@koda.ee

POLIITIKAKUJUNDAMISE- JA ÕIGUSOSAKOND / POLICY FORMATION AND LEGAL DEPARTMENT

MARKO UDRAS
Poliitikakujundamise- ja
õigusosakonna juhataja
Head of the Department
Marko.Udras@koda.ee

REET TEDER
Poliitikanõunik
General Policy Adviser
Reet.Teder@koda.ee

KASPAR KEERUP
Jurist
Lawyer
Kaspar.Keerup@koda.ee

ANN RAUN
Jurist
Lawyer
Ann.Raun@koda.ee

IREEN TARTO
Jurist
Lawyer
Ireen.Tartu@koda.ee

ANASTASIA NEZGOVOROVA
Arbitraažikohtu sekretär
Arbitration Court Secretary
Anastasia@koda.ee

TEENUSTE OSAKOND / DEPARTMENT OF SERVICES

PIRET POTISEPP
Teenuste osakonna direktor
Director of Services
Piret.Potisepp@koda.ee

KADRI RAIK
Projektijuht
Project Manager
Kadri.Rist@koda.ee

MERIT FIMBERG-ESPUCH
Projektijuht
Project Manager
Merit.fimberg-espuch@koda.ee

TÖÖTAJAD STAFF

MARJU MÄNNIK
Väliskaubanduse vanemnõunik
Foreign Trade Senior Counsellor
Marju.Mannik@koda.ee

ALEKSANDRA KRIVENTSOVA
Väliskaubanduse nõunik
Foreign Trade Counsellor
Aleksandra.Kriventsova@koda.ee

LEA AASAMAA
Enterprise Europe Networki
koordinaator
Enterprise Europe
Network coordinator
Lea.Aasmaa@koda.ee

LIISI KIRSCHENBERG
Eksportiteenuste koordinaator
Export Services Coordinator
Liisi@koda.ee

KAIE TROPP
Eksportiteenuste koordinaator
Export Services Coordinator
lapsehoolduspuhkusel

50

TURUNDUS- JA LIIKMESUHETE OSAKOND / MARKETING DEPARTMENT

KAUR ORGUSAAR
Turundusdirektor
Marketing Director
Kaur.Orgusaar@koda.ee

ANNELI PERNE
Projektijuht
Project Manager
Anneli.Perne@koda.ee

JANNE-LY PRIKS
Kliendisuhete spetsialist
Client Relations Specialist
Janne-Ly.Priks@koda.ee

MARJU RAAVEL
Kliendisuhete spetsialist
Client Relations Specialist
Marju.Raavel@koda.ee

MOONIKA ARM
Turundusdirektor
Marketing Director
lapsehoolduspuhkusel

LIISI HAAS
Ettevõtlikuse valdkonna projektijuht
Entrepreneurship Project Manager
lapsehoolduspuhkusel

FINANTS- JA HALDUSOSAKOND / ACCOUNTING AND ADMINISTRATION DEPARTMENT

ENE RAMMO
Finantsdirektor
Financial Director
Ene.Rammo@koda.ee

KRISTIINA AVILO
Assistent
Assistant
Kristiina.Avilo@koda.ee

PJOTR LUBIMOV
Majahaldur
House Manager
Pjotr.Lubimov@koda.ee

KRISTEL SOOANS
Assistent
Assistant
lapsehoolduspuhkusel

PÄRNU ESINDUS / REGIONAL OFFICE IN PÄRNU

TOOMAS KUUDA
Pärnu esinduse juhataja
Head of Pärnu office
Toomas.Kuuda@koda.ee

KATI KRASS
Projektijuht
Project Manager
Kati.Krass@koda.ee

TARTU ESINDUS / REGIONAL OFFICE IN TARTU

LIINA HELSTEIN
Tartu esinduse juhataja
Head of Tartu office
liina.helstein@koda.ee

RIINU OTT
Assistent
Assistant
Riinu.Ott@koda.ee

**JÕHVI ESINDUS / REGIONAL OFFICE IN JÕHVI
ЙОХВИСКОЕ РЕДСТАВИТЕЛЬСТВО**

MARGUS ILMJÄRV
Jõhvi esinduse juhataja
Head of Jõhvi office
Margus.Ilmjarvi@koda.ee

KURESSAARE ESINDUS / REGIONAL OFFICE IN KURESSAARE

SIRJE AEG
Sekretär
Assistant
Sirje.Aeg@koda.ee

ESTONIAN
CHAMBER OF COMMERCE
AND INDUSTRY

ANNUAL REPORT **2022**

MTÜ EESTI KAUBANDUS- TÖÖSTUSKODA CONSOLIDATED ANNUAL REPORT 2022

53

Non-profit associations and foundations registry code: 80004733

Toom-Kooli 17, 10130 Tallinn

Tel: +372 604 0060

Fax: +372 604 0061

koda@koda.ee

www.koda.ee

Beginning of the financial year: 01.01.2022

Nd of the financial year: 31.12.2022

Chairman of the board

Toomas Luman

Deputy chairmen of the board

Väino Kaldoja

Gunnar Kraft

Members of the board

Veljo Ipits

Robert Kitt

Neinar Seli

Sven Mats

Meelis Milder

Feliks Mägi

Ruth Oltjer

Janek Pohla

Eve Toots

Enn Veskimägi

Oliver Väärtnõu

Director general

Mait Palts

Auditor

KPMG Baltics OÜ

CONTENTS

54

22	ACTIVITY REPORT
22	ANNUAL ACCOUNTS
22	Consolidated balance sheet
22	Consolidated income statement
22	Consolidated cash flow statement
22	Consolidated statement of change in net assets
22	NOTES TO THE ANNUAL ACCOUNTS
22	Note 1. Accounting Methods and Valuation Principles Used in the Preparation of the Annual Financial Statements.
22	Note 2. Cash and bank accounts
22	Note 3. Short and long-term financial investments
22	Note 4. Prepayments of future costs
22	Note 5. Long-term financial investments
22	Note 6. Movement of tangible fixed assets
22	Note 7. Intangible fixed assets
22	Note 8. Operating lease
22	Note 9. Short-term liabilities
22	Note 10. Tax obligations
22	Note 11. Net assets
22	Note 12. Contingent liabilities
22	Note 13. Sales Revenue by Business Activities and Geographic Regions
22	Note 14. Membership and subscription fees
22	Note 15. Other operating income
22	Note 16. Miscellaneous operating expenses
22	Note 17. Labour costs
22	Note 18. Unconsolidated Financial Information of the Chamber of Commerce
22	Unconsolidated income statement of NGO Estonian Chamber of Commerce
22	Unconsolidated cash flow statement of NGO Estonian Chamber of Commerce
22	Unconsolidated net assets statement of NGO Estonian Chamber of Commerce
22	Note 19. Transactions with related parties
22	SIGNATURES OF THE BOARD TO THE ANNUAL REPORT
22	INDEPENDENT SWORN AUDITOR'S REPORT
48	BOARD
49	STAFF
56	ANNUAL REPORT
79	CONTACTS

ACTIVITY REPORT

The Estonian Chamber of Commerce and Industry is an organisation based on voluntary membership that represents entrepreneurs with a mission to promote entrepreneurship through creating an entrepreneur-friendly business environment and providing practical services.

The Chamber of Commerce is the most influential, oldest and largest business organisation in Estonia that has a good international reputation.

The Chamber of Commerce is an equal partner for the government in forming the economic environment in Estonia.

The Board of the Chamber of Commerce consists of 15 members. On the General Meeting of the year 2019 held on 30 May 2019, a new 15-member Board was elected for the next four years. Based on the application submitted on 04.01.2023, Andres Järving wanted to withdraw from the work of the Board of the Chamber of Commerce, which was approved by the Board. In 2022, the Board of the Chamber of Commerce held in total 4 meetings.

In 2022, the average number of employees of the Chamber of Commerce was 34 and its subsidiary Eesti Konjunktuuriinstituut AS (EKI) employed 16 people.

In 2021, the total sum of salaries and remunerations was €1,427,646.

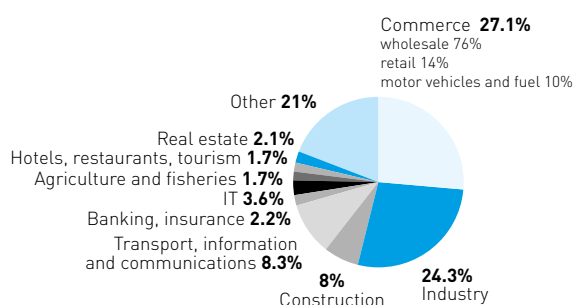
Key financial ratios	2022	2021
Sales revenue (€)	989 165	990 531
Growth of turnover (%)	-0.14%	2.34%
Current ratio	3.05	2.64

Formula used to calculate ratios:
 Growth of turnover (%) = (sales revenue 2022 – sales revenue 2021) / sales revenue 2021 * 100
 Current ratio (ratio) = current assets / short-term liabilities

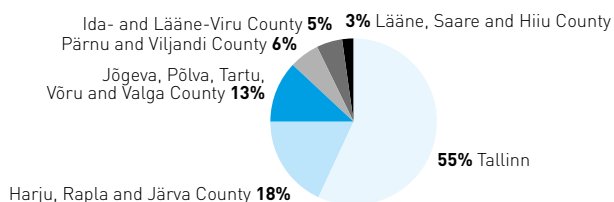
MEMBERS OF THE CHAMBER OF COMMERCE

As of 31 December 2022, the Chamber had 3,545 members. During the year 276 new members joined and 280 members left the Chamber.

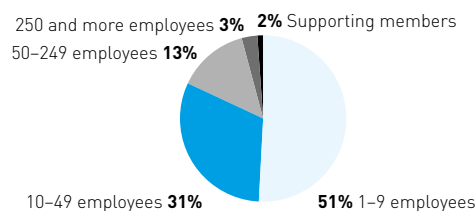
Distribution of Members by Areas of Activity

Distribution of Members by Regions

Distribution of Members by Number of Employees

THE CHAMBER'S ACTIVE ROLE IN REPRESENTING ITS MEMBER'S GENERAL INTERESTS

According to the Articles of Association, one of the most important purposes of the Chamber of Commerce is to represent the interests of its members in the formation of Estonian economic policies and to participate in making proposals for improving legislation.

In 2022, we worked through over 7,000 pages of legal-related materials and submitted 191 written opinions to ministries, the parliament, and other government agencies regarding draft laws, development intentions, action plans, and other documents. Additionally, we made proposals for amending and enhancing existing legislation. Representatives of the Chamber also participated in various working groups. Moreover, we provided overviews of the most important legal changes for businesses and shared information about imposed sanctions.

Overview of the most important activities and topics in 2022

- We proposed to the government the establishment of temporary support measures for businesses to compensate for high electricity prices.
- Chamber's achievement: Small business tenants can also benefit from universal electricity services.
- Achievement: Clearer legal obligations for employers regarding remote work.
- New obligations for employers regarding occupational health and safety.
- 2 achievements related to foreign workforce.
- The regulation of fixed-term employment contracts needs to be made even more flexible.
- Flexible changes in on-call time rules.
- Exceptions for employees with independent decision-making authority came into effect.
- We initiated the "Healthy Employee Initiative."
- We proposed to the government the temporary expansion of the usage area for specially marked diesel fuel.
- Chamber's achievement: Donations made to

assist Ukraine remain tax-exempt in 2023 as well.

- We opposed the introduction of a new pollution fee.
- Commercial Register data is accessible to everyone for free.
- We proposed raising the tax-free threshold for reimbursement of personal vehicle use.
- We sent important principles to the Ministry of Finance to advocate for during negotiations on the minimum corporate tax directive.
- The state acted in bad faith towards entrepreneurial partners.
- We opposed restricting the reduction of income tax obligation on loan payments.
- By the Chamber's proposal the employer's obligation to furnish remote workstations was not included in the law.
- We advocated for the interests of packaging companies in developing amendments to the packaging law.
- We drew attention to several issues regarding the European Commission's initiative for sustainable corporate governance.
- In the diagnosis of occupational diseases, occupational health physicians must also communicate with employers.
- The draft law on whistleblower protection is over-regulation.
- We opposed two unreasonable proposals to tighten consumer rights.
- Large companies also need supportive measures in the energy crisis.
- Entrepreneurs are still awaiting solutions to critical issues in the education sector.
- The European Commission's plan to limit greenhouse gas emissions may be too ambitious for businesses.
- In spring, we addressed the government to ensure accessibility of natural resources.
- The Chamber proposed suspending the process of amending the Language Act.
- Estonia has taken on excessive commitments in the field of LULUCF (land use, land-use change, and forestry).
- The unfair system of sick leave benefits for pregnant employees must be changed.
- Mandatory lawyer exams should not be imposed on corporate lawyers.
- We wanted to know the progress of the

- state's budget revision.
- We made several proposals to amend the draft law on assessing the reliability of foreign investments.
 - The liability of main contractors in the construction sector was reduced from the planned level based on the Chamber's proposal.
 - Dealing with the issue of phantom mergers deserves praise, but the draft law also contains a lot of ambiguity.
 - We proposed easing the conditions for connecting renewable energy production equipment.
 - The proposal for the Directive on distance financial services included several unreasonable requirements.
 - We expressed our position on the idea of creating a positive credit registry.
 - The Chamber does not consider the establishment of an extrajudicial resolution unit for financial disputes necessary.
 - The rules related to entrepreneurship accounts need to be updated.
 - Chamber's achievement: The obligation to notify the distribution of Class I medical devices was not implemented.
 - We submitted several proposals to amend the draft law on continuing education.
 - The new Energy Efficiency Directive sets ambitious targets for building energy efficiency.

We proposed to the government the establishment of temporary support measures to compensate businesses for high electricity prices. In December, together with 20 business organizations, we approached the government with a proposal to create temporary support measures for Estonian businesses to offset the high electricity prices. We sent four proposals to the government: temporarily exempting companies from paying electricity network fees, exempting companies from renewable energy charges, compensating companies for part of the electricity price exceeding the price cap, and expanding universal services to all companies. Supporting businesses is crucial because many other member states have provided and continue to provide support measures for companies to cope with high elec-

tricity prices. If Estonia does not do the same, the competitiveness of local businesses, especially in the manufacturing industry, will decrease in export markets.

Chamber's achievement: Small business tenants can also benefit from universal electricity services

On 23 October 2022, amendments to the Electricity Market Act came into effect, allowing micro and small businesses to purchase electricity as a universal service until the end of 2023. Based on the Chamber's proposal, the principle was added to the law that landlords who rent property to micro and small businesses can also offer universal services to micro and small businesses. The initial version of the draft did not include such a possibility. During the development of the draft, the Chamber proposed allowing medium-sized and large businesses to use universal services, but this proposal was not taken into account.

Achievement: Clearer legal obligations for employers regarding remote work

Since the conditions of a remote workplace are mostly beyond the control of the employer, it is not reasonable to require the same rules to be followed for remote work as for working on-site. At the end of 2020, we proposed to the Ministry of Social Affairs to specifically outline in the law the obligations that employers must fulfil in the case of remote work. The Chamber's proposal was taken into account, and the corresponding amendments to the Occupational Health and Safety Act came into effect on 19 November 2022. Employers now have mainly six obligations in the case of remote work: reflecting the potential risks associated with remote work in the risk analysis and implementing measures to mitigate risks, providing guidance to employees before allowing them to work remotely, providing suitable work equipment for performing tasks, organizing health checks for employees, investigating work accidents and occupational diseases, and paying sick leave benefits. Employers must fulfil other occupational health and safety obligations only if it is feasible considering the specifics of remote work.

New obligations regarding occupational health were imposed on employers.

On 1 January 2023, amendments to the Occupational Health and Safety Act came into effect, placing additional obligations on employers regarding occupational health. Previously, employers were obligated to send employees for medical examinations in certain cases, but now employers must arrange for occupational health services from an occupational health physician. These services include not only organizing employee medical examinations but also conducting a comprehensive analysis of occupational health conditions and providing advice to improve the work environment and promote employee health. According to the Chamber, investing in employee health is crucial, but the proposed solution may not bring practical benefits. For example, it is questionable whether an occupational health physician who arrives at a company for the first time and spends relatively little time there is capable of conducting a comprehensive analysis or advising employees and employers based on the specific circumstances of the company. Another problem is the potential decrease in the accessibility of occupational health services.

To reduce the burden on employers and occupational health physicians, we submitted several proposals to the government to make the provision of occupational health services more flexible. For instance, we proposed amending the law to allow employers, in certain cases, to send their employees for medical examinations to their family doctor. This proposal was not taken into account.

2 achievements related to foreign workforce

We have repeatedly proposed to the government in previous years to exempt foreigners who are paid at least 1.5 times the average wage in Estonia from the immigration quota. The corresponding amendment to the Foreigners Act came into effect on 24 May 2022. Additionally, on 1 January 2023, the Chamber's proposal to allow foreigners who wish to work in Estonia for a few years to apply for a residence permit outside the quota was included in the law. In the future, foreigners will be able to

apply for a short-term work residence permit for up to two years, which will not be counted towards the immigration quota. One condition for obtaining this residence permit is that the foreigner must have worked in Estonia on the basis of short-term employment registration for at least nine months immediately prior to the application for the residence permit. We have also proposed to exempt engineers from the immigration quota, but this proposal has not been taken into account.

We launched the "Healthy Employee Initiative"

In December 2022, together with 16 NGOs and professional associations, we launched an initiative to address the rapidly deteriorating mental and physical health of individuals. Through this initiative, we aim to update the rules for supporting national health promotion, allowing employers to invest more in their employees. For example, the tax-free limit for health promotion expenses should be raised from the current €400 to €800 per year. Additionally, the list of services that can be reimbursed by employers within the tax-free limit should be expanded. This list could include vaccination, health screenings, evidence-based prevention and treatment services recommended by mental health and healthcare professionals, as well as broader well-being services such as massages.

The regulation for fixed-term employment contracts needs to be made even more flexible

On 24 December 2022, an amendment to the Employment Contracts Act came into effect, granting employers the ability to enter into consecutive short-term employment contracts with individuals registered as unemployed. The Chamber proposed extending this option to all employees, but it was not taken into account. Furthermore, our proposal to allow employers and employees to enter into fixed-term employment contracts without a valid reason was not considered. We also suggested amending the law to provide employers and employees with greater flexibility in agreeing to extend fixed-term contracts or enter into consecutive contracts without the employment

becoming indefinite. However, this proposal did not receive approval.

Flexibility increased in on-call time rules

In March 2022, we proposed to the Ministry of Social Affairs and social partners to amend the Employment Contracts Act in a way that would allow deviation from the daily and weekly rest period restrictions regarding certain employees, such as those providing essential services during on-call time. The Chamber's proposal was partially taken into account. On 24 December 2022, an amendment to the Employment Contracts Act came into effect concerning employees whose task involves ensuring the continuous operation or information security of information and communication technology services and infrastructure. Employers are now allowed to reach an agreement with the aforementioned employees that exempts them from complying with the daily and weekly rest period restrictions during on-call time. However, the law includes additional conditions that must be met in such an agreement. For example, the duration of on-call time in one month must not exceed 130 hours, and the employee must be provided with two weekends free from work and on-call duties per month.

Exceptions for employees with independent decision-making authority came into force

In March 2022, we approached the Ministry of Social Affairs and social partners with a proposal to include a provision in the Employment Contracts Act that allows employers to enter into an agreement with employees whereby the employee can choose their own working hours, and the rules on working and rest time do not apply to them. The Chamber's proposal was taken into account, and the corresponding amendment to the Employment Contracts Act came into effect on 24 December 2022. Employers are now permitted to enter into an agreement with employees with independent decision-making authority, exempting them from the rules derived from the Employment Contracts Act regarding compensation for night work and work on public holidays, organization of working hours, on-call time, restrictions on night work, daily and weekly rest periods, and shortening of working hours. According to the law,

an employee with independent decision-making authority is an employee who, based on the nature of their work, is free to organize their working hours. Such an employee should have greater flexibility in arranging their working hours according to their own desires and needs.

We proposed to the government to temporarily expand the scope of specially marked diesel fuel

In August 2022, together with four organizations (Estonian Association of Building Material Producers, Estonian Chamber of Agriculture and Commerce, Estonian Food Industry Association, and Estonian Oil Association), we proposed to the government to amend the Liquid Fuel Marking Act in a way that permits the use of specially marked diesel fuel for heating and production for the next two heating periods, until 1st May 2024. If the proposal were implemented, the excise duty on diesel fuel used for heating and in stationary engines would decrease from the current 37.2 cents to 2.1 cents per litre. The government did not take our proposal into account.

Chamber's achievement: Donations made to assist Ukraine remain tax-exempt in 2023 as well

In March 2022, the Parliament, upon the Chamber's proposal, adopted an amendment to the Income Tax Act, allowing legal entities to make tax-exempt donations for Ukraine until the end of 2022, provided that the donation is made to the following organizations: NGO Estonian Refugee Council, NGO Mondo, Ukrainian Cultural Centre, Defence Forces Development Foundation, Estonian Red Cross, Rescue Association, and Rotary Club Tallinn Old Town. In early September, we approached the Ministry of Finance with a proposal to extend this exemption for at least another year. The Chamber's proposal was taken into account, and the exemption for tax-free donations made to assist Ukraine will remain in effect until at least the end of 2023.

We opposed the introduction of a new pollution fee

The Ministry of the Environment came up with a proposal in the spring of 2022 to impose an obligation on companies to pay a pollution fee of 750 euros per tonne for non-recycled plastic pack-

aging waste. The Chamber of Commerce, along with eight business organizations, opposed this proposal because the introduction of a pollution fee increases the motivation to leave the quantity of plastic packaging waste undeclared, thereby increasing unfair competition. It is difficult to monitor the implementation of the new fee, and the planned pollution fee is unreasonably high. Our concerns were taken into account, and the ministry abandoned the introduction of the new pollution fee.

Commercial Register data is freely available to everyone.

The Chamber has repeatedly proposed to ministries and the parliament to make Business Register data freely available to everyone. Starting from 1 October 2022, the data from the e-Business Register is freely accessible to everyone. Previously, only registry card data were available for free. Free data provide businesses with the opportunity to easily and cost-effectively access information about their partners or competitors and create new innovative services.

We proposed raising the tax-exempt limit for personal vehicle usage compensation

In September 2022, the Chamber proposed to the Ministry of Finance to increase the tax-exempt limit for personal vehicle usage compensation, as specified in the Income Tax Act, from the current €335 to €479 euros per month. The current tax-exempt limit has been in effect since 1 September 2014, and it no longer allows for the reimbursement of work-related trips to the extent needed, taking into account the recent high inflation. The Ministry of Finance informed us at the end of September that the tax-exempt limit for personal vehicle usage compensation should be changed, but it is currently not possible to make this change due to the lack of prior analysis.

We sent the Ministry of Finance important principles to advocate for during the negotiations on the minimum corporate tax directive

At the end of 2021, the European Commission published a directive proposal stating that groups with sales revenue of at least €750 mil-

lion euros must pay a minimum tax of 15 percent each year. Since the current corporate tax system is an important cornerstone of the Estonian business environment and a clear international competitive advantage, it is crucial for us that the directive proposal allows Estonia to preserve its current corporate tax system to the maximum extent possible. Therefore, we sent the Ministry of Finance several principles that the Estonian government should strongly stand for during the negotiations on the directive within the European Union. For example, we emphasized that the directive should not deviate from the international agreement developed under the leadership of the OECD. In addition, we proposed postponing the deadline for the enforcement of the directive because member states cannot adopt extensive rules into domestic law within a very short period of time. The Ministry of Finance took into account the principles presented by the Chamber during the negotiations.

The government acted in bad faith towards entrepreneur partners

In October 2022, we expressed our dismay to the government because the trust of entrepreneurs towards the government was diminishing, as the promises made by the state were often left unfulfilled or turned out to be superficial. In our statement, we informed that entrepreneurs are concerned about cases where the government and various public sector organizations have not acted in good faith towards entrepreneurs. Examples of such cases include the failure to adjust state procurement prices in the context of extraordinary inflation and the issues related to the construction of an LNG terminal.

We opposed restricting the reduction of income tax obligation on loan payments

In the summer of 2022, the European Commission came up with a plan that would allow for a reduction of income tax obligations from loan payments by up to 85 percent, whereas currently, income tax can be fully deducted from loan payments. The Commission justified its plan with the desire to eliminate a situation where entrepreneurs take loans for financing their activities instead of using

equity because income tax can be deducted from loan payments but not from equity. The Chamber strongly opposed the Commission's plan because it would make raising loan capital less favourable and have a negative impact on the availability of capital and the liquidity of companies. As a result of the change, the ability of companies to make investments, such as investments in green and digital transformation, may also decrease. At the end of 2022, it was not known whether and in what form the European Commission plans to proceed with this initiative.

By the Chamber's proposal the employer's obligation to furnish remote workstations was not included in the law

The Chamber opposed the proposal to include in the Occupational Health and Safety Act the principle that the employer must design and furnish a remote workplace, except when the employer and the employee have agreed otherwise. Our proposal was taken into account, and only a provision stating that the remote workplace is furnished by agreement between the employee and the employer was added to the law. The relevant amendment entered into force on 19 November 2022.

We advocated for the interests of packaging companies in developing amendments to the packaging law

By the Chamber's proposal, the draft law amending the Waste Act, Packaging Act, and Tobacco Act, which aims to prevent and reduce the use of single-use plastic products, became more business-friendly. For example, the original draft stipulated that businesses must set a minimum price (50 cents) for certain food packaging and beverage cups, and the draft also included requirements related to certain reusable packaging. These points have been omitted from the draft. The current version of the draft states that companies must reduce the consumption of single-use plastic food packaging and beverage cups by 2026, but each company can decide how to achieve this goal. By the Chamber's proposal, a provision requiring companies to take back sales packaging waste from the waste stream was also omitted from the draft. However, there are still some issues

with the draft, and therefore, in October 2022, we submitted several amendment proposals to the Riigikogu Environmental Committee. For example, we proposed that companies be given at least a 6-month deadline to develop an action plan for reducing the use of single-use plastic food packaging and beverage cups once the draft becomes law. Additionally, we proposed to amend the draft so that packaging companies would initially have to provide data on the quantity of single-use plastic products in the packaging register for the year 2023, not 2022. At the end of 2022, it was not known whether the Riigikogu would take the Chamber's proposals into account. The processing of the draft will continue in 2023.

We drew attention to several issues regarding the European Commission's initiative for sustainable corporate governance

The European Commission has come up with a proposal for a directive that imposes several new obligations on companies regarding sustainable corporate governance and the fulfilment of due diligence obligations in relation to human rights and the environment. Although the Chamber supports the aim of the directive proposal, we see several problems with it. The biggest challenge is that the proposal imposes responsibility on a company regarding the due diligence obligations of its business partner. In certain cases, this responsibility can extend even to the business partner's business partner or further down the value chain. In some cases, it is very difficult for a company to actually control whether its business partner or its business partner's business partner fulfils the due diligence obligations related to human rights and the environment. The company can demand confirmation from its business partner, but it does not guarantee that the business partner actually fulfils such due diligence obligations. For example, if the company's business partner is located in Africa or Asia, it is very difficult for a company based in Estonia to actually verify whether the business partner fulfils or does not fulfil its due diligence obligations. In addition, it is also challenging for the supervisory authority based in Estonia to exercise control over this matter.

In the diagnosis of occupational diseases, occupational health physicians must also communicate with employers

The Chamber proposed to the Ministry of Social Affairs to amend the Occupational Health and Safety Act in a way that requires occupational health physicians to communicate with employers when diagnosing an occupational disease. Our proposal was taken into account, and on November 19, 2022, the changes came into effect, according to which the occupational health physician must engage in dialogue with the employer when diagnosing an occupational disease and, if necessary, visit the workplace. Previously, the occupational health physician was allowed to establish a causal link between the occupational disease and the work environment based solely on documents and the employee's statements.

The draft law on whistleblower protection is over-regulation

In February 2022, the Chamber sent an opinion to the Riigikogu Legal Affairs Committee regarding the Whistleblower Protection Draft Act, also known as the Whistleblower Protection Act. The main aim of the draft act is to provide protection against workplace discrimination for individuals who report violations of law related to work activities. In the letter sent to the Parliament, we emphasized that the Whistleblower Protection Draft Act is not necessary in Estonia; rather, it represents overregulation, which imposes additional time and financial burdens on both businesses and the public sector. Moreover, it is questionable how much additional protection the draft act actually provides to whistleblowers. The draft act's proceedings will continue in the Riigikogu in 2023.

We opposed two unreasonable proposals to tighten consumer rights

The European Commission plans to introduce a new durability-related guarantee alongside the statutory guarantee (the 2-year guarantee valid in the EU) and the sales guarantee (additional guarantee offered by the manufacturer, such as a 5-year warranty on a refrigerator). This new guarantee would be a manufacturer's offer of a warranty on the product's durabil-

ity for more than two years, during which the manufacturer is responsible for repairing or replacing the goods for the consumer. In the Chamber's assessment, the new guarantee type does not make it easier for consumers to understand warranties; instead, it makes it more complicated. Additionally, having three guarantees would create confusion for businesses as well, as they would need to differentiate and explain to consumers the conditions and duration of each guarantee. Furthermore, we opposed the change that requires traders to inform consumers about the reparability of all types of products through a reparability score or, if unavailable, provide relevant repair information to consumers (such as availability of spare parts and the ordering process).

Large companies also need supportive measures in the energy crisis

The Chamber repeatedly informed the government throughout the year that large enterprises also need support measures due to high energy prices. For example, when the European Commission proposed measures to alleviate high energy prices in September 2022, including a proposal that member states are allowed to apply regulated electricity prices to small and medium-sized enterprises without requiring state permission until the end of 2023, we informed the Ministry of Economic Affairs and Communications that large enterprises also require support. We reiterated the same position during the development of the draft legislation on universal electricity service for business consumers and in a letter sent to the government in December regarding high electricity prices.

Entrepreneurs are still awaiting solutions to critical issues in the education sector

Throughout the year, we repeatedly approached the Ministry of Education and Research to draw attention to deficiencies in the education sector and made proposals for addressing the issues. For instance, we proposed discontinuing the division of the high school mathematics curriculum into "basic" and "advanced" levels, setting a minimum threshold for the size of high schools, transferring the responsibility for ensuring quality basic education and

accessibility to the central government level, promoting integration between high schools and vocational educational institutions, and establishing systematic cooperation between vocational schools and employers. Additionally, we pointed out that the current system, where the majority of young people enrol in high school after completing basic education and only a smaller portion attend vocational and technical schools, is not sustainable. We also highlighted several problems related to the principle of inclusive education.

The European Commission's plan to limit greenhouse gas emissions may be too ambitious for businesses

In July 2022, the Chamber sent its views to the Ministry of the Environment regarding the European Commission's plan to limit the emissions of F-gases and other ozone-depleting substances in the European Union. For example, the Commission has proposed the phase-out of all equipment using fluorinated greenhouse gases with a global warming potential above 150, primarily including various cooling devices. We informed the ministry that there are still a significant number of such devices in Estonia, and rapid replacement of these devices is not feasible. We stated that we do not support the imposition of pricing on fluorinated greenhouse gases. Additionally, we drew attention to the fact that the impact assessment conducted by the Commission does not sufficiently consider the economic problems arising from the current geopolitical situation.

In spring, we addressed the government to ensure accessibility of natural resources

In March 2022, together with 11 organizations, we sent a petition to the government emphasizing that due to the war in Ukraine and sanctions, the availability of raw materials such as wood, metals, and agricultural inputs from Ukraine, Russia, and Belarus, has decreased or been hindered, affecting Estonian companies. We urged the government to make prompt decisions on how our companies can continue their activities at the same level and minimize the damage to the Estonian economy. In the letter, we also highlighted the importance of investing in the promotion of domestic bioresources utilization in both the short

and long term to reduce external dependence, through supporting investments and easing restrictions.

The Chamber proposed suspending the process of amending the Language Act

The Ministry of Education and Research published a draft law in November 2022 to amend the Language Act and Public Transport Act, which proposed stricter language requirements for foreign-language trademarks, audio advertisements, individuals working through digital platforms, and taxi drivers. For example, the draft law imposed an obligation on entrepreneurs to translate foreign-language texts on building signage containing words like hotel, cafe, bank, market, spa into Estonian. The Chamber proposed to the ministry to suspend the legislative process of the draft law because the problems that need to be addressed are not adequately clarified in the explanatory memorandum, and the question of why the specific changes included in the draft were chosen remains unanswered. The Chamber considered many of the proposed changes as overregulation. Additionally, the Chamber pointed out deficiencies in the impact analysis and other significant violations regarding good legislative principles. By the end of 2022, it was not known whether the ministry would take the Chamber's suggestions into account.

Estonia has taken on excessive commitments in the field of LULUCF (Land Use, Land-Use Change, and Forestry)

In October 2022, together with 10 organizations, we sent a public appeal to the government, drawing attention to the fact that Estonia has taken on burdensome obligations in the European Union in the field of LULUCF (Land Use, Land-Use Change, and Forestry). Estonia is required to sequester 2.5 million tons of carbon by 2030 in the field of land use and forestry. The Ministry of the Environment has estimated that meeting this obligation in the forestry sector alone would result in the loss of 14,000 jobs, mainly in rural areas, a decrease of 80 million euros in annual tax revenue, and a 2.5 percent decline in GDP. With the appeal, we sought a specific plan and action agenda from the government on how Estonia will cope with these impacts. We received a response

from the Ministry of the Environment stating that they are compiling an overview of possible activities and measures, but it will only be completed in 2023.

The unfair system of sick leave benefits for pregnant employees must be changed

In December 2022, the Chamber made a proposal to the Ministry of Finance and the Ministry of Social Affairs to amend legislation so that pregnant employees would not lose the sickness benefits paid by the Health Insurance Fund when the employer provides additional sickness benefits, and the additional benefits paid to pregnant employees would be exempt from social tax for the employer. The same principle applies today to employees on sick leave who are not pregnant. By the end of 2022, it was not known whether the Chamber's proposal would be incorporated into the laws.

Mandatory lawyer exams should not be imposed on corporate lawyers

In March 2022, the Ministry of Justice proposed introducing a mandatory paid lawyer's examination for lawyers representing companies and institutions in legal proceedings who are not attorneys. The Chamber opposed such a mandatory lawyer's examination requirement. The obligation to take a paid examination is not proportionate because in-house corporate lawyers generally participate in legal proceedings rarely, and a person who fails the examination may lose their job. Additionally, this intention would impose unnecessary additional costs on companies when replacing employees or outsourcing legal services at higher prices. By the end of 2022, it was not known how the ministry planned to proceed with this idea.

We wanted to know the progress of the state's budget revision

State budget expenses have significantly increased in recent years, but there is no certainty whether taxpayer money is being used as efficiently as possible and whether all expenses are necessary to achieve the country's important goals. Therefore, in January 2022, we turned to the Ministry of Finance to obtain information on the progress of the state

budget revision. We received a response from the ministry stating that the implementation of budget revision principles is part of the government's comprehensive and sustainable approach to public finance and the implementation of performance-based budgeting.

We made several proposals to amend the draft law on assessing the reliability of foreign investments.

The draft law currently under discussion in the Economic Affairs Committee of the Riigikogu states that a foreign investor from a third country must apply for a permit from the Consumer Protection and Technical Regulatory Authority to complete a foreign investment in a strategic sector in Estonia. The Chamber is not opposed to this draft law and understands the government's desire to establish a system for evaluating foreign investments to ensure Estonia's security. However, we believe that several amendments need to be made to the draft. For example, we proposed adding specific provisions to ensure legal clarity on the conditions under which the state is allowed to declare the foreign investment permit invalid. The legislative process of the draft will continue in the Riigikogu in 2023.

The liability of main contractors in the construction sector was reduced from the planned level based on the Chamber's proposal

On 15 October 2022, an amendment to the Employment Contracts Act came into force, which obligates construction contractors to pay wages to their subcontractor's employees under certain conditions. Based on the Chamber's proposal, a provision was added to the law stating that the amendment applies only to contracts concluded between the ordering party of subcontracting and the employer of the employee after October 15, 2022. Additionally, the Chamber's proposal to clarify in the law under which circumstances the contractor is exempt from paying wages to their subcontractor's employees was taken into account. The principle was added to the law that the contractor is exempt from their obligation if they have verified the background of their subcontractor and reasonably considered them

reliable, which is primarily reflected in the absence of payment defaults and the payment of social tax for employees.

Dealing with the issue of phantom mergers deserves praise, but the draft law also contains a lot of ambiguity

In October 2022, the Chamber submitted an opinion to the Economic Affairs Committee of the Riigikogu on the planned amendments to the Electricity Market Act, which mainly address the issue of so-called phantom mergers, where producers create technical capacity for electricity production and transmission but do not actually use it. This significantly hinders the development of the electricity grid and the addition of new electricity producers. The Chamber informed the Economic Affairs Committee that it considers addressing the issue of phantom mergers to be appropriate but made several proposed amendments to the draft. For example, we suggested that the deposit paid when entering into a connection agreement could be lower than the fee stipulated in the draft. It is currently unknown whether the Riigikogu will take the Chamber's proposals into account. The legislative process of the draft will continue in 2023.

We proposed easing the conditions for connecting renewable energy production equipment

The Ministry of Economic Affairs and Communications introduced a draft regulation in August 2022 that allows businesses to apply for support for the connection of renewable energy generation equipment to the distribution or main grid in industrial areas and adjacent areas. The initial version of the draft proposed that the production capacity of renewable energy generation equipment connected to the distribution or main grid should be at least one megawatt. The Chamber informed the ministry that the requirement of one megawatt is unreasonably strict and would limit the access to support. We proposed that the production capacity should be 200 kilowatts instead of one megawatt. The ministry took our proposal into account, and the corresponding support measure became available at the end of 2022.

The proposal for the Directive on distance financial services included several unreasonable requirements

The European Commission presented a proposal for a directive that imposes stricter consumer protection rules for distance financial services. The Chamber considers some of the new requirements to be unreasonable as they lead to overregulation, increase costs for companies, and it is questionable whether the planned changes will have a positive impact on consumers. For example, we opposed the requirement that a financial service provider must provide pre-contractual information to the consumer at least one day before entering into a distance financial services contract. Such a change would reduce the speed and smoothness of providing financial services and may not be in the best interest of consumers.

We expressed our position on the idea of creating a positive credit registry

The Ministry of Finance presented an intention to develop a draft law on credit information sharing in the summer of 2022, with the aim of creating a positive credit registry in Estonia. It would be a data collection or data exchange platform through which credit providers would share information about individuals' existing financial obligations with each other. The Chamber informed the ministry that addressing the issue of overborrowing is necessary, but a comprehensive impact assessment should be conducted before drafting the law. Firstly, more detailed information is needed to determine whether creating a registry is indeed the best solution to the problem of overborrowing. Additionally, further analysis should be conducted to assess the costs associated with establishing a data collection or data exchange platform. If the ministry determines that creating a positive credit registry is the best approach to address the issue of overborrowing, the Chamber's first preference is to do so through the creation of a national data sharing platform.

The Chamber does not consider the establishment of an extrajudicial resolution unit for financial disputes necessary

The Ministry of Finance proposed in June 2022 a draft to establish a non-judicial dispute resolution unit within the Financial Supervision

Authority to handle disputes between individuals and legal entities that are customers of financial services providers. According to the draft, the decisions of the new unit would be legally binding and enforceable. The Chamber informed the ministry that creating a non-judicial dispute resolution unit for financial disputes is not necessary, as there are already avenues for resolving financial disputes between businesses, such as through courts, arbitration, and mediation.

The rules related to entrepreneurship accounts need to be updated

In November 2022, the Ministry of Finance presented an intention to develop amendments to the simplified taxation of entrepreneurial income law, which includes several proposals to simplify the regulation of entrepreneurship accounts. The Chamber supports the implementation of several innovations. For example, we view the elimination of higher tax rates positively and consider it necessary to provide companies with the opportunity to verify the existence of an entrepreneurship account. However, we asked the ministry to conduct a more thorough analysis of the proposed change, which states that a company would not have to pay income tax if a person provides services to the company through an entrepreneurship account. Such a change carries the risk of replacing employment relationships with apparent self-employment through entrepreneurship accounts, leading to unfair competition.

Chamber's achievement: The obligation to notify the distribution of Class I medical devices was not implemented

The draft law amending the Medical Devices Act, prepared by the Ministry of Social Affairs, initially included an obligation for distributors of medical devices, including various patches and dressings, classified as Class I, to notify the Health Board about their first distribution in Estonia. The Chamber proposed leaving this obligation unimplemented because the risk of adverse effects associated with these devices is very low, and therefore, there is no need for such an obligation. Thanks to our proposal, the ministry abandoned the plan to introduce the new notification obligation.

We submitted several proposals to amend the draft law on continuing education

In June 2022, the Ministry of Education and Research introduced a draft law amending the Adult Education Act, which, among other things, establishes rules for evaluating the quality of further training. The Chamber welcomes the ministry's decision to abandon the previous idea of imposing a mandatory quality evaluation requirement on every further training institution that offers training funded by the state. However, we maintain that the most effective solution for evaluating the quality of further training is the existence of a public and comparable feedback system, rather than formal quality assessments by officials.

The new Energy Efficiency Directive sets ambitious targets for building energy efficiency

The European Commission has initiated a draft directive as part of the European Union's "Fit for 55" climate package, addressing the topic of building energy efficiency. According to the draft, buildings constructed from 2030 onwards must be nearly zero-energy buildings, and the energy efficiency of existing buildings with lower energy performance must also be improved. The Chamber views this initiative positively but proposed conducting an impact assessment to determine the costs that society should anticipate and whether bearing such costs within the timelines specified in the draft is feasible without causing overheating of the construction market. If the impact assessment indicates that it is not reasonably achievable, the Chamber suggests extending the deadlines set in the draft.

Lawyers provided advice to 185 companies

In 2022, members of the Chamber actively utilized the services of our lawyers. The lawyers provided guidance to members in all significant areas that businesses encounter in their daily operations, such as contracts, employment law, and public procurement. Consultations related to contracts continued to be of great interest to entrepreneurs. We assisted companies in drafting various types of contracts (mainly sales and service contracts), making amendments to existing contracts, and conducting contract analyses.

COURT OF ARBITRATION OF THE CHAMBER OF COMMERCE

The Court of Arbitration is an alternative format for settling disputes in which the parties to a legal dispute present their positions to an independent third party for decision-making. Did you know that the term “arbitration” is also simultaneous purchasing of securities or goods on different markets with the aim of earning risk-free profit from the difference of market prices. The Court of Arbitration of the Estonian Chamber of Commerce and Industry operates as a permanent arbitration court since the year 1992.

The Court of Arbitration is organised by the Estonian Chamber of Commerce and Industry, and the work of the Court of Arbitration is managed by a seven-member Council of the Court of Arbitration whose members are appointed by the Board of the Estonian Chamber of Commerce and Industry for three years. According to the rules of the Court of Arbitration, the court of arbitration settles disputes arising from private law, including foreign trade and other international business relations with the cost of action starting from €1,000. In practice, there have been disputes from a couple of thousand euros to tens of millions of euros.

In 2022, the Court of Arbitration received 8 statements of claim (including counter claims). The processing of two cases was ended without being delivered to arbitration, as the plaintiff withdrew the claim (potentially, the parties reached an extra-judicial agreement). In one case, the parties requested suspension of the processing already after the materials were sent to the Court of Arbitration (the parties held active negotiations). In six cases, the Court of Arbitration has been set up and the proceedings are ongoing.

- In five cases of those received in 2022, at least one of the parties was from outside Estonia. We value highly that Estonian companies trust us and choose us to settle their potential disputes.
- In international disputes, the parties were companies from Ukraine, Belarus, Monaco, Latvia and Lithuania.

- The main cause and object of the disputes is contracts. The topics varied greatly: purchase, sale, and delivery agreements, auditing services, rental, contract work, guarantee, investment, and shareholder agreements. Among other things, an application for securing a claim was also submitted to the Court of Arbitration, which fell under the jurisdiction of the competent Belarusian court.
- In 2022, the sessions took place in ‘classic’ or offline as well as hybrid and online format.

REPRESENTATIVE OF THE CHAMBER OF COMMERCE AT THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE

In Brussels, the consultative body known as the European Economic and Social Committee (EESC), which includes representatives of employers, workers, and other NGOs from all member states, was also affected by the war in Ukraine in their day-to-day work in 2022. Therefore, the representative of the committee, Reet Teder, had her main focus on the war in Ukraine. In 2022, Reet Teder represented the interests of entrepreneurs as a member of the employers’ group and actively participated in the work of three different sections: INT (internal market, consumer protection), ECO (macroeconomics, tax policies), and TEN (transport, energy, infrastructure). Reet Teder was also involved in the EESC’s category for micro and SMEs and was a member of the EESC’s Observatory of the Digital Transition and the Single Market. The main focus on Ukraine involved repeated statements of support for Ukraine during EESC plenary sessions, making changes and additions to EESC opinions to prevent the reduction and downplaying of Russian aggression, and explicitly supporting Ukrainian sovereignty in the texts of opinions.

Among other achievements, successful protection of the interests of entrepreneurs (including energy-intensive companies) in various topics related to energy, energy prices, production, and energy accessibility can be highlighted. The result was an agreement that even energy-intensive companies can be sup-

ported. Furthermore, the fight for the admissibility of nuclear energy was successful, and the result was that nuclear energy remained a possible energy source in policy documents. In the field of tax policy initiatives, proposals submitted by Reet Teder for the taxation of intermediate companies were accepted to protect the interests of legitimate operating and exporting companies. Regarding the regulation of taxation for cross-border teleworkers, proposals aimed at avoiding the unintentional creation of a permanent establishment for companies were accepted. Reet Teder also contributed to a major success in the EESC Employers' Group, as the European Commission accepted the need for competitiveness checks in various initiatives.

In total, Reet Teder participated in more than 50 EESC meetings, seven working groups, and submitted over 25 amendments to various opinions, either individually or in collaboration with colleagues.

Excerpt from Reet Teder's speech at the EESC plenary session on June 16, 2022, regarding the war in Ukraine: "Devastating war is raging in Europe. The Russian aggressor is trying to destroy and crush Ukraine. However, a different kind of war is also being fought here, namely an information war. In this war, bullets don't fly, but words do. Words can achieve a lot. To paraphrase Rockefeller, who once said, 'The crash begins with a cent, not a million,' I want to emphasize the importance of one word in the information war. It can be used as a pretext to start a war. Let's take the word 'Nazi,' for example. That's exactly what Russia uses to justify its aggression against Ukraine. Now, I will explain what Nazism means in Russia's interpretation, or who is considered a Nazi by Russia. It can be said that three characteristics are sufficient. First, the desire for independence; second, the use of one's own language, not the Russian language; and third, the refusal to recognize Russia's supremacy in all matters. In reality, the last characteristic is enough. This way, the label of Nazi can be attached to any neighbouring country of Russia as needed...".

CHAMBER OF COMMERCE DESIGNING EDUCATION POLICY

In 2022, under the leadership of the Chamber of Commerce, the nationwide initiative Tööle Kaasa! took place for the fifth time. Although the health crisis still had an impact on the environment, the initiative saw an increased participation of students compared to 2021, and a larger number of businesses and schools were accustomed to utilizing digital channels more effectively. The feedback from entrepreneurs and schools was positive, and the participation of various businesses/organizations indicates that many employers consider collaboration with schools important and highly value the opportunity to introduce their field of activity to students. The initiative was aimed at students in grades 1 to 9, and as part of it, Estonian companies opened their doors to employees' children for at least one day, in collaboration with schools and parents, to provide them with better and more diverse opportunities to explore the working world. The Chamber of Commerce collaborated with the Ministry of Education and Research, the Education and Youth Board, the Estonian Unemployment Insurance Fund, and the Estonian Career Counsellors Association in implementing the initiative.

In 2022, the Chamber of Commerce continued to contribute to the entrepreneurship education program called Edu ja Tegu. This nationwide program, led by the Ministry of Education and Research, aims to develop entrepreneurship education at all levels of education and foster an entrepreneurial mindset.

As part of the program, we have involved entrepreneurs in various activities to make education and entrepreneurship education more practical and to encourage greater collaboration between schools and businesses. In collaboration with the Chamber of Commerce's entrepreneurship education program "Edu ja Tegu" and the Estonian Research Council, online seminars were held for schools and businesses, where experience stories were shared regarding the collaboration between Estonian schools and companies. In practical workshops, various forms of collaboration and opportunities offered by the virtual world were discussed.

SERVICES OF THE CHAMBER OF COMMERCE TO THE MEMBERS

Services of the Estonian Chamber of Commerce and Industry are divided as follows:

- business visits and delegations;
- information and partner services through the Enterprise Europe Network (including procurement monitoring);
- foreign trade services;
- trainings, seminars and other events;
- export and foreign trade consultations;
- international projects;
- services through specific projects (such as development of creative industries and environmental and energy consultations);
- other services (advertising, renting of rooms etc).

Business visits and delegations, B2B meetings

When in 2020 and 2021 the regular occurrence of visits was hindered by a global pandemic and travel restrictions, in 2022, a war broke out in Ukraine. This cast high-level visits in a completely different light.

At the beginning of 2022, we organized two high-level visits to the United Arab Emirates - one in collaboration with the Ministry of Foreign Affairs and the other with the Ministry of Rural Affairs.

In 2022, we conducted five contact trips in partnership with the Estonian Entrepreneurship and Innovation Fund: to Japan, Singapore, Tanzania, Kenya, as well as two contact trips to South Korea, and two high-level visits to Azerbaijan and Ukraine.

We took female leaders on an inspirational trip to Berlin, and HR managers on a familiarization tour of the best HR practices in Barcelona. Additionally, we hosted several incoming visits: business delegations from Croatia, the Czech Republic, and Georgia.

Contact services within the framework of the Enterprise Europe Network

In Estonia, the activities of the Enterprise Europe Network (EEN), involving six partners, continued in 2022 (co-funded by the European

Commission, Enterprise Estonia (EAS), and the partners themselves).

With a network of over 600 partners worldwide, there is an opportunity for Estonian entrepreneurs to find market information and collaboration partners in the desired foreign country. In 2022, specific contacts were facilitated for 55 Estonian companies. Additionally, B2B meetings take place in various target countries, where local companies have the opportunity to participate. In 2022, a total of 88 Estonian companies participated in 14 different B2B matchmaking events. Throughout the year, nine cooperation agreements were signed between various Estonian and foreign companies.

Foreign trade

The number of issued certificates of origin was more modest compared to the previous year. We issued a total of 20,123 certificates, which is comparable to the pandemic year of 2020. The majority of certificates continue to be issued to Russia, Ukraine, China, Belarus, and Turkey. Due to the sanctions imposed on Russia in connection with the war in Ukraine, exports and the number of necessary export documents also decreased. It is good to note that despite the war, the use of ATA Carnets for 2022 continued. The intensity of physical meetings and professional events worldwide has not fully recovered, but a slight increase is noticeable. We issued a total of 85 ATA Carnets. Turkey was used for the filming of the controversial reality show *The Villa* (<https://www.villatv.ee/browse>), with the operators' equipment and props being transported using ATA Carnets. Undoubtedly, the most popular countries as ATA Carnet destinations are the United Kingdom and Norway. We continue to be partners with the Ministry of Foreign Affairs and the European Commission in matters of foreign trade.

Trainings, seminars and other events

In 2022, we organized 100 events with a total of 2,500 participants. Many of these events took place either 100% virtually or as hybrid events, meaning participants had the option to attend either in-person or virtually.

Among other things:

- In collaboration with the Estonian Entrepreneurship and Innovation Fund and Swedbank, we conducted the 'Made in Estonia 2022' export conference.
- In collaboration with the Embassy of Canada in Estonia, the Embassy of Sweden in Estonia, TELIA Eesti AS, and SpeakSmart, we launched the application process for the Female Leaders' Accelerator, which will begin in January 2023. We received a total of 120 applications for 25 spots.
- We continued our collaboration with the Estonian Food Industry Association, with whom we organized two product development days for the food sector and conducted virtual networking meetings.
- As part of the external expert engagement service, we continued our collaboration with the Estonian Entrepreneurship and Innovation Fund. This service provided an opportunity for local companies to engage market experts to enter different markets. We partnered with experts in European, US, UAE, East African, and Asian markets to find experts and/or manage projects.
- Various seminars were held on new regulations in the financial and accounting field, labour law, board members' responsibilities, and many other relevant topics.
- In collaboration with the Tallinn Strategy Centre, we organized a branding training.
- In collaboration with the Estonian Entrepreneurship and Innovation Fund, we organized various digital export training programs.
- In collaboration with the Estonian Information System Authority, we helped implement a cybersecurity conference and training sessions in the Dominican Republic.

Export and foreign trade consultations

Export counselling has been helpful for both new and experienced exporters. Many of them focused on adapting to the changing export landscape: how to find contacts when physical events (sector-specific fairs and industry conferences) are not taking place. During counselling sessions, we were able to introduce the service of engaging external experts through the Estonian Entrepreneurship and Innovation Fund, in which we were a partner. Receiv-

ing financial support from the government to engage external experts during difficult times is definitely beneficial. Several success stories have emerged from the users of this service. Notable examples include Tanel Veenre's jewellery brand TVJ entering the Chinese market and the soft drink producer Õun Drinks entering the Swedish market.

The Chamber of Commerce employees have been providing international trade advice to their clients for years. Exporters whose goods reach third countries confirm that this has significantly streamlined their work and accelerated their ability to navigate necessary customs procedures. Among them, the counselling services are particularly appreciated by those who have had no previous experience exporting goods outside the European Union. Due to the war in Ukraine, there was heightened interest from companies regarding their transactions and goods regulated by each new package of EU sanctions. There was continued interest and specific inquiries from exporters regarding exporting to the United Kingdom.

International projects

Throughout the years, the Estonian Chamber of Commerce and Industry has participated in various international projects. In 2022, we participated in eight projects with diverse directions and focuses..

The international projects were the following:

- The implementation of the EU4BCC project, which started in December 2020, will continue until the summer of 2023. The project activities were frozen for two months in 2022 and later expanded and extended due to the direct impact of the war in Ukraine on the initial action plans. The project is coordinated by the European Association of Chambers of Commerce and Industry (Eurochambres) and funded by the European Union's EU4Business initiative. The aim of the project is to promote exports and cooperation between the European Union and six Eastern Partnership countries. The Chamber of Commerce is involved in a different role this time, acting as an evaluator of project proposals submitted by business organizations and as an advisor

for funded projects in the creative industries consortium. Project activities in Estonia were also carried out as part of this project. The project activities take place in five areas. In December 2022, the final conference of the creative industries sector took place in the capital of Georgia, Tbilisi. In 2023, in addition to advising individual projects of the EU and Eastern Partnership countries, the Chamber of Commerce will offer interesting opportunities for entrepreneurs and business organizations for individual and group learning trips and networking.

- The pilot project GOOSE, funded by the European Commission, which started in July 2021, continued its implementation. The focus of the project is to help small and medium-sized enterprises (SMEs) access third-country markets through public procurement. During the project, companies are provided with expert strategies, tools, advice, and guidance to enhance their capabilities and knowledge in order to compete in public procurement worldwide, particularly in the project's target countries. The project has six target countries: Chile, Colombia, Norway, Serbia, Japan, and Vietnam, and four focus areas: green economy, ICT, smart cities, and healthcare. In 2022, webinars were conducted to introduce the target countries and sectors. In addition, companies can request public procurement monitoring alerts from the project's website. The four partners of the project are located across Europe: Agència per a la Competitivitat de l'Empresa (ACCIÓ) in Spain, Flanders Invest & Trade (FIT) in Belgium, Chamber of Commerce and Industry of Slovenia (CCIS) in Slovenia, and Estonian Chamber of Commerce and Industry (EKTK). For more information, visit the project's website: www.projectgoose.eu
- Through empowering women entrepreneurs, it is possible to help developing countries grow their economies faster and more sustainably while ensuring gender equality in wages and employment. For this purpose, the Estonian Chamber of Commerce and Industry, in collaboration with the Georgian Chamber of Commerce and Industry, launched a project targeting young women entrepreneurs in Georgia. The women's entrepre-

neurship development program lasted from 1 September 2021 to 30 October 2022, and was funded by the Estonian Ministry of Foreign Affairs from development and humanitarian aid funds. As part of the project, two virtual forums were organized to inspire and network women entrepreneurs and leaders. Additionally, a 6-month mentoring program was conducted, where 20 young women entrepreneurs from Georgia were paired with mentors from Estonia to develop themselves and their businesses. Two study visits for women entrepreneurs were organized, one to Georgia and another to Estonia, along with specific training sessions for mentors on branding, EU customs regulations, and export plans. Over 400 women entrepreneurs participated in various project activities and training sessions, and the networking created through the project continues beyond the project, with at least five mentor-mentee pairs maintaining communication.

- We continued the implementation of the project TOURBAN - Enhancing Innovation in Tourism Enterprises for Sustainable Urban Tourism Development targeting the tourism sector. The aim is to help tourism businesses make their business models more sustainable, resource-efficient, following the principles of the circular economy, and reducing their CO2 footprint. The project involves 7 important tourist cities in Europe: Barcelona, Amsterdam, Budapest, Copenhagen, Dubrovnik, Kiel, and Tallinn. As part of the project, a 12-month international acceleration program was conducted, with seven Tallinn-based companies participating. In 2022, online training sessions, web-based networking events, and advisory sessions were organized. The lead partner of the project is the Barcelona Chamber of Commerce, with partners including the Estonian Chamber of Commerce and Industry, B.LINK, Barcelona Strategic Projects S.L., Institute for Tourism Research in Northern Europe, Breda University of Applied Sciences, City of Dubrovnik Development Agency, Creative Business Network, and Hungarian Hospitality Employers' Association. For more information, visit www.tourban.eu.
- The project LEF Network to China: Latvia-Es-

- tonia-Finland Export Support Cooperation Network to China has ended. As part of the project, joint business trips to China were organized for Estonian, Latvian, and Finnish companies, participation in specialized trade fairs with a joint stand, establishment of a showroom for Estonian, Latvian, and Finnish wood products in China, development of marketing materials in Chinese introducing the sector, export training sessions, market research, and participation in the Chinese wood sector conference. The aim of these activities was to reach the right partners in China and help companies develop their networks. The lead partner of the project was the Latvian Chamber of Commerce and Industry, with partners including the Estonian Chamber of Commerce and Industry, Latvian Timber Construction Cluster, Estonian Woodhouse Association, and Satakunta University of Applied Sciences from Finland. For more information, visit www.lefnetworkchina.eu.
- The implementation of the project QUALIFY - Quality standards and authenticity to foster competitiveness of agrifood SMEs continued, addressing the prevention of food fraud and control of food quality in the food sector. The project involves the Government of Catalonia - Department of Agriculture, Livestock, Fisheries and Food (lead partner, Catalonia), the Estonian Chamber of Commerce and Industry, the Chamber of Agriculture of la Vienne (France), the Chamber of Commerce and Industry (Slovenia), the Bulgarian Chamber of Commerce and Industry (Bulgaria), and the Region of Thessaly (Greece). The aim of the Qualify project is to improve quality management standards in SMEs, avoiding fraud and implementing better and more complex quality standards that comply with legislation and ensure better and more competitive products. Read more at www.interregeurope.eu/qualify.
 - The implementation of the project Recruitment of the Young Workforce: Innovative HR Management (REGROW) continued. Many European Union countries face a serious shortage of young skilled workers, especially among SMEs. At the same time, many SMEs struggle with integrating new employees into

the company and establishing mutually satisfactory relationships. The aim of the project is to create an innovative HR management model and help SMEs recruit essential workers, especially from the millennial and Z generations. The project has 7 partners and is co-funded by the European Union's ERASMUS+ program. Training modules developed within the project on the fundamentals of HR management and mentoring were tested through three pilot training sessions in Estonia. A total of 49 participants took part, and the feedback was very positive. The project will conclude in early 2023, with the presentation of project results at the final conference in Tallinn..

- The KNOWMAN project (Knowledge Management Training for KIBS SMEs) promoting knowledge management in businesses was launched in November 2021 and will last for two years. The implementation of activities is funded by the Erasmus+ program, and project partners are located in four countries: Estonia, Italy, Poland, and Romania. KNOWMAN focuses on designing and providing practical and interactive knowledge management materials and training for small and medium-sized enterprises (SMEs) offering knowledge-intensive business services (KIBS). In 2022, project partners conducted interviews with 16 representatives from entrepreneurs in each partner country to identify knowledge management-related challenges (40+). Based on these identified challenge groups, easily accessible information materials will be created to increase awareness among entrepreneurs. For more information, visit <https://knowmanproject.eu/>.

OFFICES OF THE CHAMBER OF COMMERCE

JÕHVI OFFICE IN 2022

Last year was extremely challenging - it was marked by the war in Ukraine, the fastest inflation rate in developed countries in forty years, and a devastating increase in raw material and energy prices that severely impacted the financial indicators of many companies. Despite the

difficult circumstances, the majority of companies in Ida-Virumaa managed to maintain their operations, and the Jõhvi Office of the Chamber of Commerce made every effort to support them. We informed the general public about the concerns and joys of entrepreneurs, and the branch manager appeared as a guest on several Russian-language programs targeting the Russian-speaking audience, such as **Narodu Vazhno** and **Kofe+**. In collaboration with the county newspaper *Põhjarannik*, we published inserts introducing the Just Transition process titled "Our Europe." Additionally, the newspaper *Põhjarannik* selected Margus Ilmjärv, the head of the Jõhvi Office, as the mediator of the year.

International cooperation

Due to the small size of the Estonian market and the growth aspirations of our companies, the Jõhvi Office organized several events that provided companies with information about target markets of interest to them. In June, a study trip to **Kazakhstan** took place, followed by a study trip to **Turkey** in September, and at the end of the year, a business delegation contact trip to **Kazakhstan**. The participating companies on these trips gained an overview of the business environment in the visited countries and met with local entrepreneurs who were suitable cooperation partners for our companies based on their field of activity. The study trips were supported by the Ministry of Finance from the Ida-Virumaa program **Consulting and Training Related to the Export Development of Entrepreneurs and the Introduction of New Technologies**, and the success of all trips was greatly contributed to by our embassies in **Astana** and **Istanbul**. In April, a virtual seminar on the business environment in **Kazakhstan** was also organized with the assistance of the **Embassy of Kazakhstan** in Tallinn and the **Kazakhstan Investment Agency**.

Of course, the Jõhvi Office could not remain uninvolved in assisting **Ukraine**, and in this area, two lines of action are worth mentioning. Firstly, the Office collected cooperation proposals received from Ukrainian companies through various channels and published them on the Chamber of Commerce website. Sec-

ondly, the manager of the Jõhvi Office participated in eight trips, during which assistance packages were delivered to the Ukrainian border and handed over to Ukrainian chambers of commerce. The funds for the purchase of aid packages were raised in cooperation with the Estonian Defence Industry Foundation (riigikaitse.ee/mida-oleme-teinud/).

Meetings were also held with ambassadors of Kazakhstan and Moldova, as well as the First Secretary of the Ukrainian Embassy, to discuss opportunities for promoting international cooperation between companies.

Development of the county

Traditionally, the Jõhvi Office of the Chamber of Commerce has actively contributed to various activities that are important for the development of entrepreneurship in the county. In the past year, the manager of the Office participated in the work of the **Just Transition Steering Committee** and the **Education and Research Measures Steering Committee** of the Just Transition Fund, and serves as an assessor in the evaluation committee for the measure **Enhancing Local and Regional Development Capacity**. The Office is involved in the councils of the **Ida-Virumaa Vocational Education Centre** and the **Ida-Viru Business Centre** to represent the interests of entrepreneurs.

Trainings

To inform entrepreneurs and facilitate the exchange of experiences, the Jõhvi Office has traditionally organized various events. In early January, in collaboration with **Prudentia Advisory OÜ**, a seminar was held discussing investment, valuation of company value, and trends in the Estonian startup landscape. At the beginning of the year, a business dinner took place, summarizing the previous year and addressing the challenges of the upcoming year with the Minister of Entrepreneurship and the Chamber of Commerce leadership. The beautiful atmosphere of **Saka Manor** and the exquisite and delicious dishes prepared by the chefs contributed to the festive mood. At a business breakfast held at the Jõhvi restaurant Vironia, employees of the **Ida-Viru Entre-**

preneurship Centre spoke about the support measures from the Just Transition Fund available to entrepreneurs in 2023. These employees will provide guidance to entrepreneurs in the application process when the measures become available.

Recognising companies

To recognize the most outstanding companies in Ida-Virumaa, the Jõhvi Office of the Chamber of Commerce, together with its partners, announced the **Ida-Virumaa Companies of the Year 2022** competition, and the winners were honoured at a festive ceremony held at the Estonian Oil Shale Museum in December. The title of **Ida-Viru Business Achievement of the Year 2022** was awarded to **Aquaphor International OÜ**, a member of the Chamber of Commerce, which has been producing various water purification systems in Ida-Virumaa for almost ten years. In addition to the Business Achievement of the Year, winners were also announced in the following categories: student company **Aiamehed** (Ida-Viru Youth Entrepreneurial Achievement of the Year 2022), **NGO Pimedate Ööde Filmifestival** (Ida-Viru Entrepreneur's Friend of the Year 2022), **Purtse Pruulikoda OÜ** (Ida-Viru Implementer of Euro Funds of the Year 2022), **Testimis OÜ** (Ida-Viru Newcomer of the Year 2022), **Mehntack OÜ**, **Mäetaguse SPA** (Ida-Viru Tourism Company of the Year 2022), **NTT OÜ** (Ida-Viru Small Business of the Year 2022), and **Astri Grupp – Fama and Astri Centers in Narva** (Ida-Viru Green Transformation Achievement of the Year 2022).

European Union and Ida-Virumaa

Based on the agreement with the Estonian representation of the European Commission, the Chamber of Commerce continued the operation of the **Europe Direct Information Centre in Jõhvi** in 2022. The centre aims to provide advice to individuals and legal entities on all matters related to the European Union and organize informational events for both the general public and specific target groups. Designing support measures targeted at entrepreneurs for the Just Transition was one of the important topics in 2022.

We also informed the public and entrepreneurs about various topics related to the European Union and recognized the most successful users of EU funds.

Company visits

To gain a first-hand understanding of the concerns and joys of entrepreneurs, we visited several Chamber of Commerce members and partners in Ida-Virumaa during the summer with colleagues. We would like to thank the warm welcome and sharing of thoughts from **Oil Shale Competence Centre, Enefit Power AS, Waldchnep OÜ, Narva-Jõesuu Medical Spa, restaurant Franzia, NPM Silmet AS, and Ida-Viru Investment Agency!**

Key facts about the Jõhvi Office's activities in 2022:

- The Jõhvi Office of the Chamber of Commerce issued and confirmed over 250 certificates of origin or other foreign trade-related documents to support the export of Ida-Viru companies.
- Over 200 participants attended seminars, conferences, and trips organized with the participation of the Jõhvi Office.

TARTU OFFICE

Tartu Office's work in 2022 encompassed not only daily activities but also the establishment of new traditions.

The historically first member event in Southern Estonia, a Discgolf tournament, was initiated. It took place on 20 May 2022 at Tartu Terminal Oil Annikoru Discgolf Park. 62 competitors participated in two different competition classes, with teams representing various companies, allowing a maximum of two teams from one company. Despite the cold weather, members from all over Estonia attended the event.

Another hopefully long-lasting tradition was established in collaboration with the Tartu City Government. Within the framework of the Best Entrepreneur of Tartu County 2022, we announced, for the first time, the Best Young

Entrepreneur of Tartu County, which was awarded to Kadri Haljas from Triumpf Research OÜ.

Events

Throughout the year, the office organized ten paid training sessions, with 243 participants showing interest. The number of participants has decreased slightly (8%) compared to the previous year. The training market has become highly competitive. We also provided a paid recording service for this year's training sessions, which was utilized eight times. The decrease in the number of participants may be attributed to the high supply in the training market and the easy accessibility of information. Due to public health safety, we decided to conduct the spring training sessions online. The decision was made based on security and market demand. The three-module financial training cycle for key personnel continued to be popular, with a total of 153 participants in the spring and autumn seasons. As a new course, we organized three modules on leadership resilience.

Shortly before the events in Ukraine, meetings were held in Tartu with members and representatives of the Ukraine-Kherson Chamber of Commerce and Industry.

In 2022, we once again participated in the Entrepreneurship Week, which mainly focused on two target groups: students and young entrepreneurs. The seminar organized by the Tartu office, Employer Branding and Employee Onboarding, as a hybrid event, proved to be very successful. It took place at Aparaaditehas, with nearly 20 attendees, and it was followed by 246 participants through a live stream on Facebook. The speakers were Ave-Gail Kaskla-Kuprys (A-G Projekt), Hannela Viigi (Foxway), Gerlyn Okas (Uus Maa Real Estate), and Merelle Zeiger (Gustav Cafe).

In addition, it has been the goal of the Tartu Office to visit local businesses to identify the interests and needs of local entrepreneurs. A total of 17 companies were visited: **OÜ Sangar, Acino Estonia OÜ, Valio Eesti AS, Tartu Mill AS, OÜ Puidukoda, AS Viiratsi Saeveski, Terminal**

Oil OÜ, Peat Mill OÜ, VOCO, Solarstone OÜ, Vara Saeveski OÜ, Baltic Element OÜ, Conec-tra OÜ, Hanza Mechanics Tartu AS, Huum OÜ, A.Le Coq AS, Võru Tarbijate Ühistu.

Participation in working groups

We participated in the work of various working groups and committees aimed at promoting local entrepreneurship, such as the roundtable on supporting entrepreneurship structures coordinated by the Tartu City Government.

We began work in the evaluation committee for the measure Enhancing Local and Regional Development Capacity.

We participated in the Tartu Trailblazers Alley jury - Tarmo Noop and Katrin Õunap were chosen this year as worthy of leaving their mark.

Work in the Tartu Business Advisory Foundation Council continued.

Foreign trade documents

During the year, the Office issued 1,593 certificates of origin. Compared to the previous year, their number increased by 15% in 2022. The majority of origin certificates were issued for goods moving towards China, India, and the USA, with Tartu being the primary location of issuance.

PÄRNU OFFICE

In 2022, the activities of the Pärnu Office were focused on providing services to companies operating in Pärnu and elsewhere in Estonia. This involved organizing training sessions, business breakfasts, and contributing to the establishment of business contacts in foreign markets. A tradition of visiting companies in the Pärnu region was initiated to gain a better understanding of their needs and preferences.

Seminars and trainings

The Pärnu Office organized five training seminars in 2022. The seminars Financial Statements for 2021 took place in Pärnu and Tallinn, while Current Tax Issues, Fringe Benefits, and Future Tax Changes were organised in Pärnu.

The seminar Tax Changes and Current Tax Issues was held in Kuressaare and Tallinn. A total of 97 participants attended our organized seminars.

Business breakfasts

Our organized business breakfasts have become a trademark in the local community, where important individuals meet entrepreneurs and representatives from the public sector. Last year, we successfully conducted four business breakfasts. Guest speakers included **Ülo Kaasik**, Vice President of the Bank of Estonia, **Paavo Nõgene**, CEO of Tallink Grupp, **Robert Kitt**, CEO of Utilitas Eesti AS, and **Toomas Luman**, President of the Estonian Chamber of Commerce and Industry. In total, 78 individuals participated in our business breakfasts in 2022.

Afternoon on Economic Topics

In 2022, we were able to continue the format that had been postponed for two years due to COVID-19 restrictions. The Chamber of Commerce's Pärnumaa members and key clients of Swedbank met for the 13th time at our organized afternoon on economic topics. Inspiring ideas and valuable knowledge were shared by Professor **Urmas Varblane** from the University of Tartu's International Business Department, **Urmas Simson**, Head of Credit Risk Control Department at Swedbank, and nature journalist and traveller **Hendrik Relve**.

Participation in the Pärnumaa Vocational Education Centre's Advisory Board and the University of Tartu Pärnu College's Council

The Chamber of Commerce is represented by three members in the Pärnumaa Vocational Education Centre's Advisory Board, with Toomas Kuuda, the head of the Pärnu Office, serving as the chairman of the advisory board. Additionally, the Chamber of Commerce is a non-university member of the University of Tartu Pärnu College's Council. These activities contribute to the collaboration between vocational education centres, Pärnu College, and businesses, aiming to develop curriculum based on the interests of employers.

Awards

The Responsible Entrepreneur of Pärnumaa award presented by the Pärnu Office of the Chamber of Commerce for the 12th time was given to **SW Energia OÜ** and its CEO **Tarmo Saarts** in 2022.

The award is given to a company whose activities have significantly contributed to the development of the local community and whose economic indicators have consistently been strong over the years.

Contributions to Organization and Participation

- Competition Best Student Company of Pärnumaa 2022
- Pärnumaa Entrepreneurship Week
- Pärnu City Entrepreneurship Support Commission
- Tallinn University of Applied Sciences competition Best Business Model
- Pärnumaa Achiever competition for determining the best companies
- Pärnumaa Development Cooperation
- Vocational Education Assessment Council of the Estonian Education Quality Agency
- Interreg IVa 2021-2027 Estonia-Latvia Cooperation Program Monitoring Committee
- Working group for the development of business environment indicators for local governments on the minuomavalitsus.ee platform by the Ministry of Finance

Trade fairs

The task of the Pärnu Office of the Chamber of Commerce was to organize the construction of a joint stand for Estonian companies and their exhibition at the international food and beverage sector fair GULFOOD 2022, which took place in Dubai in February. There was a great interest in our stands and products, and we were pleased to contribute to promoting Estonia.

Foreign trade documents

In 2022, the Pärnu Office issued **3,723** certificates of origin and other foreign trade-related documents.

SAAREMAA OFFICE

The aim of the Saaremaa Office is to ensure the accessibility of daily services, consultations, seminars, training sessions, and foreign trade documents for the members of the Chamber of Commerce in Saaremaa and Hiiumaa.

The Saaremaa Office issued and certified 114 foreign trade documents in 2022.

Events

In November 2022, the Saaremaa Office, in cooperation with the Pärnu Office, organized a training seminar on tax changes, which was attended by over 30 people.

CHAMBER OF COMMERCE AS A MEETING PLACE FOR ENTREPRENEURS

In 2022, several traditional member events took place. Due to the war in Ukraine, we decided to cancel the Spring Ball and instead held the Chamber's Anniversary Ball at the Tallinn Hilton Park Hotel in the autumn. The usual events, such as the Tennis Tournament, Golf Tournament, and Opening of the Business Season, also took place.

Tennis tournament

On Saturday, 28 May, the Chamber of Commerce and Harmet Tennis Tournament was held in Pärnu. A total of 20 pairs participated in the tournament, competing for a trophy and flight tickets provided by Turkish Airlines.

The winners of the tournament were Paul Latserus (Ernst & Young Baltic AS) and Meelis Sep-pam (TREV-2 Grupp AS), followed by Ain Laus-maa (Menu Meedia OÜ) and Kadi Miilits (Tori Timber OÜ) in second place, and Janar Kalmus (IPF Digital OÜ) and Marilyn Orm (Tori Timber OÜ) in third place. The consolation tournament winners were Alice Salumets (Rödl & Partner OÜ) and Sven Vismann (Telia Eesti OÜ).

Golf tournament

On 8 June, golf enthusiasts and entrepreneurs gathered at the Estonian Golf & Country Club in Jõelähtme for the Chamber of Commerce and

Matek Golf Tournament. There were 17 participating companies with a total of nearly 80 players who enjoyed a wonderful day outdoors with colleagues and business partners. The tournament was played in a Scramble format in teams of 3-4 members.

The winning team of the tournament was Solar4you OÜ (Jaanus Simson, Janno Sild, Rene Agurauja, and Kristjan Spongolts). Enics Eesti AS (Hannes Jennsen, Kaur Andres-son, Eva-Liisa Andresson, and Maido Rõivas) secured the second place, while Fresh-Est OÜ (Kadri Veskimeister, Kerli Mätas, Mark Mih-hailenko, Norman Veskimeister) came in third.

Opening of the Business Season

On 27 August, we opened another business season at Ämari Air Base. The weather was summery, and many members attended the event with their families. The attendees had the opportunity to explore exhibitions by our good cooperation partners, get a close look at the Defence Forces and air base equipment, and try out the gear. The host of the day, Taavi Puuorg, conducted a charity auction, the proceeds of which went to support those injured in the war in Ukraine. The main performer of the day was the Traffic band. In the business card lottery, numerous prizes were drawn. One lucky winner enjoyed a helicopter flight over the air base and its surroundings, and the winner of the grand prize, a travel package provided by Estravel and Finnair, was Andres Nõgisto from AnDi Retro OÜ, who won a trip to Paris.

Anniversary Reception

On 10 November 2022, the Estonian Chamber of Commerce and Industry marked its 97th anniversary of establishment. On this occasion, we invited our members and partners to the Hilton Tallinn Park Hotel to celebrate the festive event together. Toomas Luman, the Chairman of the Chamber of Commerce, presented awards to individuals who have played a significant role in shaping the Estonian business environment and whose personal achievements in entrepreneurship can serve as an example.

Medals of honour of the first class were pre-

sented to Mr Ülo Jaaksoo - owner and founder of AS Cybernetica; Mr Kaarel Kotkas - founder and CEO of Veriff OÜ; Mr Mart Ustav - scientist and entrepreneur, founder and owner of AS Icosagen.

Medals of honour of the second class were given to Mr Jaanus Luberg - CEO of MS Balti Trafo; Mr Raivo Vasnu - CEO of NPM Silmet OÜ; Mr Paavo Nõgene - CEO of Tallink Grupp AS.

Medals of honour of the third class were bestowed upon Mr Teet Tiko - Head of Vocational Education Department at the Ministry of Education and Research; Ms Katrin Talihärm - Managing Director of the Estonian Banking Association.

The evening was hosted by Reigo Ahven, who also performed a spectacular drum show with his group. Reigo also conducted a charity auction, the proceeds of which will go towards supporting Ukraine through a campaign initiated by the Estonian Defence Industry Foundation. The auction raised 7,850 euros. Many thanks to all contributors! The band Funkifize, featuring soloists Lauri Pihlap and Norman Salumäe, provided the music for dancing. The Veiniekspress lounge was open, where attendees could sample various Ukrainian wines and purchase them to take home. Those interested could test their luck at the roulette and blackjack tables of the Olympic Casino.

We would like to thank our partners who supported the organization of our member events: **Veho, Estravel, Stillabunt, Matek, Harmet, Coca-Cola, Borealis, Tradehouse, Salvest, Dermosil, Taktikalise Laskmise Keskus, Sinu Võõras Sõber, AG Projekt, Naiskoduaitse, Tööinspektsioon, Finnair, Chocolala, Auvetech, Veiniekspress, Turkish Airlines, Saku, Euronics, Estonia Spa, Schmidt, Bottengarn, Terminal Oil, Stebby, DG Disain, Annami, Latitude 64, Värska, Jesinfo, Arctic Sport, Lange Moto Centre.**

PUBLICATIONS AND CHANNELS OF THE CHAMBER OF COMMERCE

We continued to publish newsletters informing our members and targeting international partners.

- 6 issues of Teataja;
- 6 issues of Vestnik in Russian;
- weekly E-Teataja in Estonian, monthly E-Vestnik in Russian and E-News in English. Additionally, the E-Teataja was also sent to starting companies in order to offer them additional support.
- monthly Events Calendar sent to introduce the events of the upcoming month;
- monthly Enterprise Europe Network newsletter providing information on the EEN opportunities, cooperation offers, trade fairs and public procurements;
- newsletter Export News. In August 2017, the Chamber started sending the electronic newsletter Export News that introduces Estonian exporters. The aim of the newsletter is to introduce the activities and achievements of Estonian exporters on the international level. The recipients of the newsletter are embassies of foreign countries in Estonia and abroad, foreign representations of Estonia and Enterprise Estonia, honorary consuls, foreign chambers etc.

MEDIA RELATIONS

The Chamber of Commerce is one of the most respected voices on economic environment and entrepreneurship, and the media actively utilizes the Chamber's materials in the public space. In total, the Chamber of Commerce was mentioned in the media nearly 900 times in 2022. Throughout the year, we issued over 30 press releases, and a significant number of important topics for entrepreneurs reached the media through the Chamber's website and newsletters.

The main topics covered were: Joint statement by associations: The need to ease restrictions on the use of domestic resources; Whistleblower protection law; Business gala and selection of the Company of the Year; Universal Service Act; Overview of donations to Ukraine and our activities.

CHAMBER RECOGNISES

Estonian Companies' Competitiveness Ranking 2022

By organizing the competitiveness ranking, the Chamber of Commerce acknowledges the most successful companies. The aim is to identify the most competitive companies, provide them with an opportunity to compare themselves with peers, and evaluate the success, performance, and sustainability of Estonian businesses.

Estonian Chamber of Commerce and Industry has prepared the Estonian Companies' Competitiveness ranking since the year 2003. Within the framework of the competition, companies are ranked by their economic indicators into the general competitiveness ranking. The economic indicators of the last two years are taken into account: sales revenue, net profit, owner's equity, number of employees and labour costs. The data analysis and ranking partner is the Estonian Institute of Economic Research who cooperates with the Institute for Management Development in Lausanne.

Winners of the Estonian Chamber of Commerce and Industry's Competitiveness Ranking 2022:

- **NORTAL AS**, the most competitive large company
- **BÜFA COMPOSITES BALTIC OÜ**, the most competitive small and medium-sized company
- **DIPPERFOX OÜ**, the most competitive micro company

Winners of the Competitiveness Ranking 2022 by areas of activity:

- **AUTO 100 AS**, retail trade
- **KAPITEL AS**, real estate
- **MERKO EHITUS AS**, construction
- **TRANSOCEAN EESTI OÜ**, transport and logistics
- **MITE ENGINEERING OÜ**, architecture and project design
- **TOFTAN AS**, industry and energy
- **A. LE COQ AS**, food industry
- **ELME METALL OÜ**, wholesale trade
- **NORTAL AS**, telecommunications, communication, and IT

- **AMBIENT SOUND INVESTMENTS OÜ**, financial brokerage
- **VESTMAN ENERGIA OÜ**, agriculture, fisheries and forestry.
- **ESTRAVEL AS**, tourism and catering
- **SYNLAB EESTI OÜ**, service

In total, 1,826 companies participated in the rankings. The sector-specific breakdown of participating companies is as follows: industrial and energy sector - 509, food industry - 55, retail trade - 122, wholesale trade - 383, tourism - 19, real estate - 37, transportation and logistics - 120, design and architecture - 29, construction - 163, telecommunications, communication, and IT - 79, agriculture, fisheries, and forestry - 32, financial intermediation - 38, and services - 240. The large companies' ranking consisted of 191 companies, the small and medium-sized companies' ranking had 1,069, and the micro-companies' ranking had 566 participants.

Sector-specific winners were honoured with awards presented directly to the companies. The most competitive companies in 2022 based on size were recognized at the Entrepreneurship Awards Gala held at the Tallinn Music and Ballet School (MUBA).

Company of the Year 2022

The top performers in the Competitiveness Rankings were also candidates for the title of Company of the Year 2022, along with the winners of the Entrepreneurship Award competition organized by the Estonian Development Fund and the Estonian Employers' Confederation. The Company of the Year title was awarded to Baltic Workboats AS.

An esteemed jury, consisting of Kristo Timberg, CEO of Chemi-Pharm AS (Company of the Year 2021); Kristjan Järvan, Minister of Entrepreneurship and Information Technology; Madis Müller, President of the Bank of Estonia; Mart Kalm, Chairman of the Council of Rectors and Rector of the Estonian Academy of Arts; Mait Palts, Director General of the Estonian Chamber of Commerce and Industry; Arto Aas, CEO of the Estonian Employers' Confederation; Riin Savi, member of the Responsible Business Forum Board and Head of Communications

and Culture at Baltcap; Kadri Mägi-Lehtsi, CEO of Roche Estonia LLC; and Lauri Lugna, CEO of the Estonian Development Fund and KredEx, selected the Company of the Year.

The recognition event for Estonia's top companies was organized by the Estonian Development Fund and KredEx, in collaboration with the Estonian Chamber of Commerce and Industry and the Estonian Employers' Confederation. More information about the competition can be found on the website www.ettevotluskonkurss.ee.

Young Entrepreneur Award

The Young Entrepreneur Award was presented for the eighth time in 2022, with LHV Bank as the sponsor. Kristjan Lind, from the company Bikeep OÜ, received the title of Young Entrepreneur of the Year and a prize of €5,000.

Bikeep was founded in 2012 and is a promoter of micromobility. Their main product is a smart bicycle parking system that offers a secure storage solution for bicycles and scooters. The company is strongly focused on exporting and managing foreign markets, with a significant portion of its revenue coming from outside of Estonia. Bikeep began expanding into international markets starting with the United States and has since entered Canada, New Zealand, and the UK. Bikeep is now present in 28 countries. Its main customers include real estate developers, shopping centers, cinemas, office buildings, banks, municipalities, and hotels, with over 90% of Bikeep's network in Tallinn being funded by private enterprises.

All owners and/or managers of companies registered in Estonia who are up to 35 years old and who have used innovative solutions in their business, or are already exporting or planning to do so, can apply for the Young Entrepreneur Award. In 2022, there were in total 16 applicants. The winner was selected by a jury.

The jury included Mait Palts, Director General of the Estonian Chamber of Commerce and Industry; Indrek Nuume, Head of Corporate Banking at LHV Bank; Kaspar Oja, Economic Advisor to the President of the Republic of

Estonia; Anne Samlik, CEO of Estravel; and Martin Vares, last year's Young Entrepreneur Award laureate and CEO of Fractory OÜ.

The competition is organized by the Estonian Chamber of Commerce and Industry and LHV Bank AS, with the support of President Alar Karis. The title will be presented at the gala event for Estonia's top companies.

KONTAKTID CONTACTS

Peakontor

Head Office

Toom-Kooli 17
10130 Tallinn

+372 604 0060
koda@koda.ee

Tartu esindus

Tartu Office

Pikk 20
51009 Tartu

+372 744 2196
tartu@koda.ee

Jõhvi esindus

Jõhvi Office

Keskväljak 4
41531 Jõhvi

+372 337 4950
idaviru@koda.ee

Kuressaare esindus

Kuressaare Office

Tallinna 16
93819 Kuressaare

+372 452 4757
sirje.aeg@koda.ee

Pärnu esindus

Pärnu Office

Rüütli 39
80011 Pärnu

+372 443 0989
parnu@koda.ee